

Dagvlinders, sprinkhanen en libellen in de Bethunepolder en Utrechtse Venen 2025

Dagvlinders, sprinkhanen en libellen in de Bethunepolder en Utrechtse Venen 2025 (digitale versie)

Projectleiding

Gerdien Bos

Veldwerk

Gerdien Bos, Kim Huskens, René Janssen, Hendrik Mertens, Dick Noordhof, Wouter Oe, Arno van Stipdonk, Annika Vermaat en Titia Wolterbeek

Rapportnummer

VS2025.027

Projectnummer

P2025.015

Projectcode

25UTP2-4

Productie

De Vlinderstichting
Mennonietenweg 10
Postbus 506
6700 AM Wageningen
T 0317 46 73 46
E info@vlinderstichting.nl
www.vlinderstichting.nl

Opdrachtgever

Staatsbosbeheer

Contactpersonen

Bert van Dijk (boswachter ecologie) & Rutger Zeijpveld (adviseur monitoring)

Deze publicatie kan worden geciteerd als

Mertens, H., Huskens, K. & Bos-Groenendijk, G.I. (2025). Dagvlinders, sprinkhanen en libellen in de Bethunepolder en Utrechtse Venen. SNL-monitoring. Rapport VS2025.027, De Vlinderstichting, Wageningen.

Trefwoorden

SNL-monitoring, dagvlinders, sprinkhanen, libellen, Bethunepolder, argusvlinder, zompsprinkhaan

December 2025

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van De Vlinderstichting, noch mag het zonder een dergelijke toestemming gebruikt worden voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoud

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
2. Gebiedsbeschrijving	6
3. Methode	12
4. Resultaten	15
5. Resultaten per beheertype	24
6. Discussie en conclusie	26
Bijlage 1: Verspreidingskaarten	30
Bijlage 2: Karteersoortenlijst	62
Bijlage 3: Kwalificerende soorten	65

Samenvatting

In 2025 is in het gebied Bethunepolder en Utrechtse Venen (25UTP2-4) SNL-monitoring uitgevoerd. De te karteren deelgebieden liggen verspreid in het polderlandschap in het noordwesten van de provincie Utrecht, en maken deel uit van het Groene Hart. Deze natuurgebieden op veengrond zijn een combinatie van historische niet-bemeste schraal- en blauwgraslanden, en voormalige melkveeweiden die in het kader van natuurontwikkeling omgevormd worden tot kruidenrijke graslanden, rietlanden, vochtig hooilanden en natte schraallanden. Het onderzoeksgebied telt in totaal 614 hectare en is onderzocht op dagvlinders, libellen en sprinkhanen. De kartering is uitgevoerd volgens de richtlijnen die gelden voor SNL-monitoring. Er werden in totaal 29 veldbezoeken gebracht tussen half mei en eind augustus.

De meeste percelen zijn twee of drie keer bezocht en bijna alle veldbezoeken zijn onder goede tot optimale weersomstandigheden voor insecten gedaan. In totaal is van het te karteren gebied 89% twee keer of vaker bezocht en 70% drie keer of vaker. De waarnemingen zijn in het veld vastgelegd met de app LiveAtlas (onderdeel van Avimap) van Sovon. Gemiddeld is tijdens het veldwerk 4,3 minuten besteed aan het doorkruisen van één hectarehok. Per veldwerkuur is gemiddeld 16,8 hectare geïnventariseerd.

In het onderzoeksgebied werden 21 soorten dagvlinders, 26 soorten libellen en 13 soorten sprinkhanen waargenomen. Het regionale belang van het onderzoeksgebied is hoog. Dit geldt op dit moment met name voor de Bethunepolder, De Meije en de Bovenlanden Wilnis. Veel percelen in de andere deelgebieden zijn op dit moment nog van mindere waarde, vaak omdat ze zich nog in een vroeger stadium van ontwikkeling bevinden, en/of omdat ze verder verwijderd liggen van kerngebieden waar bijzondere soorten voorkomen en nog gekoloniseerd moeten worden. Ze hebben met zorgvuldig en vasthoudend beheer wel de potentie om belangrijker te worden, in de eerste plaats als 'stepping stones' in een verder soortenarme agrarische omgeving. Er werden in totaal 2 Rode Lijst-soorten waargenomen: het bruin blauwtje, en de zompsprinkhaan. De laatste werd gezien in de oostelijke Bethunepolder en is nieuw voor dat gebied. Tijdens de SNL-kartering van 2019 werd de zompsprinkhaan ook waargenomen in het Landje van Onloo, maar is daar dit jaar niet teruggevonden. De karakteristieke dagvlindersoort voor het gebied is de argusvlinder, die dit inventarisatiejaar in een aantal deelgebieden in groot aantal is waargenomen.

Een van de bijzonder bloemrijke percelen in het centrale deel van de Bethunepolder (Foto: Kim Huskens).

1. Inleiding

Binnen de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL) zijn terreineigenaren verplicht eens per zes jaar de kwaliteit van hun gebieden te rapporteren. Voor het vaststellen van de kwaliteit zijn monitoringsprotocollen ontwikkeld, waarvan de monitoring van insecten (dagvlinders, libellen en sprinkhanen) een belangrijk onderdeel is. Insecten zijn namelijk belangrijke indicatoren voor de kwaliteit van een natuurgebied.

Staatsbosbeheer besteedt ieder jaar van een deel van zijn gebieden de monitoring van de vegetatie, flora en fauna volgens het SNL-protocol uit. Voor de faunakartering heeft Staatsbosbeheer een raamovereenkomst gesloten met tien partijen. Voor 2025 is de insectenmonitoring van kavel de Bethunepolder en Utrechtse Venen (25UTP2-4) uitgevoerd door De Vlinderstichting.

Het onderzoeksgebied telt 614 hectare en is onderzocht op dagvlinders, libellen en sprinkhanen. In alle beheertypen zijn alle drie de soortgroepen gekarteerd. Er zijn 29 veldbezoeken gebracht. Waarnemingen buiten het onderzochte gebied zijn opgenomen tot 250 meter buiten de begrenzing en zijn gekoppeld aan het dichtstbijzijnde beheertype.

In hoofdstuk 2 wordt in woord en beeld een overzicht gegeven van het onderzoeksgebied en de ligging van de onderzochte beheertypen. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van de methode en een verantwoording van het uitgevoerde veldwerk. In hoofdstuk 4 worden de resultaten per soort beschreven en in hoofdstuk 5 de resultaten per beheertype. Tenslotte wordt in hoofdstuk 6 bediscussieerd welke soorten mogelijk onderschat of gemist zijn. De gevonden SNL-soorten worden in Bijlage 1 getoond op verspreidingskaarten.

*Kleine vos – ook een karakteristieke soort van het inventarisatiegebied – op akkerdistel in Marickeland.
Hier worden voormalige weidepercelen omgevormd worden tot rietlanden en kruidenrijke graslanden.
De percelen bevinden zich nog in een vroeg stadium van ontwikkeling (Foto: Dick Noordhof).*

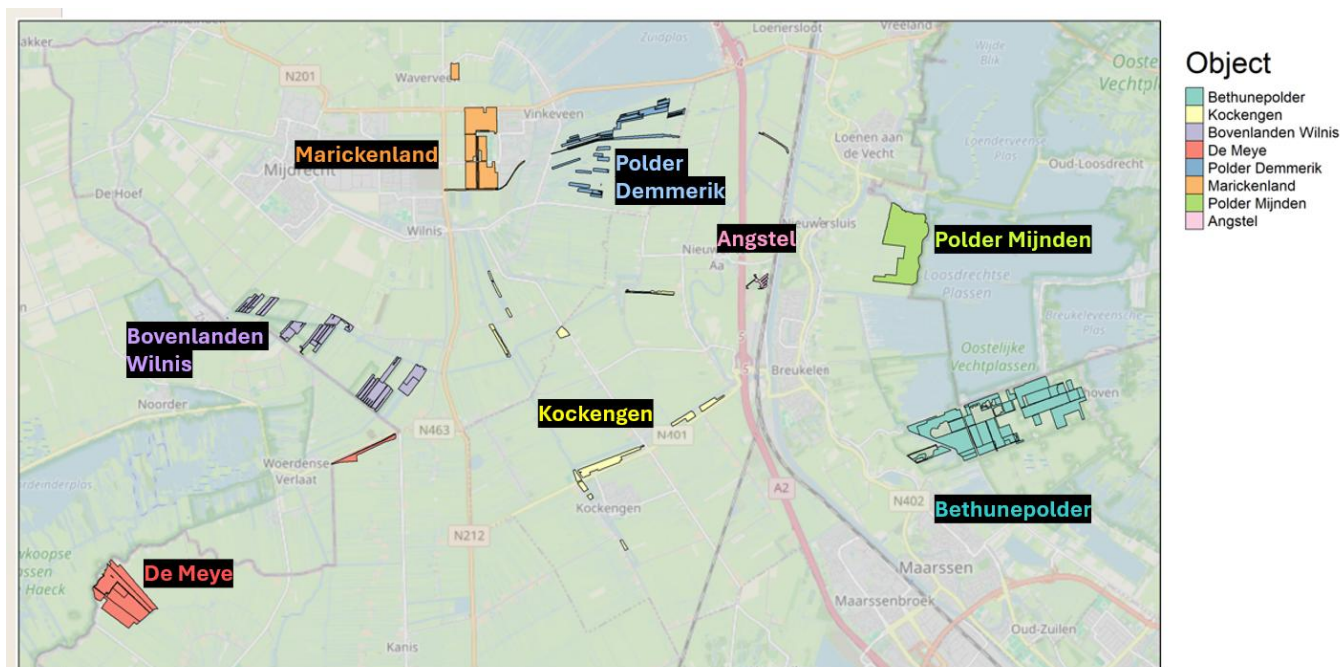

2. Gebiedsbeschrijving

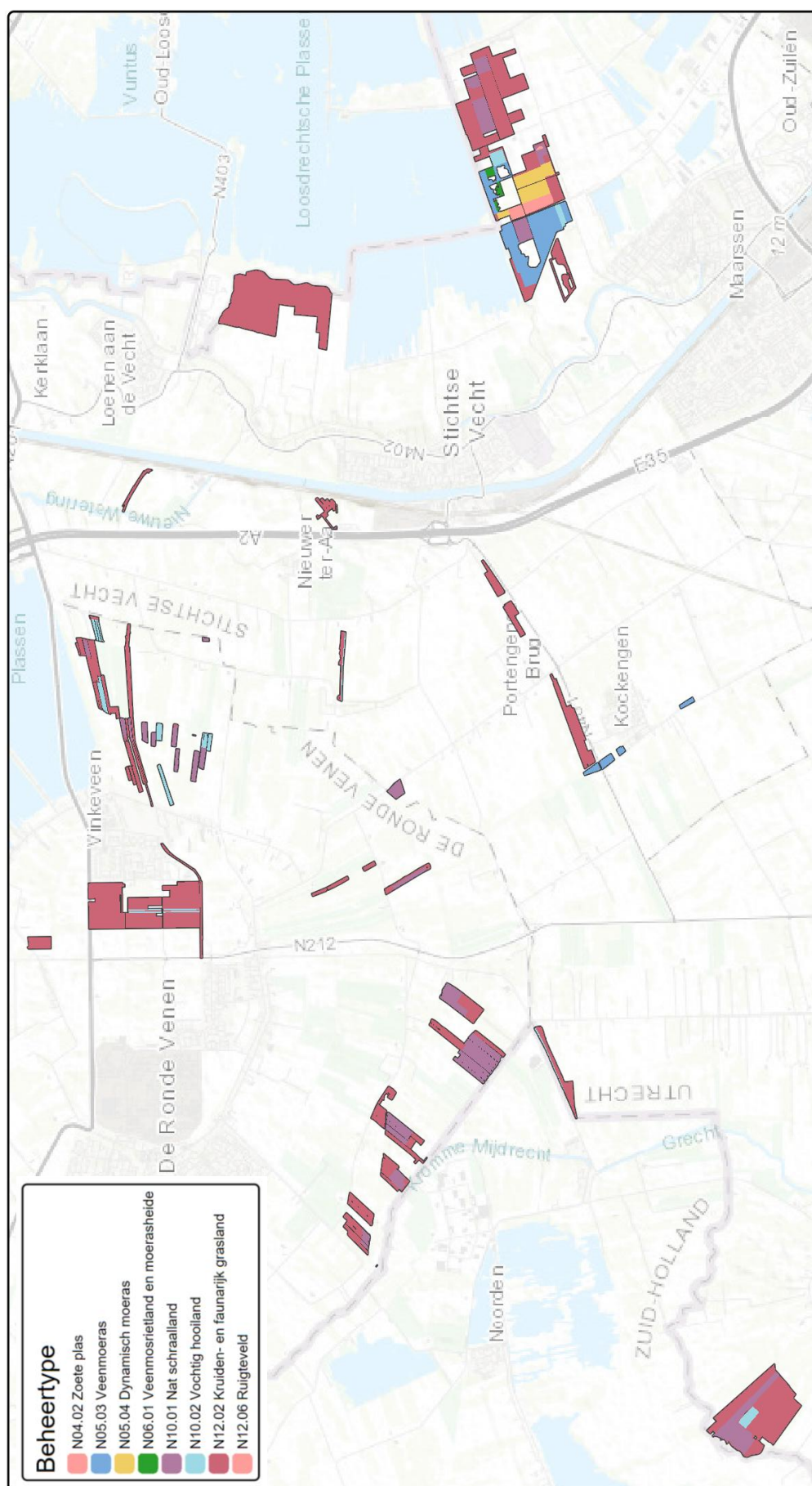
Het gebied Bethunepolder en Utrechtse Venen (25UTP-2-4) ligt in de provincie Utrecht, ten noordwesten van de stad Utrecht. Dit waterrijke poldergebied met vele slootjes en vaarten maakt deel uit van het Groene Hart. Het karteringsgebied bestaat uit een aantal natuurgebieden, van west naar oost: De Meije, Bovenlanden Wilnis, Marickenland, Kockengen, Polder Demmerik, Angstel, Polder Mijnden en de Bethunepolder. Het is grotendeels veenweidegebied waarin, naast de al bestaande historische schraal- en blauwgraslandreservaten, rietlanden en veenmoerassen, in het kader van natuurontwikkeling voormalige agrarische weilanden omgevormd worden tot kruidenrijke graslanden, vochtige hooilanden of natte schraallanden. De natuurgebieden zijn onder andere van grote waarde voor weidevogels. De oude blauwgraslandreservaten worden gekenmerkt door een typische, bijzondere flora. Naast maaibeheer vindt op een aantal weilanden ook nog runderbegrazing plaats, vaak door melkvee. Meest oostelijk ligt de Bethunepolder, waar kwelwater aangevoerd vanuit de Utrechtse Heuvelrug op het laagste punt aan de oppervlakte komt. Nergens ter wereld komt er zoveel water aan het oppervlak als hier, maar liefst 34 miljoen m³ per jaar. Het water wordt deels voor drinkwater gebruikt. Sinds 2011 is de Bethunepolder een natuurgebied in beheer bij Staatsbosbeheer en Waternet.

2.1 Ligging

Het onderzoeksgebied bevindt zich in de provincie Utrecht, ten noordwesten van de stad Utrecht. De Bethunepolder ligt ten noorden van Maarssen, tussen de Maarsseveense en Loosdrechtse Plassen. De andere deelgebieden liggen ten westen en noordwesten hiervan, ten zuiden van de Vinkeveense Plassen en ten oosten van de Nieuwkoopse Plassen. Afbeelding 1 toont de toponiemen zoals die in dit rapport gebruikt worden. Afbeelding 2 toont een kaart van het onderzoeksgebied, onderscheiden in de verschillende beheertypen.

Afbeelding 1: Toponiemen van het onderzoeksgebied zoals deze in de rapportage worden benoemd.

Afbeelding 2: Onderzoeksgebied Bethunepolder en Utrechtse Venen, onderscheiden naar beheertype.

2.2 Beheertypen

Voor deze kartering zijn door Staatsbosbeheer de beheertypen geselecteerd waar dagvlinders, libellen en/of sprinkhanen zijn aangewezen als kwalificerende SNL-soort en daarnaast deels aanliggende beheertypen die ook interessant zijn voor deze soortgroepen (N04.02, N05.04 en N12.06). In tabel 1 is weergegeven wat het oppervlak is van het te karteren gebied per beheertype. Daaronder worden de beheertypen kort beschreven.

Tabel 1: Oppervlakte per beheertype (V = dagvlinders, L = libellen, S = sprinkhanen)

Code	Beheertype	Soortgroep	Oppervlakte
N04.02	Zoete plas	L	0,4
N05.03	Veenmoeras	L	50,3
N05.04	Dynamisch moeras	L	18,8
N06.01	Veenmosrietland en moerasheide	VS	2,5
N10.01	Nat schraalland	VS	102,5
N10.02	Vochtig hooiland	VS	24,5
N12.02	Kruiden- en faunarijk grasland	V	406,5
N12.06	Ruigteveld	V	9
TOTAAL			614,5

N04.02 Zoete plas

Onder beheertype zoete plas (0,4 ha) valt een klein oppervlaktewater in de Bethunepolder. Het is een voedselrijke plas met aardig wat watervegetatie. Langs de oever vindt verlanding plaats: er is een brede rand met riet. De drijvende waterplanten zorgen voor een goed habitat voor de grote roodoogjuffer. Daarnaast valt op dat er rondom de plas vuurlibellen zijn waargenomen die net als de roodoogjuffer elders in het gebied niet zijn waargenomen. Of de vuurlibel zich ook voortplant in de zoete plas is niet duidelijk. De enige viervlek van de Bethunepolder werd hier gezien en ook de variabele waterjuffer lijkt zich in/rondom de plas te concentreren.

N05.03 Veenmoeras

Een groot gedeelte van de westelijke Bethunepolder en een stukje bij Kockengen bestaat uit veenmoeras (50,3 ha). Het veenmoeras in de westelijke en de noordelijke Bethunepolder was voor een groot gedeelte zeer moeilijk toegankelijk door de dichte, manshoge rietvegetatie en de drassige, verraderlijke ondergrond. Met uitzondering van enkele stroken die wél gemaaid konden worden en/of begaanbaar waren, werd dit gebied dan ook niet geïnventariseerd: het zou té tijdrovend en gevaarlijk zijn, met daarbovenop nauwelijks geschikte habitat voor dagvlinders en libellen.

Dichte, hoge rietvegetatie in het veenmoeras van de westelijke Bethunepolder (Foto: Hendrik Mertens).

N05.04 Dynamisch moeras

Een ander deel van de westelijke Bethunepolder valt onder beheertype Dynamisch moeras (18,8 ha). Het zijn bijzonder bloemrijke, vochtige percelen die veel lijken op de natte schraallanden in de oostelijke Bethunepolder.

Dynamisch moeras in het centrale gedeelte van de Bethunepolder (Foto: Kim Huskens).

N06.01 Veenmosrietland en moerasheide

Ook de veenmosrietlanden en moerasheide (2,5 ha) waren vanwege de dichte rietvegetatie moeilijk begaanbaar tot haast ontoegankelijk en zijn daarom niet volledig geïnventariseerd. Het gebied groeit grotendeels dicht met een manshoge rietvegetatie. Slecht een klein deel is open en toegankelijk. Op de bloemrijke moerasheide was het icarusblauwtje goed vertegenwoordigd. De vroege glazenmaker werd hier ook veelvuldig waargenomen.

Moerasvegetatie op het moerasheideperceel in de Bethunepolder (Foto: Kim Huskens).

N10.01 Nat schraalland

Een aanzienlijk gedeelte van het onderzoeksgebied bestaat uit nat schraalland (102,5 ha). Natte schraallanden liggen in alle deelgebieden behalve in Marickenland en de Polder Mijnden. De kwaliteit van deze natte schraallanden is erg wisselend: van (nog) sterk verruigd met pitrus, zuring en duizendknoop (*Persicaria sp.*) in de Polder Demmerik, en/of riet en opslag, tot mooi ontwikkeld zoals in de Bethunepolder, De Meije en de Bovenlanden Wilnis met moeraskartelblad, klokjesgentiaan, blauwe knoop, rietorchis, kale jonker en andere typische vegetatie. In De Meije kwalificeert een deel van deze percelen als habitatype H6410 Blauwgrasland. De kwaliteit van de percelen zal grotendeels afhankelijk zijn van de waterhuishouding, hoelang ze reeds in ontwikkeling zijn en welke beheeringrepen er al dan niet hebben plaatsgevonden (afplaggen etc.).

Mooie natte schraallanden in de Bovenlanden Wilnis (Foto: Annika Vermaat).

N10.02 Vochtig hooiland

Vochtige hooilanden (24,5 ha) bevinden zich in De Meije, Polder Demmerik en de Bethunepolder. De vochtige hooilanden waren vaak ook erg verruigd met pitrus, duizendknoop (zuidelijke Polder Demmerik) of riet (westelijke Bethunepolder). Het perceeltje vochtig hooiland in De Meije was een dichte zee van pitrus.

Vochtig hooilandperceel in de Polder Demmerik (Foto: Gerdien Bos).

N12.02 Kruiden- en faunairijk grasland

Veruit het grootste gedeelte van het onderzoeksgebied bestaat uit beheertype kruiden- en faunairijk grasland (406 ha). Vaak zijn dit voormalige melkvee-weilanden, waarvan sommigen, naast dat ze gemaaid worden, ook begraasd worden, commercieel dan wel niet-commercieel. De bloemenrijkdom is sterk wisselend, en ook de diversiteit van de oevervegetatie langs de vele slootjes en vaarten wisselt sterk, van eenzijdige rietvegetatie tot zeer bloemrijk. In sommige gebieden waren de slootkanten volledig gemaaid, op andere plekken bleven er stukken overstaan. Goed ontwikkelde kruiden- en faunairijke graslanden bevinden zich in de oostelijke Bethunepolder (met name de weilanden in beheer bij boer Willem van der Linden) in De Meije en de Bovenlanden Wilnis.

Kruiden- en faunairijk grasland in de Polder Mijnden. De bloemenrijkdom en structuurvariatie laat nog te wensen over. Ook blijft er na het maaien vaak te weinig overstaan (Foto: Arno van Stipdonk).

N12.06 Ruigteveld

In het centrale deel van de Bethunepolder bevinden zich enkele stroken onder beheertype ruigteveld (9 ha). Ze zijn erg bloemrijk, met mooie oevervegetatie langs de slootjes. In de eerste ronde in mei waren deze plekken deels gemaaid.

Een deel van het ruigteveld dat in het voorjaar na maaien is blijven staan (Foto: Kim Huskens).

3. Methode

De kartering is uitgevoerd volgens de richtlijnen die gelden voor SNL-monitoring. Er zijn 29 veldbezoeken gebracht tussen half mei en eind augustus.

3.1 Protocol

Er is gemonitord volgens het protocol 'Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS' (Versie 18052021, BIJ12, Utrecht 2021), zoals vereist in het Programma van Eisen. De belangrijkste richtlijnen uit dit protocol zijn:

- Het gebied wordt vlakdekkend geïnventariseerd, waarbij het hectarehok (100 x 100 meter) als minimaal schaalniveau dient. Tenminste 90% van de hectarehokken dient minimaal 2x bezocht te worden.
- De inventarisatie wordt uitgevoerd in drie ronden voor dagvlinders en libellen en twee rondes voor sprinkhanen. De inventarisatie van de verschillende soortgroepen vindt zoveel mogelijk gelijktijdig plaats.
- Zoveel mogelijk aandacht moet besteed worden aan kansrijke locaties zoals randzones, overgangen en bijzondere vegetaties.
- Voor libellen dient bij de waarnemingen te worden geregistreerd wanneer larvenhuidjes, verse imago's, ei-afzettende vrouwtjes of tandems worden waargenomen.

3.2 Soorten

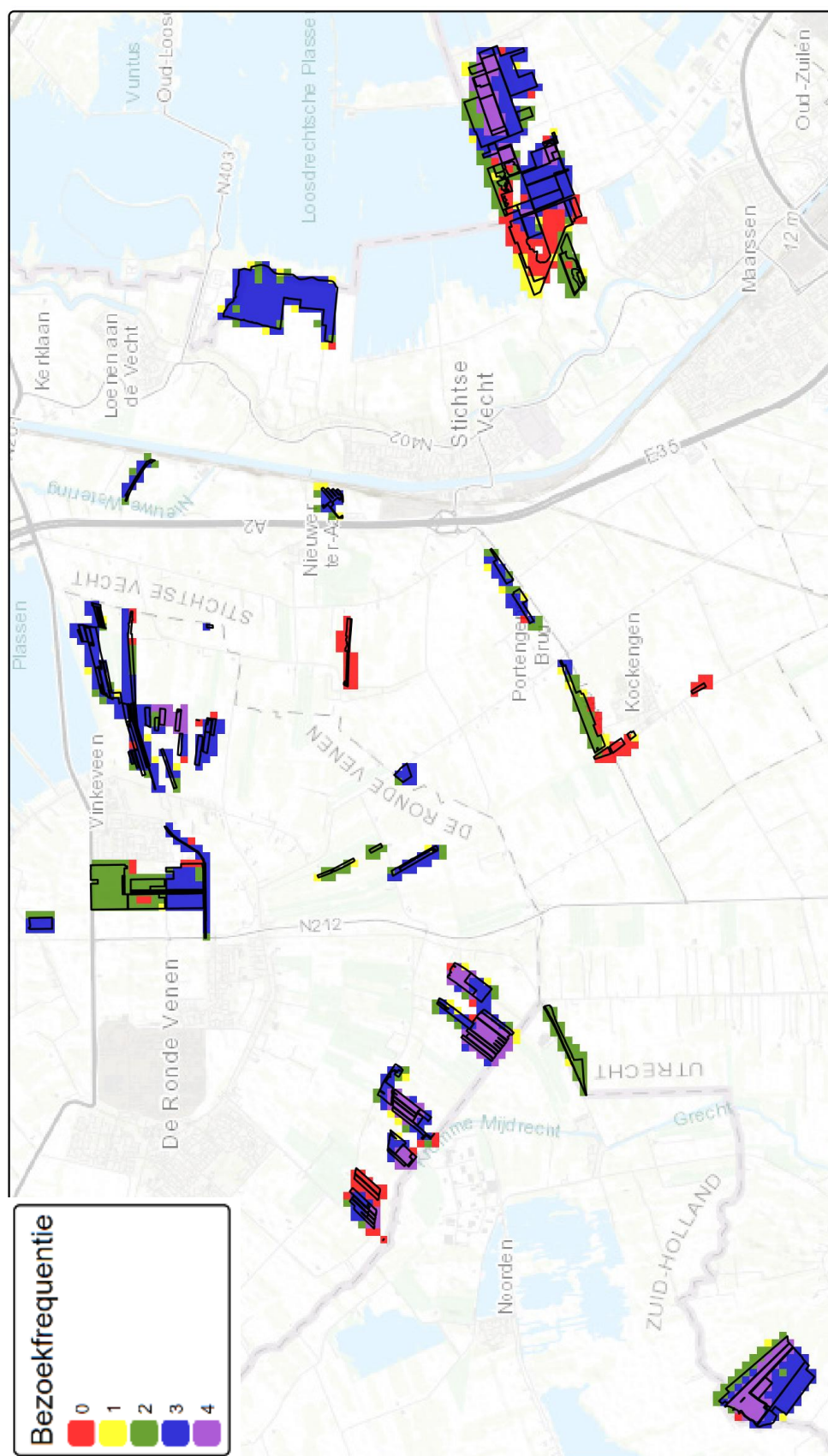
Van de dagvlinders en libellen zijn tijdens de kartering altijd alle soorten in de desbetreffende beheertypen gekarteerd. Van de sprinkhanen zijn altijd alle hoorbare en op zicht te determineren soorten gekarteerd. Naar niet vereiste en moeilijk te karteren soorten (struik- en boomsprinkhaan, doortjes, etc.) is niet specifiek gezocht.

3.3 Bezoekfrequentie

Een groot gedeelte van de hectarehokken is 2x of vaker bezocht (89%, zie tabel 2). De vereiste dekking (tenminste 90% twee keer bezocht) is net niet gehaald omdat delen van het gebied niet te betreden waren. De minder tot niet bezochte hokken liggen voornamelijk in de dichte rietlanden onder beheertype veenmosrietland en moerasheide, die feitelijk ontoegankelijk waren voor inventarisatie. Dit betekent dat vrijwel alle begaanbare hectometerhokken minimaal 2x gemonitord zijn. De bezoekfrequentie is uitgerekend met behulp van de looproutes. Per ronde telt elk hokje met een looproute (met een buffer van 5 meter voor als er vlak naast de begrenzing is gelopen) als bezocht. De hokjes die met minder dan 15% binnen de karteergrenzen vallen zijn buiten beschouwing gelaten in de berekening. De bezoekfrequentie en bezochte hectarehokken zijn gedetailleerd weergegeven in tabel 2 en afbeelding 3.

Tabel 2: Percentage bezochte hectarehokken

Aantal keer bezocht	Dekking (%)
0x bezocht	9 %
1x of vaker bezocht	91 %
2x of vaker bezocht	89 %
3x of vaker bezocht	70 %
4x bezocht	19 %

Afbeelding 3: Bezoekintensiteit binnen de Bethunepolder

3.4 Wijze van vastleggen

De waarnemingen zijn in het veld vastgelegd met de app LiveAtlas (onderdeel van Avimap) van Sovon. Deze app is heel geschikt voor SNL-werk, omdat zowel de waarnemingen als de looproute met grote nauwkeurigheid worden vastgelegd. De aantallen zijn geteld en de waarnemingen zijn zoveel mogelijk individueel ingevoerd. Wanneer een soort in heel grote aantallen aanwezig was, zijn ook weleens schattingen gemaakt in vijf- of tientallen. De tellingen zijn meestal dezelfde dag nog geüpload naar het portaal van LiveAtlas. De weergegevens zijn ter plekke ingeschat en ingevoerd door de veldmedewerker.

3.5 Weersomstandigheden

In tabel 3 is weergegeven wanneer, door wie en onder welke omstandigheden het veldwerk is gedaan. Het overgrote deel van het veldwerk is onder goede tot zeer goede weersomstandigheden uitgevoerd. Gemiddeld is tijdens het veldwerk 4,3 minuten besteed aan het doorkruisen van één hectarehok en is per veldwerkuur gemiddeld 16,8 hectare geïnventariseerd.

Tabel 3: Verantwoording veldwerk

Ronde	Waarnemer	Datum	Aanvang	Einde	uren:min	ha	min/ha	Temperatuur (°C)	Bewolking (x/8)	Wind (Bft)
1	Arno van Stipdonk	19-5-2025	09:30	15:00	05:30	106	3,1	19	1/8	3
1	Annika Vermaat	19-5-2025	10:00	15:45	05:45	138	2,5	19	1/8	3
1	Hendrik Mertens	19-5-2025	10:00	16:00	06:00	95	3,8	19	1/8	3
1	Kim Huskens	19-5-2025	10:00	16:00	06:00	103	3,5	19	1/8	3
1	Annika Vermaat	30-5-2025	10:00	15:45	05:45	127	2,7	21	3/8	4
1	Dick Noordhof	12-6-2025	09:45	17:00	07:15	137	3,2	26	1/8	4
1	Gerdien Bos	12-6-2025	09:45	17:00	07:15	120	3,6	26	1/8	4
1	Titia Wolterbeek	20-6-2025	10:00	17:00	07:00	57	7,4	20	5/8	2
1	Titia Wolterbeek	25-6-2025	12:30	17:00	04:30	50	5,4	21	4/8	2
2	Annika Vermaat	16-6-2025	10:00	17:00	07:00	139	3	22	2/8	3
2	Hendrik Mertens	25-6-2025	10:00	17:30	07:30	123	3,7	23	5/8	3
2	Kim Huskens	25-6-2025	09:45	17:30	07:45	140	3,3	23	5/8	3
2	Annika Vermaat	3-7-2025	10:00	15:45	05:45	129	2,7	22	4/8	3
2	Arno van Stipdonk	9-7-2025	10:00	15:30	05:30	69	4,8	23	2/8	2
2	Wouter Oe	9-7-2025	10:00	15:30	05:30	56	5,9	23	2/8	2
2	Dick Noordhof	10-7-2025	09:30	17:00	07:30	150	3	23	5/8	1
2	Dick Noordhof	15-7-2025	09:30	15:30	06:00	124	2,9	22	5/8	3
2	Gerdien Bos	15-7-2025	09:30	15:30	06:00	92	3,9	22	5/8	3
3	Hendrik Mertens	29-7-2025	10:00	17:30	07:30	124	3,6	21	4/8	3
3	Kim Huskens	5-8-2025	10:30	13:30	03:00	55	3,3	18	5/8	3
3	Annika Vermaat	6-8-2025	10:00	16:00	06:00	150	2,4	21	3/8	4
3	Annika Vermaat	7-8-2025	11:00	15:00	04:00	67	3,6	23	6/8	4
3	Hendrik Mertens	11-8-2025	09:45	17:15	07:30	128	3,5	26	1/8	2
3	Kim Huskens	11-8-2025	10:00	14:30	04:30	69	3,9	26	1/8	2
3	René Janssen	14-8-2025	10:00	15:00	05:00	14	21,4	30	2/8	2
3	Gerdien Bos	14-8-2025	10:00	15:00	05:00	93	3,2	30	2/8	2
3	Kim Huskens	15-8-2025	10:30	15:30	05:00	83	3,6	24	4/8	2
4	Arno van Stipdonk	25-8-2025	09:45	16:45	07:00	117	3,6	23	1/8	1
4	Hendrik Mertens	25-8-2025	10:00	17:00	07:00	84	5	23	1/8	1
Gemiddeld alle ronden							4,33			

4. Resultaten

In dit hoofdstuk wordt per soortgroep een overzicht gegeven van de waargenomen soorten en worden de relevante soorten kort besproken. Het regionale belang van het onderzoeksgebied is groot voor de Bethunepolder, De Meije en de Bovenlanden Wilnis. De andere deelgebieden dragen op dit moment nog niet in dezelfde mate bij aan de biodiversiteit voor de gekarteerde insectengroepen. In totaal zijn elf SNL-doelsoorten waargenomen waarvan er twee ook op de Rode Lijst staan.

4.1 Dagvlinders

In het onderzoeksgebied werden 21 soorten dagvlinders waargenomen. In tabel 4 is weergegeven welke soorten zijn gevonden in welke beheertypen en de hoeveelheid waargenomen individuen. Van de Rode Lijstsoorten is ook de status weergegeven. Onder de tabel worden de relevante soorten besproken. Het aantal soorten is gemiddeld. De dichtheid aan vlinders is 7118 individuen / 4 rondes / 614 hectare = 2,9 individuen per hectare per ronde. De waargenomen soorten en aantallen passen bij de biotoop van het veenweidegebied. Veruit de meest getelde soort was het klein geaderd witje (3369 exemplaren in totaal), die met name in de centrale Bethunepolder massaal vloog op de koolzaadachtigen. De meest bijzondere soort voor het inventarisatiegebied is de argusvlinder, die in hoge aantallen geteld werd. Ook voor de kleine vos, kleine vuurvlinder en icarusblauwtje zijn er mooie leefgebieden.

Tabel 4: Waargenomen soorten dagvlinders per beheertype (blauw = SNL-soort, paars = SNL-soort op de Rode Lijst; rood = Rode Lijstsoort).

Soort	Rode Lijst	SNL	Totaal	N05.03	N05.04	N06.01	N10.01	N10.02	N12.02	N12.06
argusvlinder		ja	577	1	23		179	2	370	2
atalanta			204	8	18		33	8	128	9
bont zandoogje			95	2	3		18	1	69	2
boomblauwtje			1				1			
bruin blauwtje	GE	ja	25	1	1		5		17	1
bruin zandoogje		ja	5				4		1	
citroenvlinder			5				3	1	1	
dagpauwoog			161	13	13		32	5	84	14
distelvlinder			56	1	2		17	2	34	
gehakelde aurelia			7				1		6	
groot dikkopje		ja	16	4			5		7	
groot koolwitje			90	3	2		13	7	65	
hooibeestje		ja	1				1			
icarusblauwtje			199	6	26		115	4	46	2
klein geaderd witje			3369	44	1191	5	663	114	1144	208
klein koolwitje			908	5	155		185	50	498	15
kleine vos			657	5	49		120	22	383	78
kleine vuurvlinder			705	11	7		230	48	406	3
koninginnenpage			1				1			
landkaartje			19		1		4		14	
oranje luzernevlinder			17		2		9	1	4	1
Totaal 21 soorten			7118							

Argusvlinder

De argusvlinder, een kwalificerende soort voor beheertype kruiden- en faunarijk grasland (N12.02), is een kwetsbare, bijzondere graslandvlinder die de laatste decennia sterk is afgenomen, zowel in aantallen als in verspreiding. Het is een typische soort van het veenweidegebied. De argusvlinder werd dan ook in alle deelgebieden van de Bethunepolder en Utrechtse Venen waargenomen, behalve in de Polder Mijnden. Het was een goed jaar voor de argusvlinder in het gebied. In de Bovenlanden Wilnis en met name in de Bethunepolder werden grote aantallen argusvlinders geteld. In de Bethunepolder werden tijdens de juli-ronde de hoogste aantallen 2^e generatie-argusvlinders verrassend genoeg niet gezien op de 'natuurpercelen' (waar ook de telroutes van De Vlinderstichting liggen), maar in de melkvee-weiden van boer Van der Linden. In deze weilanden zijn op dit moment alle ingrediënten voor de argusvlinder in orde: a) hogere grassige vegetatie (met name rondom toegangshekken) waar ei-afzet plaatsvindt; b) hoog nectaraanbod voor de imago's in de zeer bloemrijke weideboorden en slootkantjes, en c) (door vee) opengetrapte, kale aarde-kuilen waar de vlinders zich kunnen opwarmen. Dat de argusvlinder niet werd waargenomen in de Polder Mijnden is geen verrassing: alhoewel de argusvlinder hier in de jaren '90 een aantal keer gezien is door boswachter Bert van Dijk, met name op de halfverharde toegangspaden, dateert de laatste en enige gedocumenteerde waarneming alweer van 2008. Het is niet helemaal duidelijk waarom de argusvlinder sommige poldergebieden lijkt te mijden, maar in het geval van de Polder Mijnden hebben het geringere nectaraanbod en de vele kortgemaakte oevers en boorden ongetwijfeld een negatieve invloed.

Een verse argusvlinder in de Bovenlanden Wilnis (Foto: Annika Vermaat).

Bruin blauwtje

Het bruin blauwtje is ook een SNL-doelsoort voor beheertype kruiden- en faunarijk grasland (N12.02) en staat als "gevoelig" op de Rode Lijst. De soort zit (mede als gevolg van klimaatverandering) de laatste jaren in de lift. De aantallen kunnen echter sterk fluctueren door de eveneens met klimaatverandering gepaard gaande weersextremen: zo was 2024, na een uitzonderlijk natte herfst en winter, landelijk een slecht jaar voor deze soort van de wat drogere, schralere graslanden. Dit jaar lijkt het bruin blauwtje zich weer wat te hebben hersteld. In de Bethunepolder en Utrechtse Venen werd het bruin blauwtje verspreid waargenomen, vooral daar waar er open schralere stukjes zijn, zoals met wat grind bedekte paden, die lekker warm worden in de zon.

Bruin blauwtje (Foto: Dick Noordhof).

Bruin zandoogje

Het bruin zandoogje is een zeer algemeen voorkomende en talrijk vliegende graslandvlinder in Nederland, behalve in een groot deel van het Groene Hart, West-Friesland, de Noordoostpolder en Centraal Friesland. In de NDFF en op Waarneming.nl is het onderzoeksgebied bijna een blinde vlek. Alleen uit De Meije komen vrij veel historische waarnemingen: het bruin zandoogje was zo'n tien jaar geleden nog best algemeen op veel plekken in het gebied [pers. comm. Bert van Dijk]. Tijdens deze kartering werden er vier exemplaren gezien in de Meije, en verder één in de Polder Mijnden.

Groot dikkopje

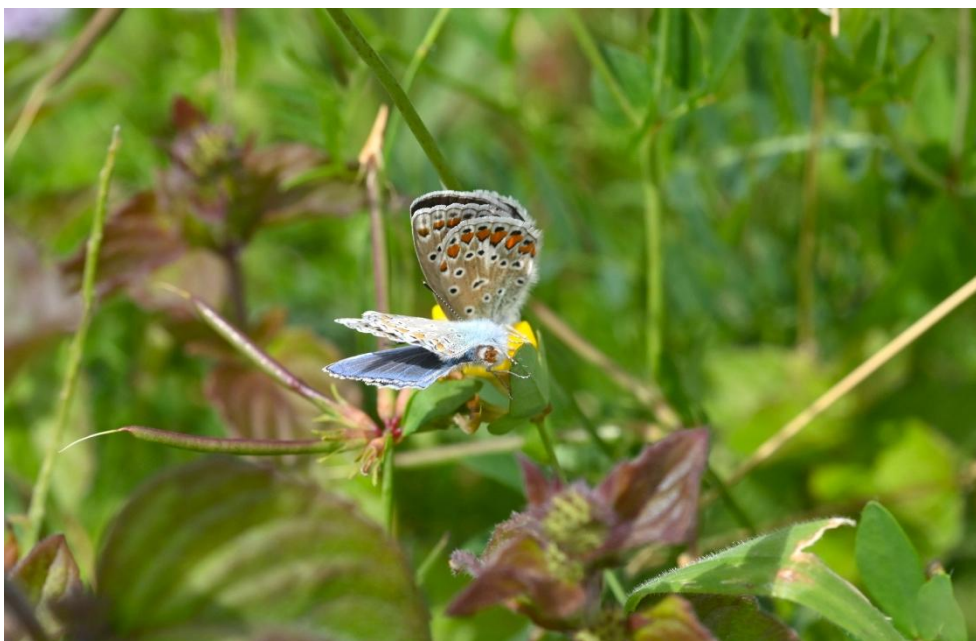
Het groot dikkopje is een typische vlinder van vochtigere graslanden en ruigten met veel structuurvariatie en beschutting. De soort werd gezien in de Bethunepolder, die op de rand van het verspreidingsgebied ligt. Het groot dikkopje werd ook een aantal keer foeragerend gezien op braam, een geliefde nectarplant, in het door bosschages en braamstruweel beschutte graslandperceel direct ten westen van de Bethunepolder. Dit gebiedje is dan ook een mooie habitat voor het groot dikkopje. Het groot dikkopje werd ook weer voor het eerst sinds lange tijd gezien in De Meije, waar een wat geïsoleerd liggende populatie lijkt voor te komen. Uit de andere karteringsgebieden is de soort nog nooit officieel gemeld, en ook tijdens deze inventarisatie werd ze niet in deze gebieden gezien.

Hooibeestje

Het hooibeestje, een landelijk algemene vlinder van de wat drogere en schralere graslanden en dijken, is een zeldzame verschijning in het karteringsgebied. De soort werd eenmaal gezien aan de rand van een nat schraallandperceel in de Bovenlanden Wilnis.

Icarusblauwtje

Het icarusblauwtje is geen SNL-doelsoort maar wel een typische vlinder van bloemrijke graslanden. De aantallen kunnen jaarlijks sterk fluctueren afhankelijk van de weersomstandigheden. Het icarusblauwtje werd in aardig aantal gezien in de centrale en oostelijke Bethunepolder, en verder her en der verspreid over andere deelgebieden, o.a. een nat schraalland in de Polder Demmerik. In de natte schraallanden van de Bethunepolder werd ze voornamelijk gezien op de hoger gelegen droge stroken tussen de laaggelegen flora-percelen. Icarusblauwtje werd niet gezien in Kockengen en De Meije.

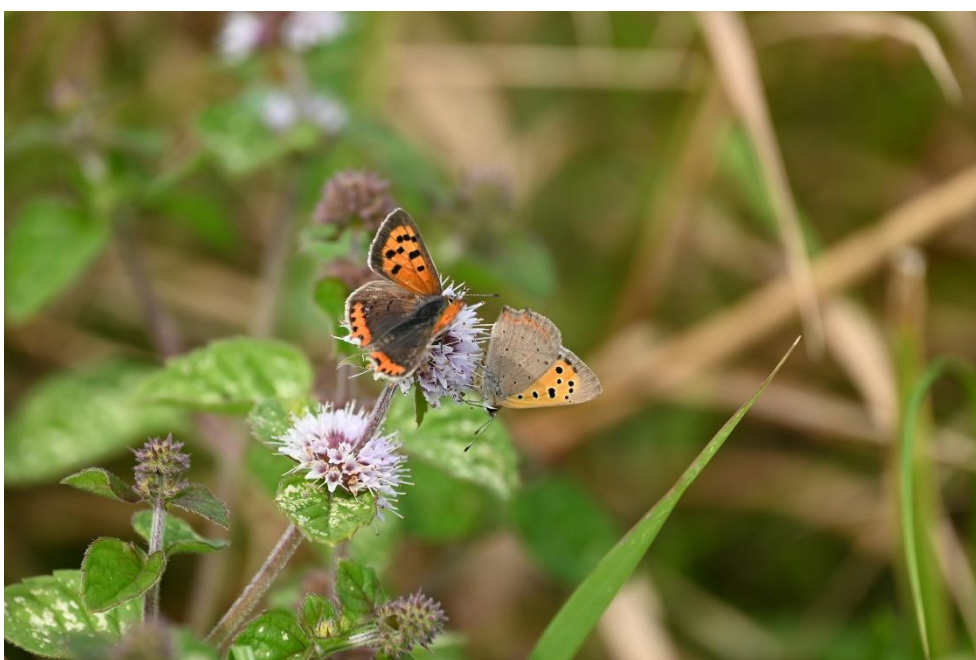
Parende icarusblauwtjes in de Bethunepolder (Foto: Hendrik Mertens).

Kleine vos

De kleine vos is ook geen SNL-doelsoort, maar wel een markante verschijning in het inventarisatiegebied. Deze vroeger zeer algemene soort lijkt onder druk van klimaatverandering langzaam uit het zuiden van het land te verdwijnen. De Bethunepolder en Utrechtse Venen vormen een mooie habitat waar deze vlinder kan gedijen. De kleine vos werd gezien in alle deelgebieden, met de grootste aantallen wederom in de Bethunepolder.

Kleine vuurv�inder

Ook de kleine vuurv�inder is geen SNL-doelsoort, maar werd net als de kleine vos vaak gezien in het gehele inventarisatiegebied. De kleine vuurv�inder is vooral talrijk in de bloemrijke slootkantjes van de Bovenlanden Wilnis, Polder Demmerik en Polder Mijnden.

Foeragerende kleine vuurv�inders op watermunt in de Bovenlanden Wilnis (Foto: Annika Vermaat).

4.2 Libellen

In het onderzoeksgebied werden 26 soorten libellen waargenomen. In tabel 5 is weergegeven welke soorten zijn gevonden in welke beheertypen en de hoeveelheid waargenomen individuen. Onder de tabel worden de relevante soorten besproken. Zowel het aantal soorten en het aantal individuen zijn vrij laag. Als er al libellen en juffers gezien werden langs de vele slootjes dan waren dat meestal alleen de meest vervuiling-tolerante soorten als lantaarntje en gewone oeverlibel. Landelijk of in de omliggende gebieden algemene en weinig veeleisende soorten als azuurwaterjuffer, variabele waterjuffer en watersnuffel werden nauwelijks of maar in lage aantallen gezien, terwijl de biotoop geschikt zou kunnen zijn. Ook dit suggereert dat de waterkwaliteit (nog) onvoldoende en/of te voedselrijk is. De groene glazenmaker die, mede door het verdwijnen van krabbenscheer, op het punt staat uit te sterven in de provincie Utrecht, werd niet waargenomen in De Meije. Een andere 'hoop-soort' voor de Bethunepolder, de Kempense heidelibel, werd ook niet gezien.

Tabel 5: Waargenomen soorten libellen per beheertype (blauw = SNL-soort, paars = SNL-soort op de Rode Lijst; rood = Rode Lijstsoort).

Soort	Rode Lijst	Totaal	N05.03	N05.04	N06.01	N10.01	N10.02	N12.02	N12.06
azuurwaterjuffer		4						4	
blauwe breedscheenjuffer		2						2	
blauwe glazenmaker		2						2	
bloedrode heidelibel		16				6		10	
bruine glazenmaker		1						1	
bruine korenbout	ja	1						1	
bruine winterjuffer	ja	2				1		1	
bruinrode heidelibel		21		1		8	1	11	
gewone oeverlibel		1143	29	13	1	286	69	740	5
gewone pantserjuffer		4				2		2	
glassnijder	ja	4	1					3	
grote keizerlibel		56	1			8	8	38	1
grote roodoogjuffer		12		9		2		1	
houtpantserjuffer		1					1		
lantaarntje		1856	34	28		570	153	1051	20
paardenbijter		19		1		5	4	9	
platbuik		5						5	
steenrode heidelibel		11				5	2	4	
tengere grasjuffer		6				5		1	
variabele waterjuffer		57	3	9		11		34	
viervlek		6				3	2	1	
vroege glazenmaker	ja	104	18	3		14	7	62	
vuurlibel		9	1			2		6	
watersnuffel		2				2			
zuidelijke keizerlibel		1						1	
zwervende heidelibel		2				1		1	
Totaal 26 soorten		3347							

De gewone oeverlibel en het lantaarntje waren veruit de meest getelde libellensoorten in het karteringsgebied (Foto's: Dick Noordhof).

Blauwe breedscheenjuffer

De blauwe breedscheenjuffer, geen SNL-doelsoort, is een soort van zuurstofrijke, langzaam stromende wateren. Ze is inmiddels algemeen op de zandgronden en bereikt in het Utrechtse deel van het Groene Hart de noordwestgrens van haar huidige verspreidingsgebied. De blauwe breedscheenjuffer werd tijdens deze inventarisatie tweemaal waargenomen, bij Kockengen en de in de Bovenlanden Wilnis, en is een nieuwe officieel gemelde soort voor het karteringsgebied. De blauwe breedscheenjuffer werd dit jaar ook tijdens andere inventarisaties gezien in deze hoek van de provincie [pers. comm. Rutger Zeijpveld].

Bruine korenbout

De bruine korenbout is de laatste jaren sterk in opkomst en in een groot deel van het land algemeen geworden. Ondanks veelvuldige waarnemingen aan de oostelijke rand van het Utrechts poldergebied (lijn Utrecht-Hilversum) is de bruine korenbout nog nauwelijks tot het inventarisatiegebied doorgedrongen. In de Polder Mijnden werd één exemplaar gezien.

Bruine winterjuffer

De bruine winterjuffer is een vrij schaarse verschijning in het karteringsgebied en werd tweemaal waargenomen in de Bethunepolder, waar waarnemingen van deze soort bekend zijn. Er dient aangetekend te worden dat deze als imago overwinterende soort vaak onder-geïnventariseerd is omdat ze vooral gezien wordt vlak voor en na de inventarisatieperiode.

Glassnijder

De glassnijder is een soort van kleine, stilstaande wateren en langzaam stromende slootjes met een rijke, gevarieerde oevervegetatie. De soort gedijt bij een goede waterkwaliteit van matig voedselarm tot voedselrijk water. De glassnijder is vrij schaars in het karteringsgebied en werd ook maar zeer sporadisch waargenomen, in de Bethunepolder en in De Meije. De soort is een stuk algemener in het poldergebied direct ten oosten/zuidoosten van het karteringsgebied (o.a. de Gagelpolder, en de omgeving Westbroek/Tienhoven). Het lage aantal waarnemingen van deze soort suggereert dat de meeste slootjes in het karteringsgebied te voedselrijk (vermest) zijn.

Vroege glazenmaker

De vroege glazenmaker komt ook voor in wateren met een goed ontwikkelde oevervegetatie. Het is een typische soort voor het gebied, die ook uit alle deelgebieden bekend is. De vroege glazenmaker werd in alle deelgebieden geregeld gezien. In de Polder Mijnden werd ze relatief weinig waargenomen: het gebied is waarschijnlijk te open met te weinig beschutting. Monitoring van vroege glazenmaker, die op dit moment in het algemeen een mooi leefgebied lijkt te hebben, is ook waardevol om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de wateren en de oevervegetatie in het gebied.

Vroege glazenmaker in de Bovenlanden Wilnis (Foto: Annika Vermaat).

Zuidelijke keizerlibel

De zuidelijke keizerlibel, geen SNL-doelsoort is een klimaatvolger die de laatste jaren flink in aantal toeneemt in Nederland. Ook in het inventarisatiegebied werd deze zwervende soort eenmaal waargenomen, in de Polder Demmerik.

Zwervende heidelibel

De zwervende heidelibel is een typische pionierssoort van ondiepe wateren die snel opwarmen. Zoals de Nederlandse naam al suggereert is de soort verre van honkvast. De zwervende heidelibel werd tweemaal waargenomen, in de Bovenlanden Wilnis en in de Polder Mijnden.

4.3 Sprinkhanen

In het onderzoeksgebied werden 13 soorten sprinkhanen waargenomen. In tabel 6 is weergegeven welke soorten zijn gevonden in welke beheertypen en het aantal waargenomen individuen. Van de sprinkhanen zijn alle soorten die in het veld snel konden worden gedetermineerd (voornamelijk op basis van geluid) gekarteerd. Lastig te determineren soorten zoals boom- en struiksprinkhanen en doorntjes zijn niet meegenomen (behalve als losse waarneming). Deze soortenlijst is daarom niet volledig, maar geeft wel een goed beeld van de sprinkhaansoorten in het onderzoeksgebied. Een bijzondere ontdekking was een populatie van de zompsprinkhaan in het nat schraalland van de oostelijke Bethunepolder. Verder dient vermeld te worden dat lastig op geluid te onderscheiden verwante soorten als gewoon spitskopje en zuidelijk spitskopje mogelijk niet altijd correct gedetermineerd zijn. In deze kartering zijn alleen zuidelijke spitskopjes met zekerheid waargenomen. Mogelijk dat er wel enkele gewone spitskopjes aanwezig waren, maar deze zijn niet gezien of gehoord.

Tabel 6: Waargenomen soorten sprinkhanen per beheertype (blauw = SNL-soort, paars = SNL-soort op de Rode Lijst; rood = Rode Lijstsoort).

Soort	Rode Lijst	SNL	Totaal	N05.03	N05.04	N06.01	N10.01	N10.02	N12.02	N12.06
bruine sprinkhaan			159	5			41		111	2
gouden sprinkhaan			2	1					1	
greppelsprinkhaan			2						2	
grote groene sabelsprinkhaan			264	2	3		99	12	141	7
krasser			17				11		6	
kustsprinkhaan			791	4	6		162	5	611	3
moerassprinkhaan	ja		2606		113	8	1451	578	447	9
ratelaar			388		10		116	2	256	4
wekkertje			168				134	3	31	
zanddoortje			3				3			
zeggendoortje			5				5			
zompsprinkhaan	KW	ja	115				113		2	
zuidelijk spitskopje			1590	2	269		407	124	696	92
Totaal 13 soorten			6110							

Gouden sprinkhaan

Naast de ontdekking van de zeldzame zompsprinkhaan in de Bethunepolder was ook de gouden sprinkhaan (geen SNL-doelsoort) een leuke nieuwe soort voor het karteringsgebied. De gouden sprinkhaan is in de regio, die zich aan de noordwestrand van het huidige verspreidingsgebied bevindt, nog maar heel sporadisch gezien. De gouden sprinkhaan was dit jaar al vroeg actief en werd alleen tijdens de eerste inventarisatieronde waargenomen in de graslanden direct ten westen van de Bethunepolder.

Moerassprinkhaan

De moerassprinkhaan breidt zich de laatste decennia sterk uit, en populaties waren al bekend uit de Bethunepolder, De Meije en een paar andere losse percelen. Ze werd dit jaar in bijzonder grote aantallen gezien, met name in de pitrusvegetatie en slootkantjes. Het reeds bekende verspreidingsgebied is tijdens deze inventarisatie ook uitgebreid met de Polder Mijnden en de Bovenlanden Wilnis. De moerassprinkhaan werd hier ook talrijk waargenomen in de natte schraallanden en oevervegetatie van de graslanden. In de Polder Demmerik en Marickenland is de soort weinig tot niet waargenomen. De moerassprinkhaan lijkt zich uit te breiden binnen het karteringsgebied.

Zompsprinkhaan

De zompsprinkhaan is een zeldzame kleine veldsprinkhaan die zowel qua uiterlijk als geluid sterk op de krasser lijkt. Ze staat op de Rode Lijst als 'kwetsbaar' en is een indicatorsoort van natte schraallanden, en extensief gebruikte natte graslanden. De zompsprinkhaan werd tijdens deze inventarisatie ontdekt in de Bethunepolder, en wel specifiek in de natte schraallandpercelen van het oostelijk gedeelte. Binnen deze percelen werden de meeste exemplaren waargenomen op de laaggelegen natte flora-stroken. Het is gissen van waaruit de zompsprinkhaan de Bethunepolder gekoloniseerd heeft, of hoelang de soort al in het gebied aanwezig is. De dichtstbijzijnde bekende populatie van de zompsprinkhaan is in de Gagelpolder. Na de ontdekking in de oostelijke Bethunepolder werd extra aandacht besteed aan het vinden van de zompsprinkhaan op soortgelijke percelen elders in de Bethunepolder en in de andere deelgebieden, maar ze werd nergens anders ontdekt. De zompsprinkhaan werd ook niet teruggevonden op de enige historische vindplaats: het Landje van Onloo, het piepkleine nat schraallandje in het zuidoosten van

de Polder Demmerik. Tijdens het laatste veldbezoek aan dit perceeltje werd geconstateerd dat het ook haast volledig, met veel te kleine overstaande stukken, was gemaaid. Het voorkomen van de zompsprinkhaan in andere deelgebieden kan niet helemaal uitgesloten worden. Desondanks lijkt deze SNL-inventarisatie het huidige verspreidingsgebied van de zompsprinkhaan in het karteringsgebied duidelijk te hebben afgebakend tot de natte schraallanden in de oostelijke Bethunepolder.

Mannetjes zompsprinkhaan in de nat schraallandpercelen van de oostelijke Bethunepolder. Links een mooie combinatie van twee bijzondere soorten (Foto's: Kim Huskens en Hendrik Mertens).

5. Resultaten per beheertype

In dit hoofdstuk worden per beheertype de resultaten besproken. Waarnemingen die tot 250 meter buiten de begrenzing zijn gedaan, zijn gekoppeld aan het dichtstbijzijnde beheertype. Zie voor een compleet overzicht van de kwalificerende soorten per beheertype Bijlage 3. In dit hoofdstuk worden alleen de beheertypen behandeld waarvoor kwalificerende soorten zijn aangewezen (zie website BIJ12, Monitoring en Natuurinformatie, WW BIJLAGE 02 – Kwalificerende soorten per beheertype – aangevuld met naam).

5.1 Veenmoeras (N05.03)

Een groot gedeelte van het beheertype veenmoeras (50,3 ha) kon door de ontoegankelijkheid niet geïnventariseerd worden. De meeste van de 8 kwalificerende libellensoorten voor dit beheertype komen niet in het karteringsgebied voor. **Glassnijder** (1 individu) en **vroege glazenmaker** (18 individuen) werden gezien in de noordelijke Bethunepolder, van deze laatste soort ook een exemplaar in Kockengen.

5.2 Veenmosrietland en moerasheide (N06.01)

Het totale oppervlak binnen het karteergebied is slechts 2,5 hectare. De kwalificerende soorten voor dit beheertype komen niet voor in het karteringsgebied. De dichtstbijvertoevende kwalificerende soort, het **groentje**, komt voor op een stukje natte heide in de Gagelpolder, maar kan de afstand naar eventuele geschikte habitat in de Bethunepolder niet overbruggen.

5.3 Nat schraalland (N10.01)

De vier kwalificerende dagvlinders voor dit beheertype komen niet voor in de regio. De twee kwalificerende sprinkhanen zijn wel waargenomen in het beheertype nat schraalland (102,5 ha). De **moerassprinkhaan** (1451 individuen) werd vaak in grote aantallen waargenomen in dit beheertype, met name in de Bethunepolder, De Meije, Kockengen en de Bovenlanden Wilnis. In de natte schraallanden van de Polder Demmerik is de soort wel aanwezig, maar zeker niet talrijk. De zeldzame **zompsprinkhaan** (113) werd ontdekt in de natte schraallanden van de oostelijke Bethunepolder.

Volledig gemaaid nat schraalland in de Polder Demmerik. Ook als de vegetatie nog niet is zoals gewenst, dienen er voor insecten altijd stukken over te blijven staan (Foto: Hendrik Mertens).

5.4 Vochtig hooiland (N10.02)

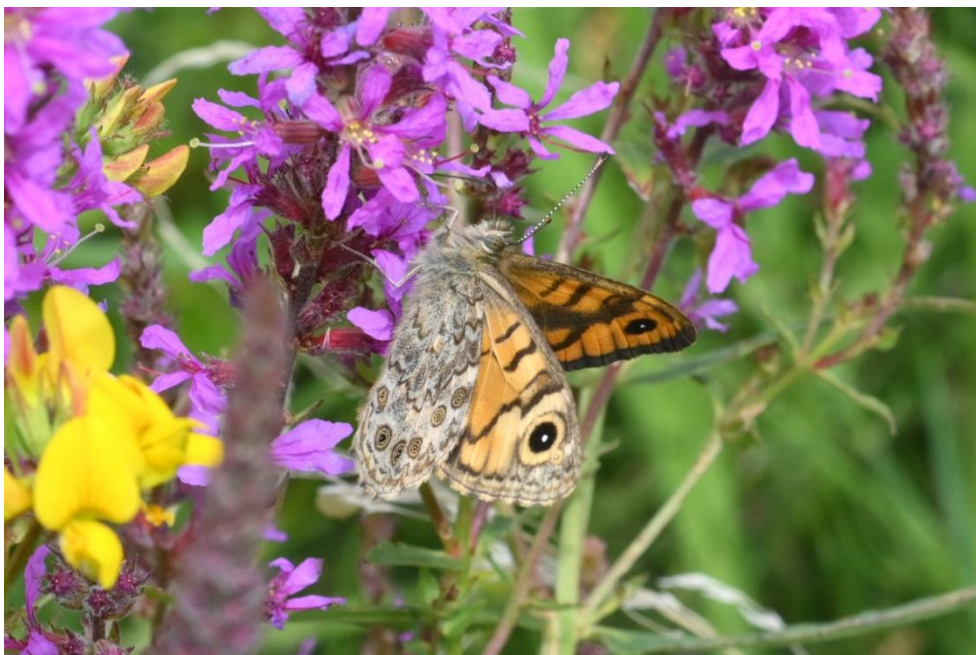
Ook in de pitrusrijke vochtige hooilanden (24,5 ha) was de **moerassprinkhaan** (578) bijzonder talrijk. De kwalificerende dagvlinders komen niet voor in de regio.

In de westelijke Bethunepolder dreigen de stroken nat schraalland en vochtig hooiland opgeslokt te worden door de hoge, dichte rietvegetatie van het veenmoeras (Foto: Hendrik Mertens).

5.5 Kruiden- en faunairijk grasland (N12.02)

Voor beheertype kruiden- en faunairijk grasland (406,5 ha) werden vier van de negen soorten aangetroffen: De **argusvlinder** (370), het **bruin blauwtje** (17), het **bruin zandoogje** (1) en **groot dikkopje** (7). De argusvlinder was veruit het talrijkst en is een typische soort voor het karteringsgebied. De overige kwalificerende soorten komen óf niet in de regio voor, óf verkiezen een meer droge habitat (**zwartsprietdikopje** en **kleine parelmoervlinder** en eigenlijk ook het **bruin zandoogje**) en zijn als standvlinders niet in de gekarteerde percelen te verwachten.

Argusvlinder foeragerend op grote kattenstaart in het kruidenrijk grasland van de Bethunepolder (Foto: Hendrik Mertens).

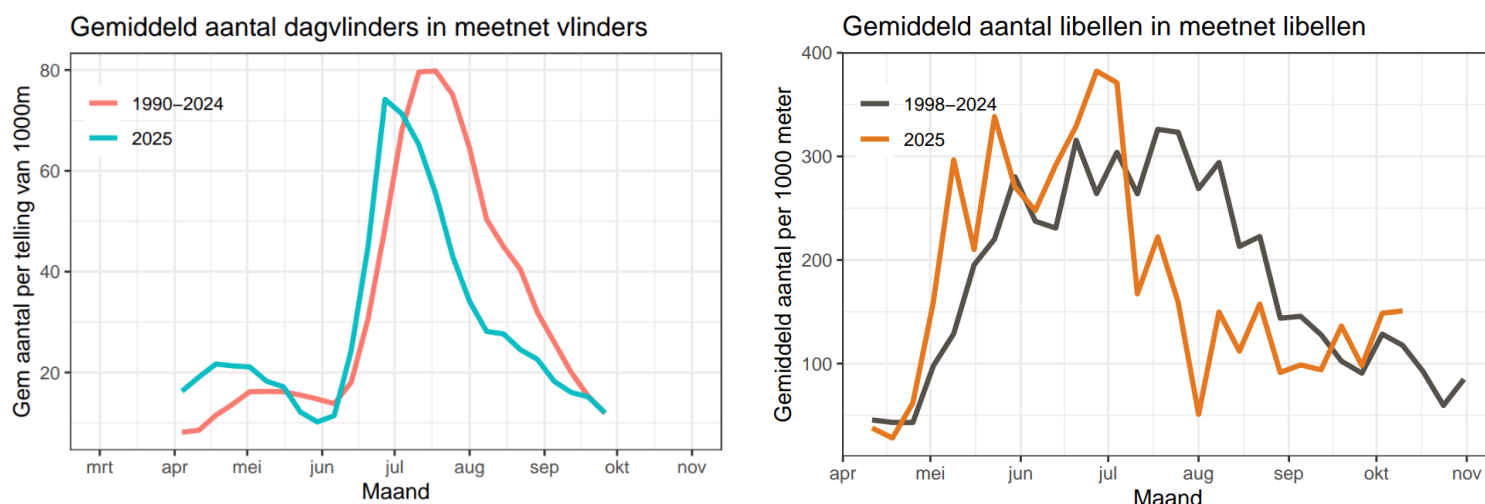
6. Discussie en conclusie

In dit hoofdstuk wordt besproken wat het effect is van de weersomstandigheden op de huidige kartering, wat opvallende verschillen zijn met de vorige kartering en wat geconcludeerd kan worden op basis van deze inventarisatie.

6.1 Het vlinder- en libellenjaar 2025

Geen enkele kartering is compleet. Omdat SNL-monitoring maar eens per zes jaar plaatsvindt, is de uitkomst sterk afhankelijk van hoe soorten het in dat jaar doen. Vanwege jaarlijks wisselende weersomstandigheden kan een soort het in het ene jaar heel goed doen en in het volgende jaar heel slecht.

In afbeelding 4 zijn de gemiddelde aantallen dagvlinders en libellen op routes in het Netwerk Ecologische Monitoring weergegeven. In het algemeen werden er in het voorjaar meer dagvlinders gezien en lag de piek (zoals bij veel andere insecten dit jaar) vroeger dan het gemiddelde over de afgelopen 35 jaar. De juni-dip was dan weer iets dieper. De zomerpiek was vergelijkbaar met het gemiddelde over de afgelopen jaren, al was de afname dan weer wat sterker. Er was dit jaar geen 3^e generatiepiek in september, zoals in 2024. Bij de libellen zien we ongeveer hetzelfde patroon als in 2024: in de eerste helft van het seizoen zijn er meer meetnetwaarnemingen gedaan dan gemiddeld. Vanaf half juli lagen de aantallen veel lager. Pas tegen het einde van september werd deze teloorgang weer bijgetrokken door de algemene heidelibellen.

Afbeelding 4: Gemiddeld aantal vlinders (links) en libellen (rechts) per telling van 1000 meter in 2025 (voorlopige resultaten uit de meetprogramma's van het NEM).

6.2 Onderbelichte soorten/percelen

Het veenmoeras in de westelijke Bethunepolder was zeer slecht toegankelijk vanwege het dichte riet en de verraderlijke ondergrond, en is daarom niet geïnventariseerd. Dit gold ook voor de stukjes veenmoeras bij Kockengen. Vlinders zullen in deze dichte rietlanden niet gemist zijn, hooguit enkele libellen, maar we verwachten daar geen soorten die we niet ook elders hebben aangetroffen. Het aangrenzende noordoostelijke puntje kruidrijk grasland is ook maar één keer geïnventariseerd. Ook hier zullen geen bijzonderheden gemist zijn. Er loopt hier een vlindertelroute van De Vlinderstichting, waarop tot nu toe weinig vlinders geteld worden, en nog geen argusvlinders. De veenmol komt voor in het gebied, maar kan het beste waargenomen worden tijdens avondbezoeken, die geen onderdeel zijn van reguliere SNL-monitoring. In onze kartering is de veenmol niet waargenomen, maar dat betekent niet dat de soort niet aanwezig is in het gebied.

6.3 Vergelijking met de vorige kartering

In 2016 heeft een SNL-kartering plaatsgevonden van alleen het deelgebied Bethunepolder. De soortenlijsten van de drie groepen zijn opvallend vergelijkbaar met de soortenlijsten van 2025. Ook de aantallen individuen zijn ongeveer vergelijkbaar.

Opvallend is dat in 2016 twee exemplaren van de zwarte heidelibel zijn gezien. Deze soort gaat landelijk hard achteruit en is in 2025 niet meer gevonden.

De voorlaatste kartering heeft plaatsgevonden in 2019. Er werd in 2019 slechts één soort waargenomen die nu niet is teruggevonden, dat is de kleine roodoogjuffer. Destijds werd deze soort met 6 exemplaren gevonden in de Bethunepolder. Een lange lijst aan soorten werd in 2019 niet gezien en nu wel. Waarschijnlijk komt dit grotendeels doordat soorten niet zijn vastgelegd omdat het geen doelsoorten waren. Enkele soorten zijn waarschijnlijk daadwerkelijk niet waargenomen in 2019: blauwe breedscheenjuffer, bruine korenbout, hooibeestje en zuidelijke keizerlibel.

Het aantal exemplaren dat is waargenomen was in 2025 meestal hoger dan in 2019.

Zonder statistisch te corrigeren voor waarnemersinspanning, vliegtijd en jaarlijkse fluctuaties kan er echter alleen op hoofdlijnen een vergelijking worden gemaakt. Enkele verschillen vallen toch op:

- In 2019 werden slechts twee argusvlinders waargenomen en nu bijna zeshonderd. Een deel van dit verschil kan verklaard worden doordat in 2019 niet geïnventariseerd is in de piek van de tweede generatie. Mogelijk spelen ook jaarlijkse fluctuaties een rol. Andere graslandvlinders zoals bruin blauwtje, groot dikkopje, icarusblauwtje, kleine vuurvliedder en klein geaderd witje waren ook duidelijk meer aanwezig in 2025. De laatste was in 2019 geen doelsoort, dit kan de oorzaak zijn dat er minder waarnemingen van zijn. Het is niet met zekerheid te zeggen of het hier om een daadwerkelijke vooruitgang van de graslandvlinders gaat.
- De aantallen libellen zijn in beide jaren ongeveer vergelijkbaar, alleen de variabele waterjuffer werd in 2025 beduidend minder gezien (van meer dan 800 naar 57 exemplaren). De soort werd in 2019 veelvuldig gezien in de Polder Demmerik, Polder Mijnden en de Meije. Nu was de soort vooral aanwezig in de Meije en de Bethunepolder. In Polder Demmerik werd de variabele waterjuffer niet meer aangetroffen en in Polder Mijnden nog een enkel exemplaar. Waarschijnlijk duidt deze achteruitgang op een verslechtering van de waterkwaliteit in beide polders.
- De zompsprinkhaan werd in 2019 waargenomen op het Landje van Onloo. Daar werd de soort dit jaar niet meer teruggevonden. Wel werd een populatie zompsprinkhanen ontdekt in de Bethunepolder.

Zompsprinkhaan-mannetje in de Bethunepolder. De vrij lange achtervleugel (die onder de lange voorvleugel te zien is) is een kenmerkend onderscheid met de krasser die een veel kortere achtervleugel heeft. Ook het halsschild is iets anders dan bij de krasser (Foto: Hendrik Mertens).

6.4 Conclusie

Het onderzochte inventarisatiegebied, de Bethunepolder en de Utrechtse Venen, leveren een grote bijdrage aan de natuurwaarden voor insecten in het Utrechtse deel van het Groene Hart. De inspanningen om voormalige agrarische weidegronden om te vormen in kruidenrijke graslanden, natte schraallanden, rietlanden en vochtig hooilanden komen ten gunste van kwetsbare weidevogels, bijzondere flora en ook van insecten, met name de dagvlinders. Wel valt op dat in sommige deelgebieden (met name Polder Mijnden, Marickensland en de kruidenrijke graslanden bij Kockengen en Angstel) de percelen bijzonder soortenarm zijn. Dit zal ongetwijfeld samenhangen met het stadium van natuurontwikkeling waarin deze percelen zich bevinden. Vooral het aantal (soorten) libellen is heel laag. Mogelijk hangt dit ook samen met aanwezigheid van Amerikaanse rivierkreeften en/of met een te lage waterkwaliteit door aanwezigheid van meststoffen en pesticiden in het oppervlaktewater. Verder viel op dat veel percelen volledig, of haast volledig gemaaid werden (o.a. in de Polder Demmerik en Polder Mijnden), met geen of veel te kleine overstaande stukken. In natte schraallanden waar er sterke verruiging plaatsvindt is dit volledige maaien en afvoeren vanuit floristisch perspectief te verantwoorden, maar vanuit het oogpunt van insecten moet er altijd vegetatie gespaard blijven, zeker in de percelen die ontwikkeld worden tot kruiden- en faunarijk grasland. De Bethunepolder is in het algemeen, zowel qua biodiversiteit als aantallen, momenteel het meest waardevolle deelgebied voor de geïnventariseerde insectengroepen, maar ook in de andere natuurgebieden (m.n. De Meije en de Bovenlanden Wilnis) liggen hele mooie percelen voor insecten. De ontdekking van een populatie van de zeldzame zompsprinkhaan is een mooie beloning voor de natuurontwikkeling in de Bethunepolder. Het is niet bekend hoelang de soort daar al aanwezig is. Om de zompsprinkhaan te behouden is het belangrijk dat de natte schraallanden gefaseerd gemaaid worden. De ansichtkaart-soort van het hele karteringsgebied is – zeker na het betreuenswaardige verdwijnen van de groene glazenmaker uit de regio Utrecht – zonder twijfel de argusvlinder. Het is aan te bevelen om het vlindergericht beheer in de natuurgebieden vooral af te stemmen op het behoud en de bescherming van deze bijzondere soort. Dit jaar was een goed jaar voor de argusvlinder en grote aantallen werden gezien in de Bethunepolder, De Meije en de Bovenlanden Wilnis. Op percelen waar de argusvlinder niet gezien werd ontbrak het vaak aan één of meerdere van de volgende landschapsskenmerken: structuurvariatie van hoge en lage grassige vegetatie, aanwezigheid van kleine landschapselementen (die beschutting geven) en kale plekken naar de veenbodem (waar de vlinders zich opwarmen), en – last but not least – nectaraanbod. Percelen waar de argusvlinder veel gezien is, zoals de Bethunepolder en de Bovenlanden Wilnis, kunnen als voorbeeld genomen worden voor vlindergericht beheer in de andere natuurontwikkelingspercelen. Gefaseerd maaien van slootkanten en weideboorden is ook voor de argusvlinder het devies om een doorlopend aanbod van nectarplanten én geschikte hogere grasvegetatie voor ei-afzet te waarborgen.

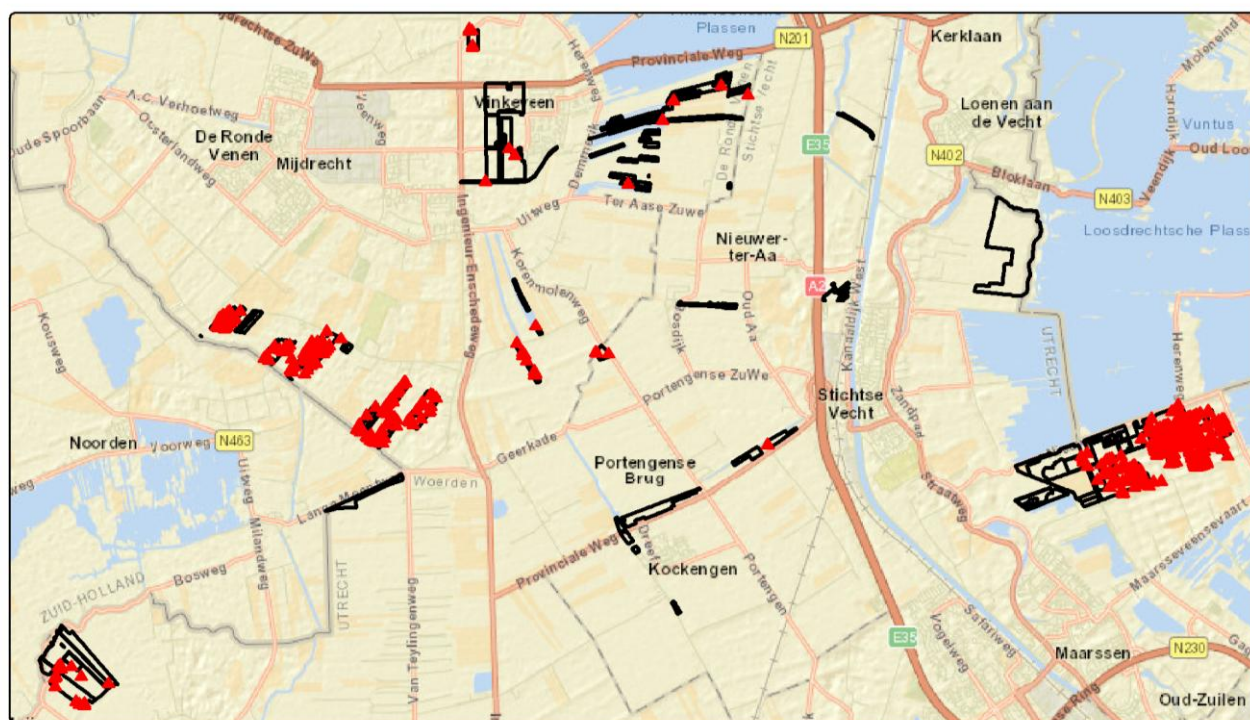

De niet-gemaaide oeervegetatie in de weidepercelen van boer Willem van der Linden in de Bethunepolder was erg bloemrijk met o.a. rolklaver, akkerdistel, kattenstaart en vogelwikke tussen de overstaande grassen. In deze slootkantjes werden met name in de juli-ronde veel 2^e generatie argusvlinders gezien. De hoogste concentraties werden midden op een weideperceel gezien waar veel akkerdistels stonden (Foto's: Hendrik Mertens).

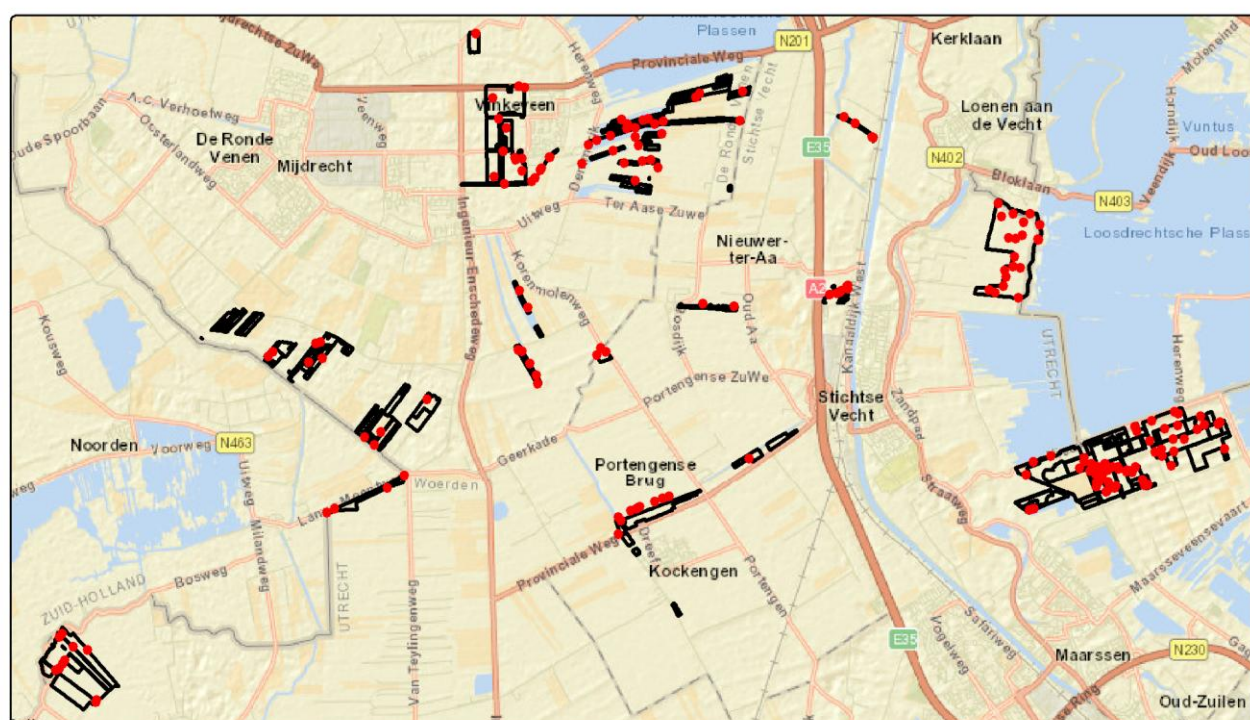
Bijlage 1: Verspreidingskaarten

Op elke kaart wordt één soort getoond. SNL-soorten worden aangegeven met driehoekjes, Rode Lijstsoorten met vierkantjes en overige soorten met stippen.

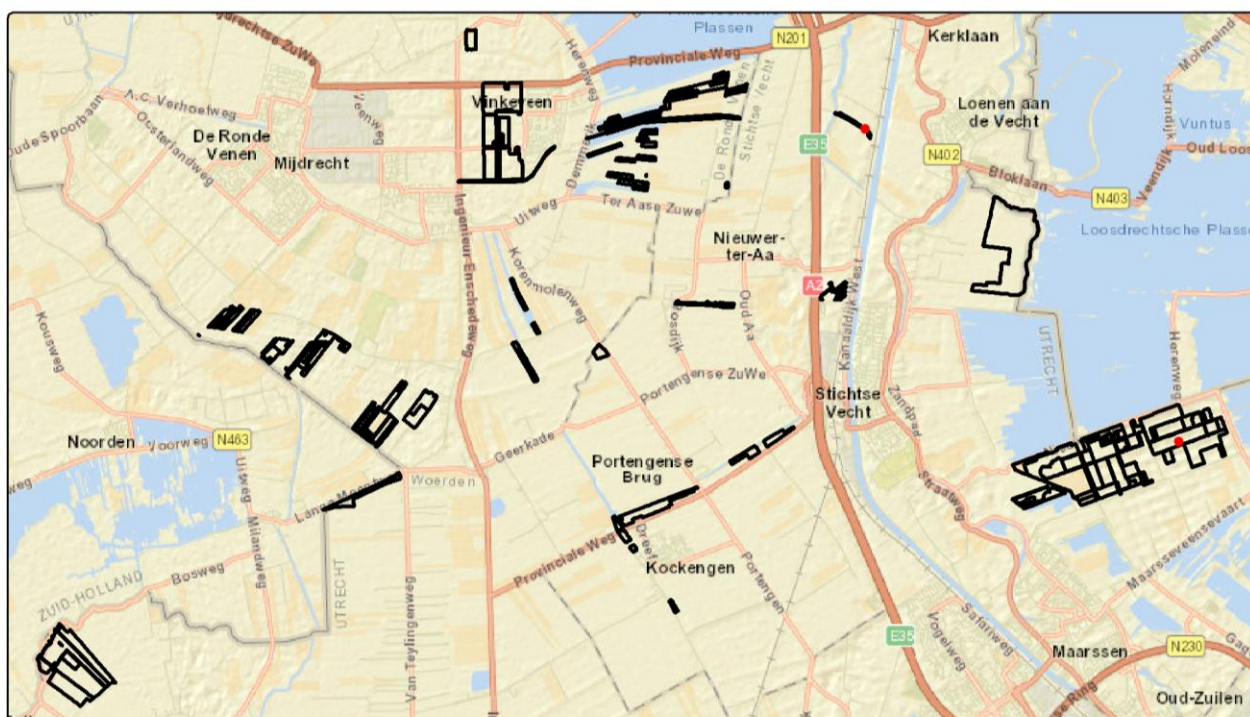
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - argusvlinder

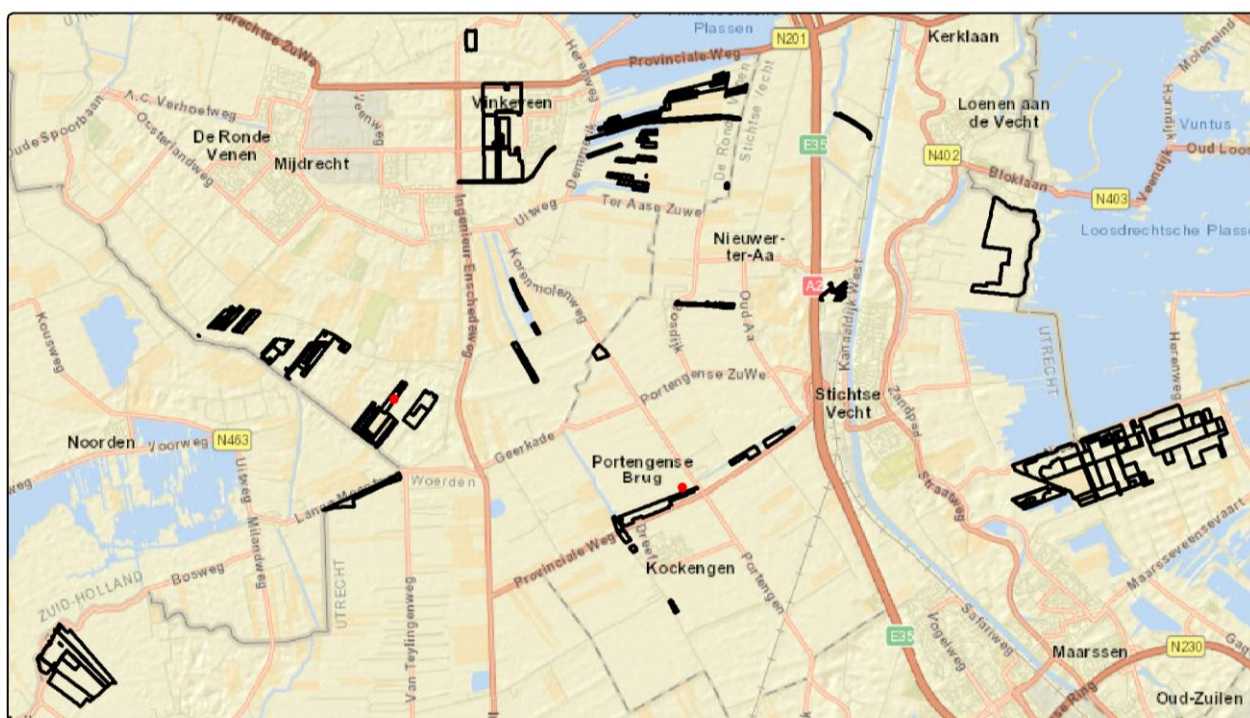
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - atalanta

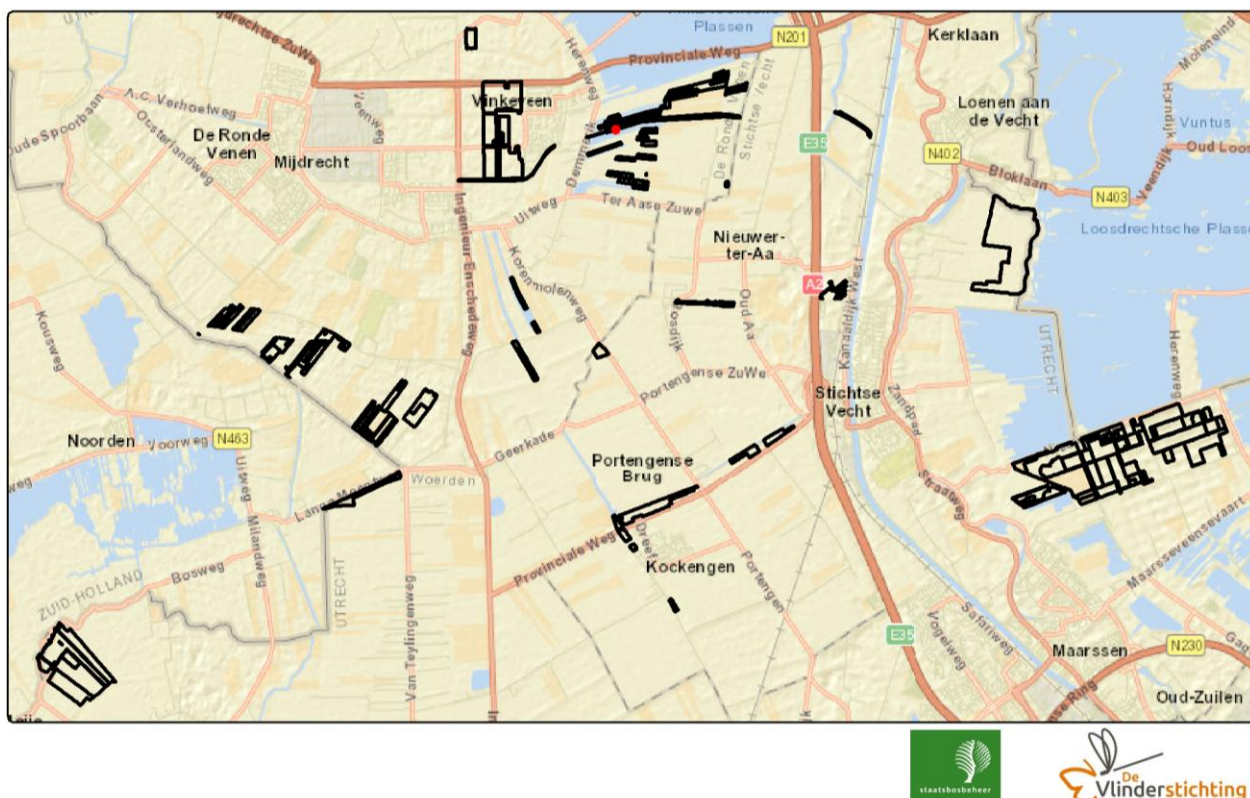
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - azuurwaterjuffer

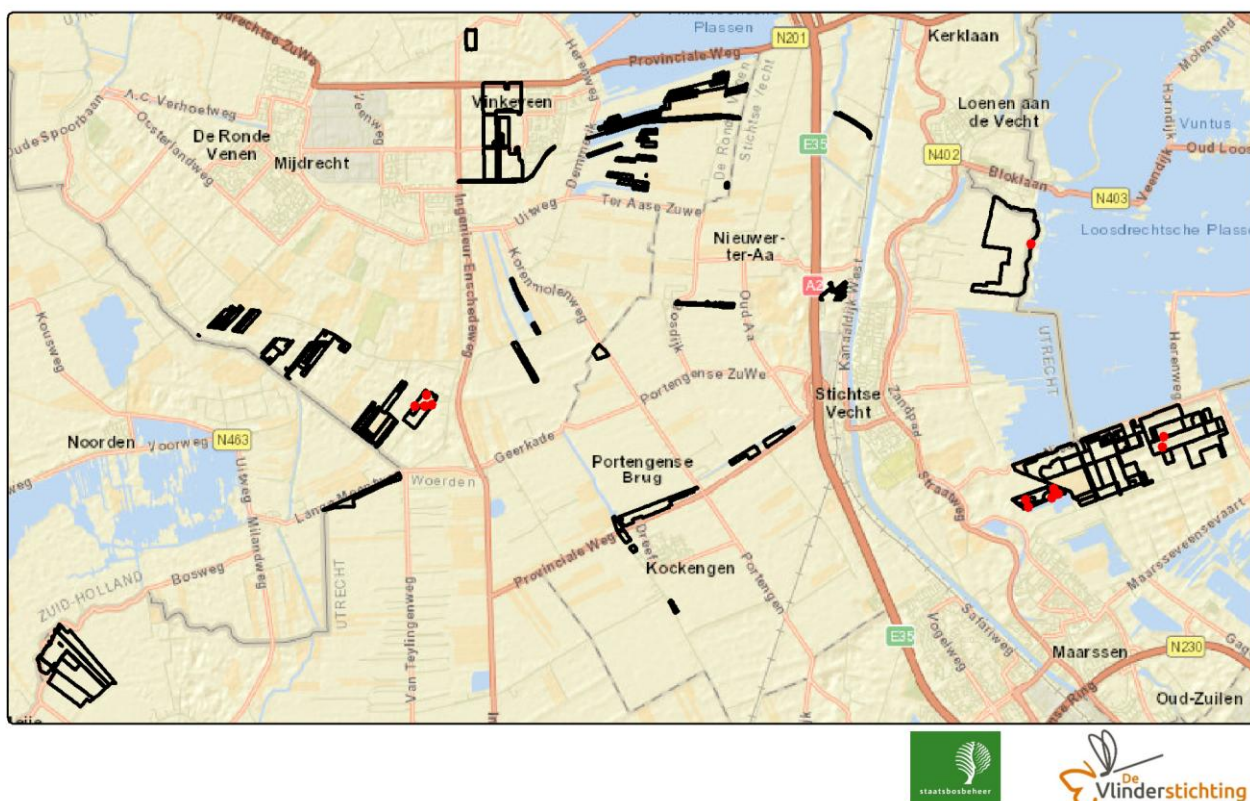
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - blauwe breedscheenjuffer

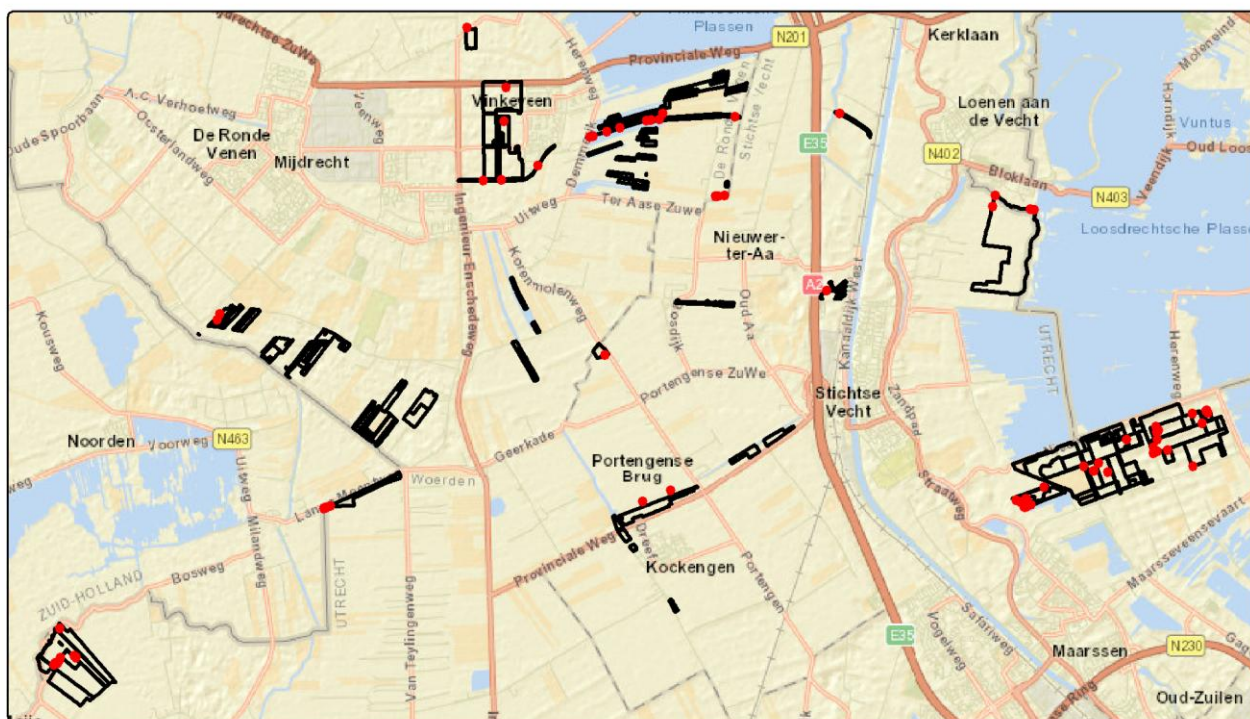
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - blauwe glazenmaker

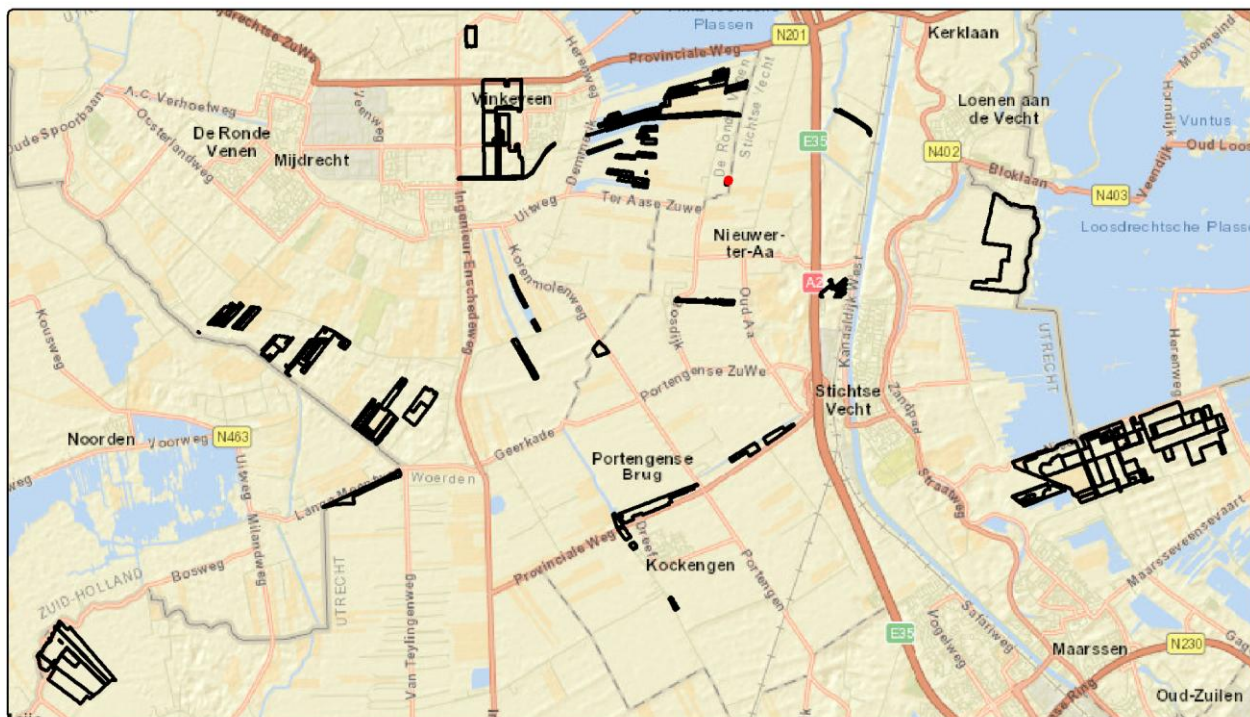
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - bloedrode heidelibel

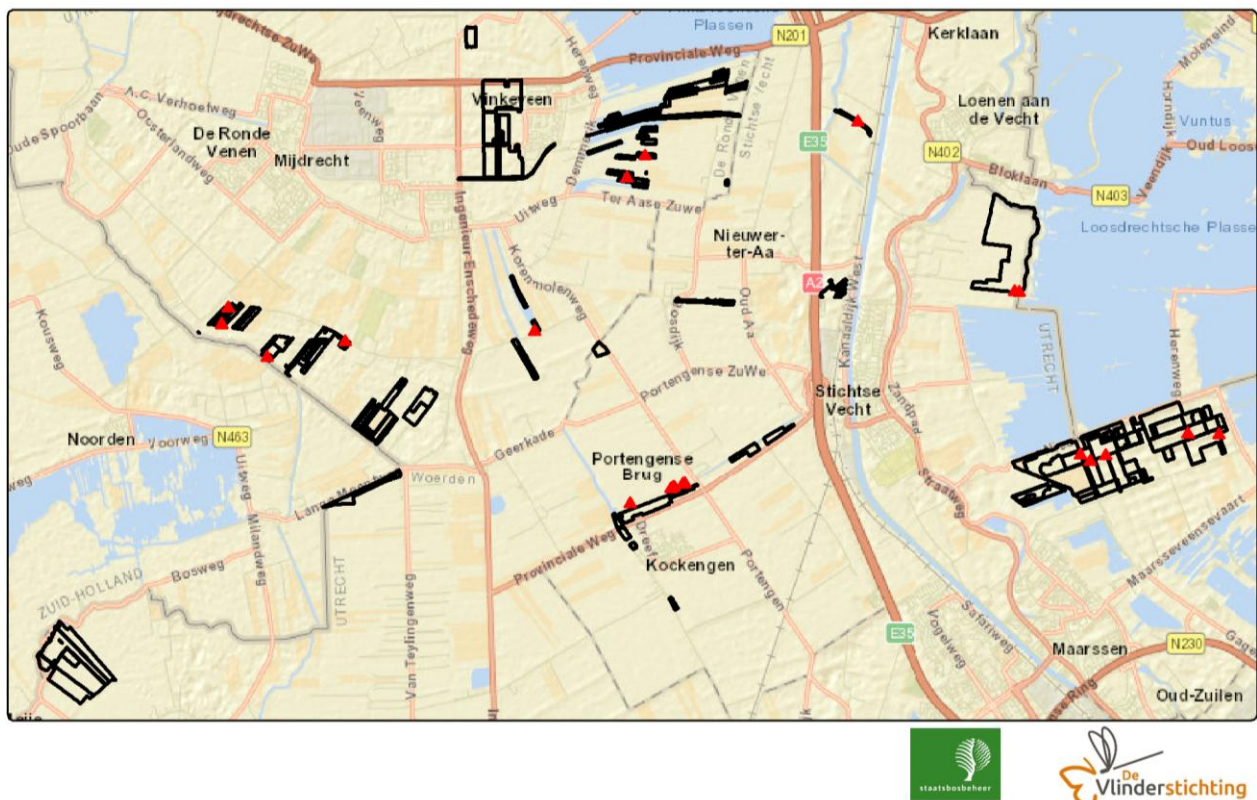
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - bont zandoogje

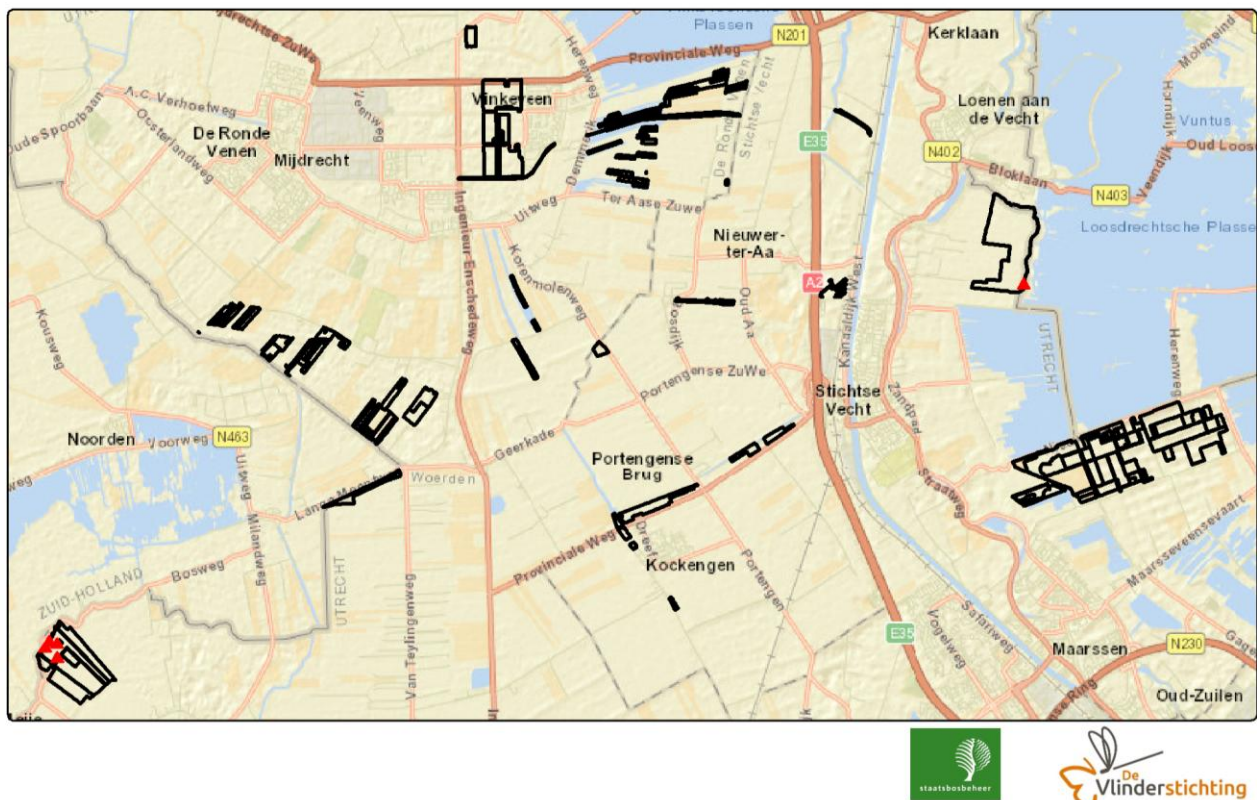
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - boomblauwtje

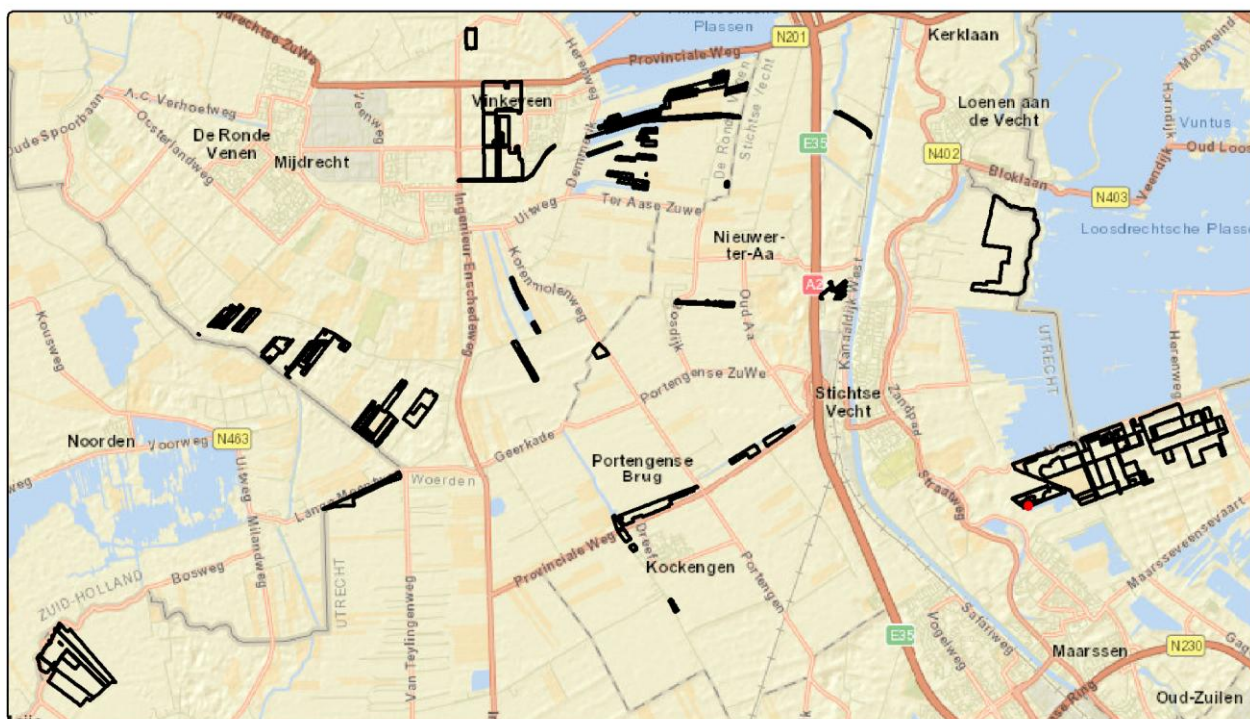
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - bruin blauwtje

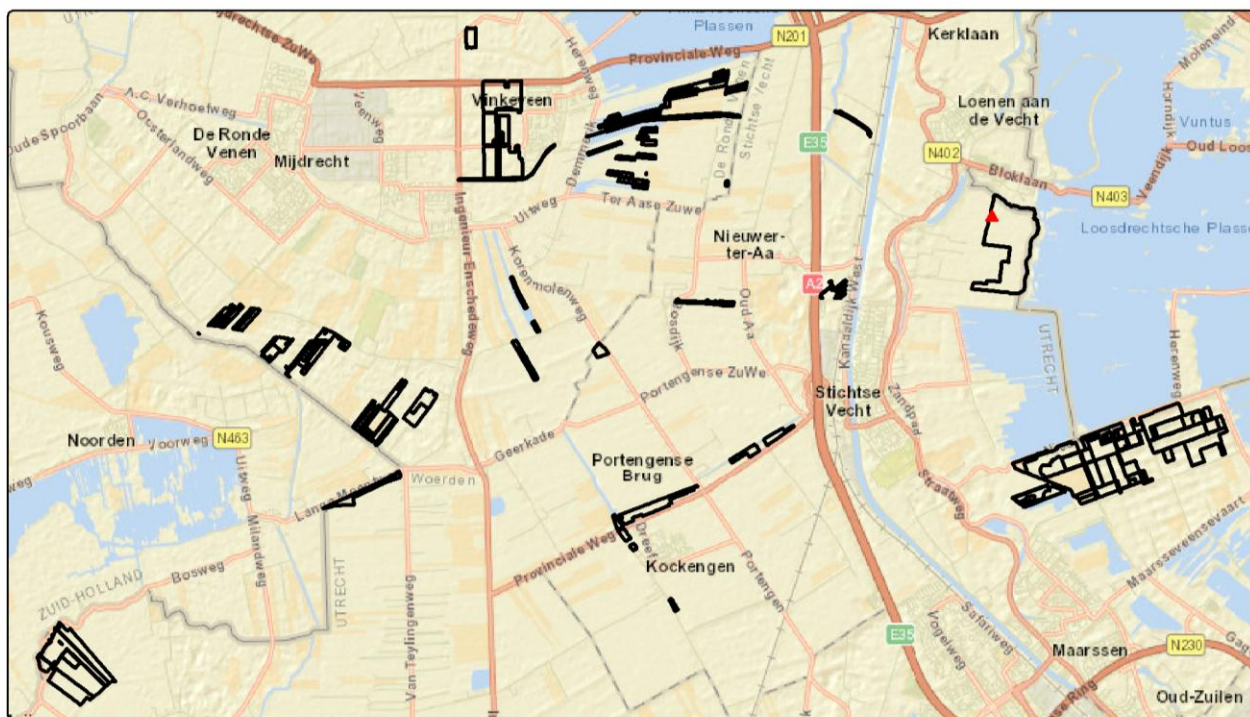
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - bruin zandoogje

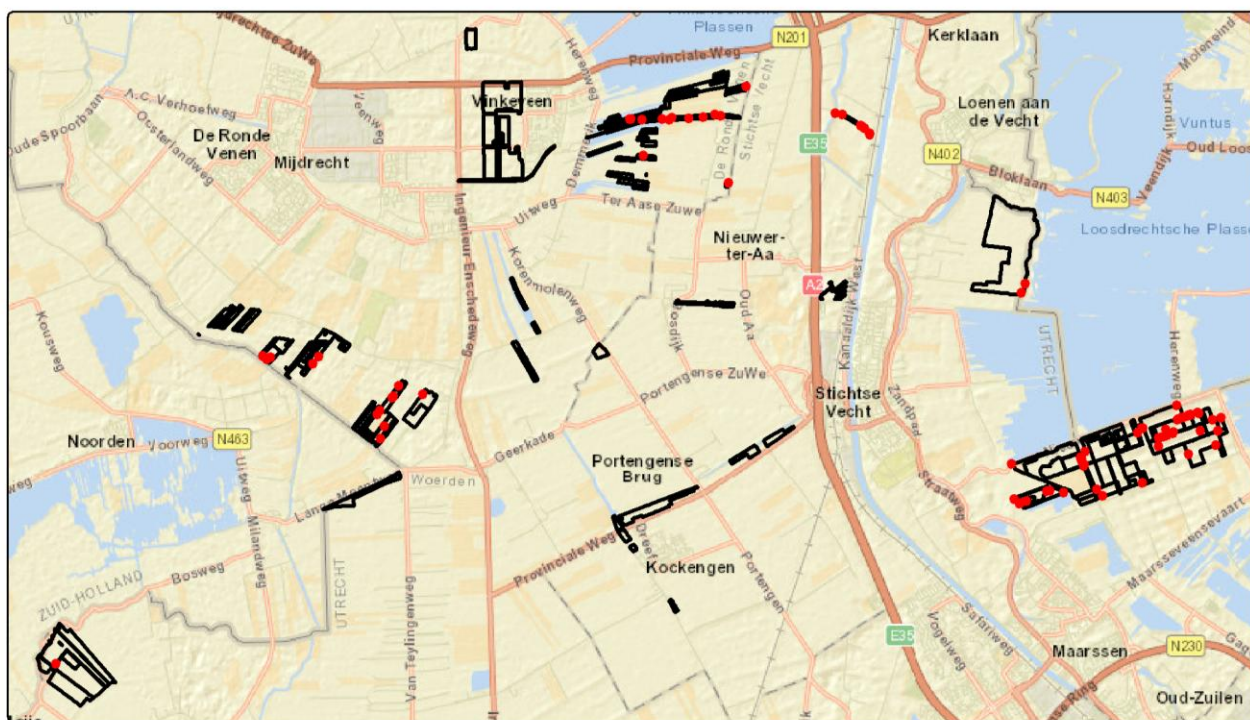
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - bruine glazenmaker

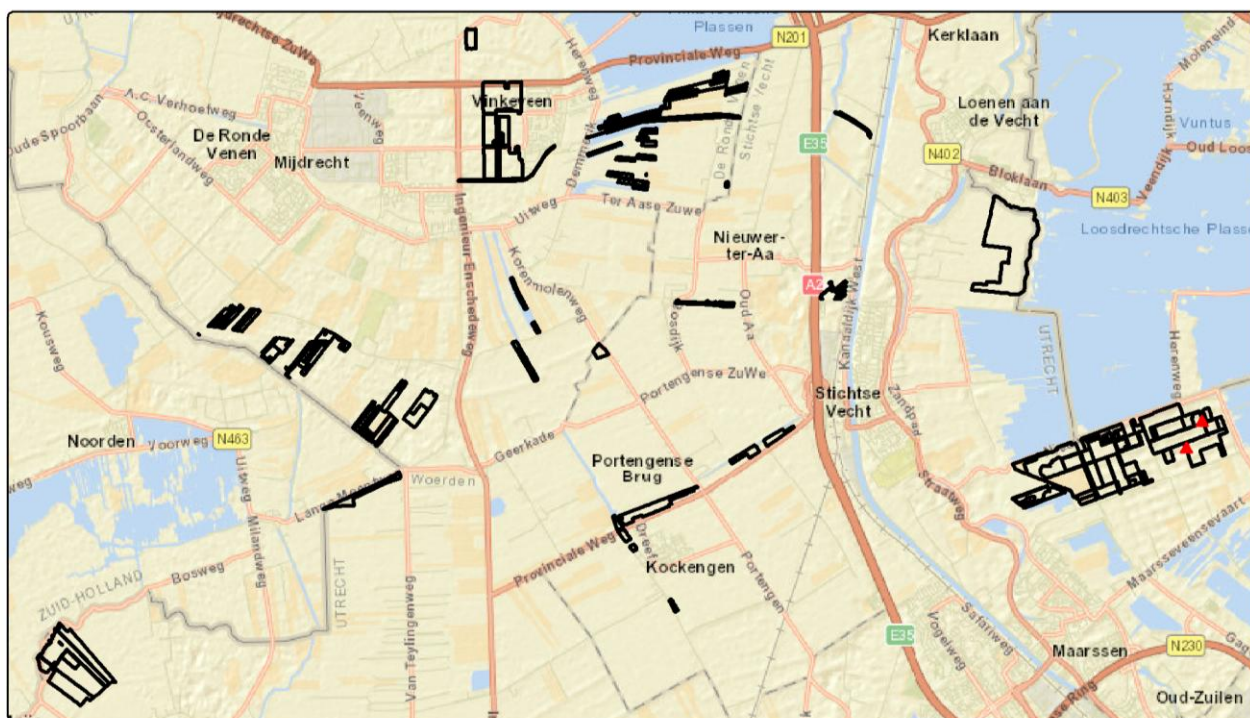
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - bruine korenbout

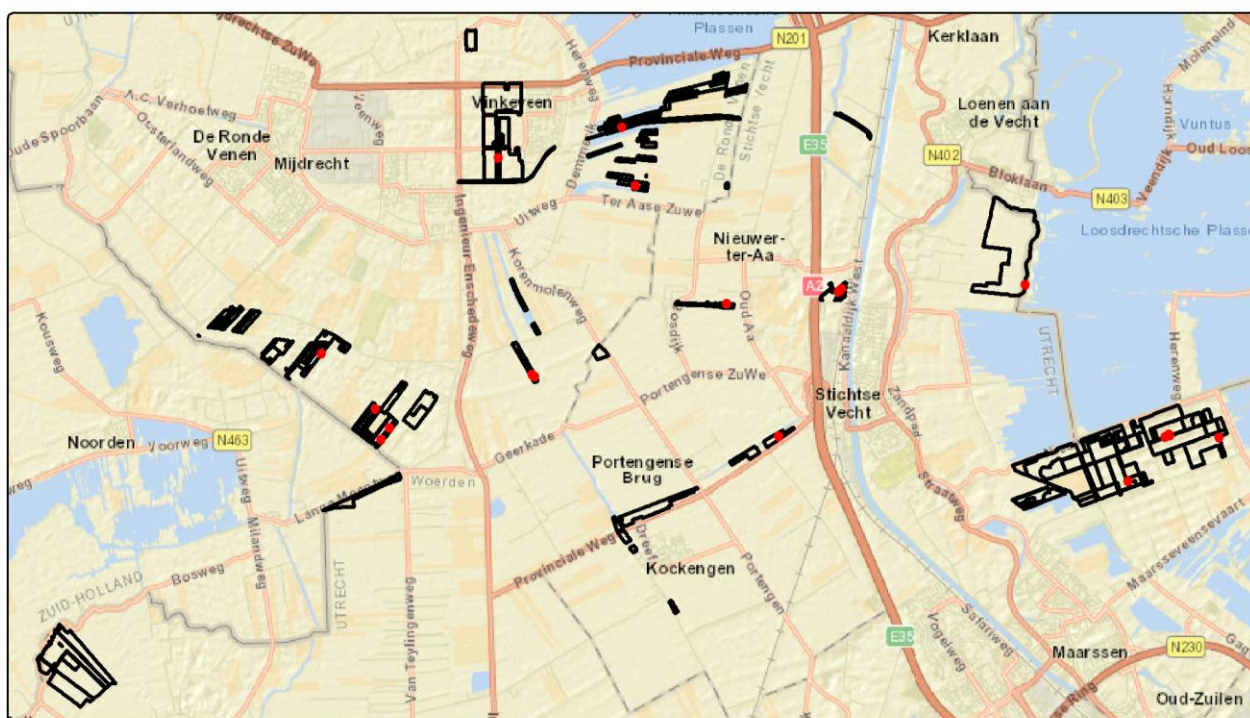
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - bruine sprinkhaan

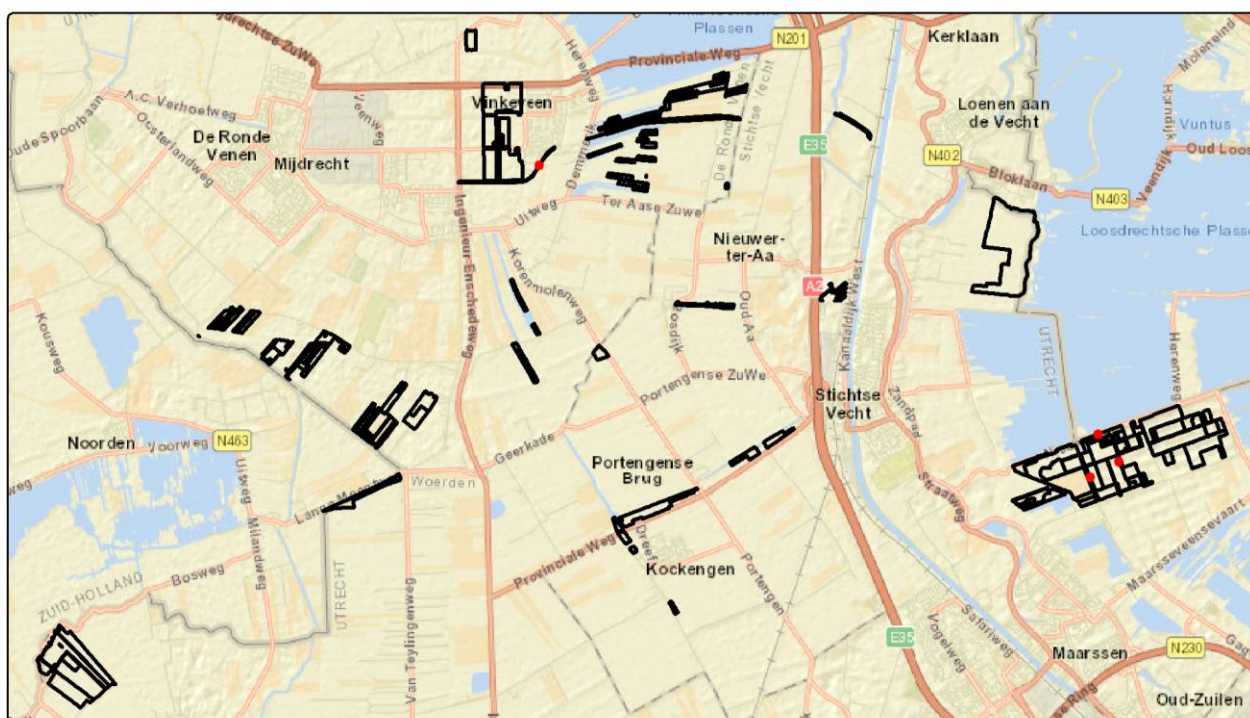
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - bruine winterjuffer

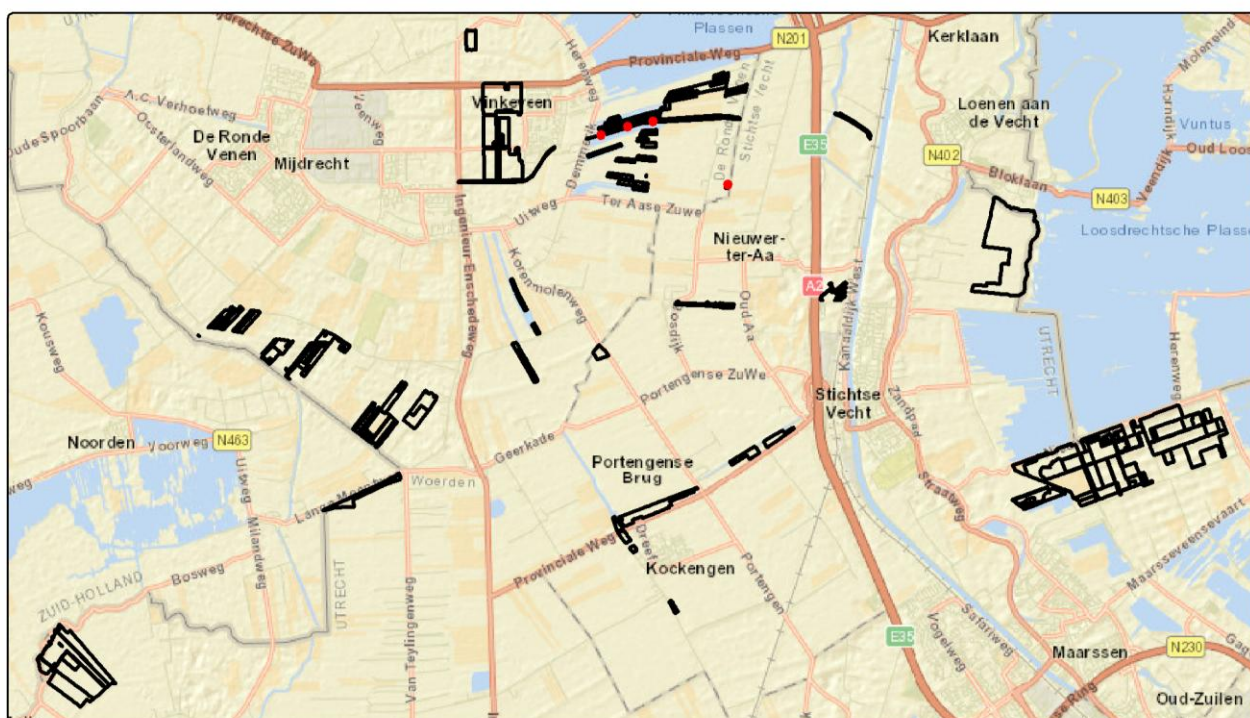
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - bruinrode heidelibel

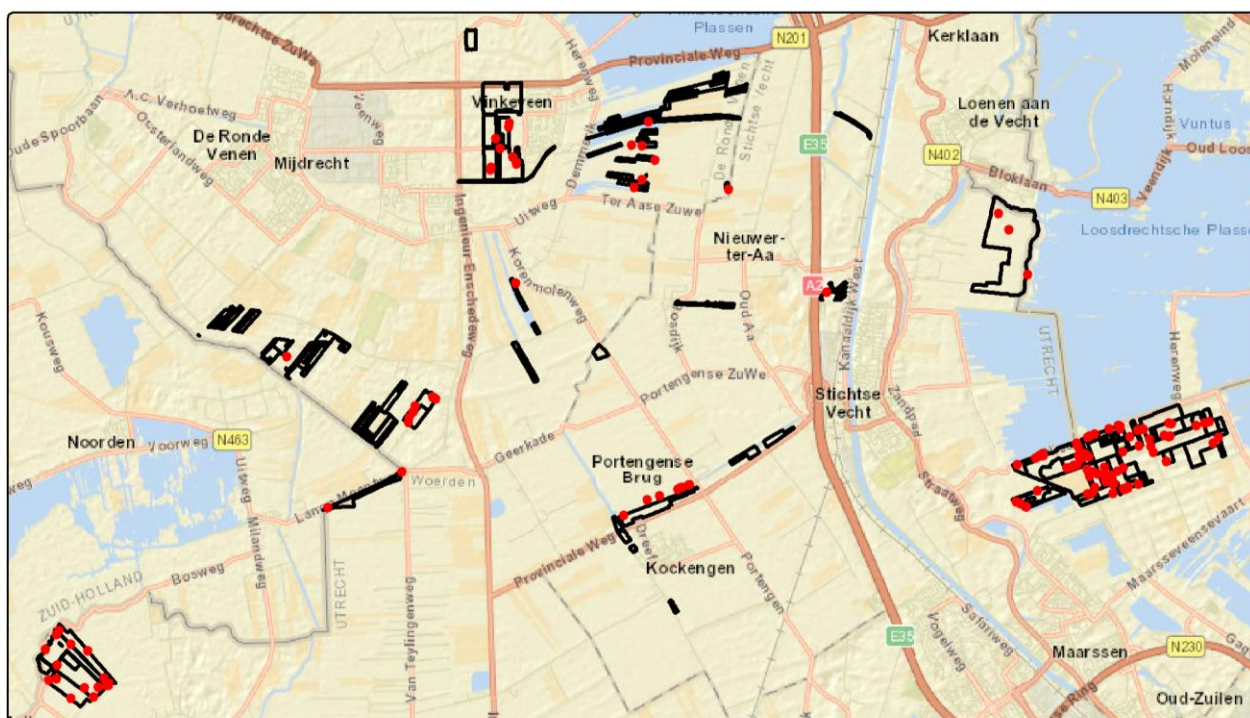
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - cetti's zanger

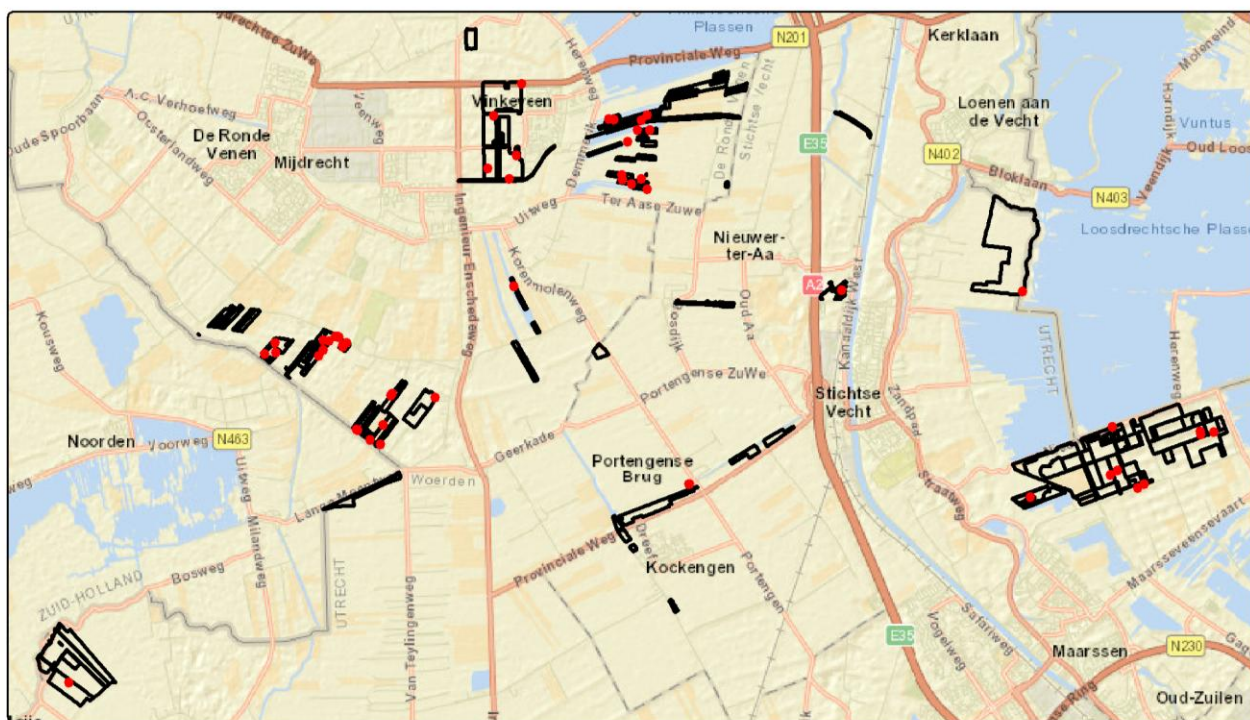
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - citroenvlinder

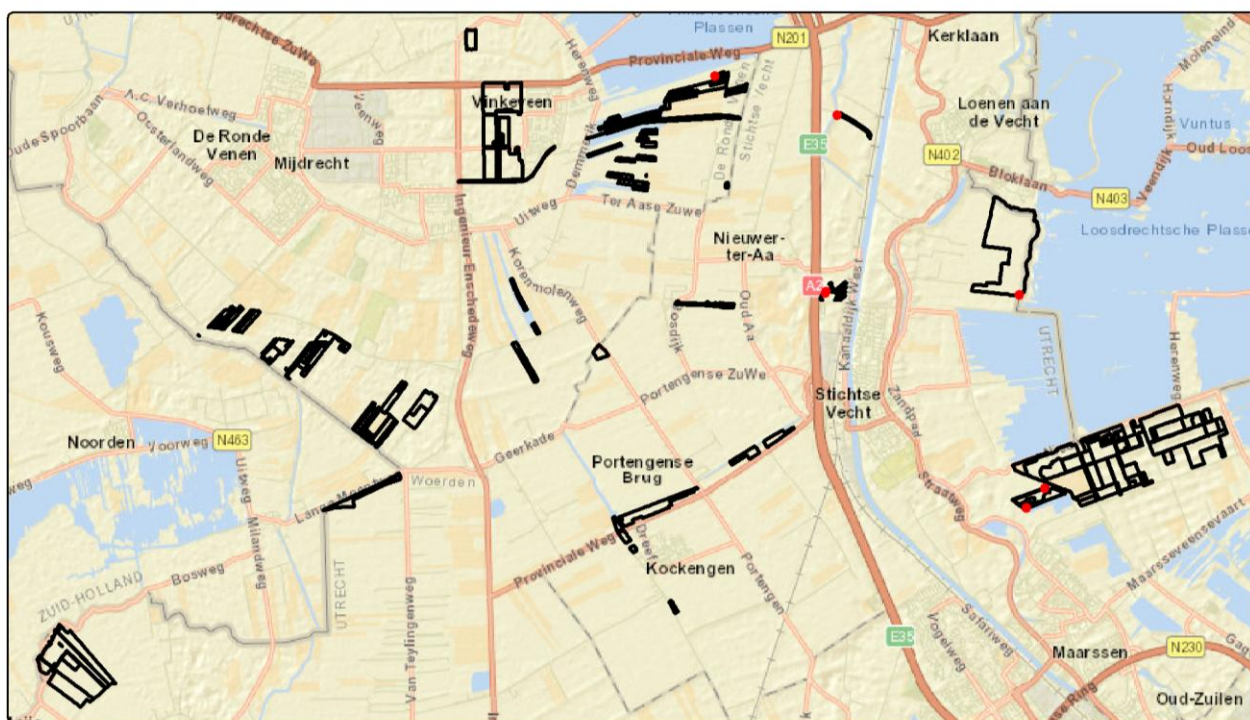
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - dagpauwoog

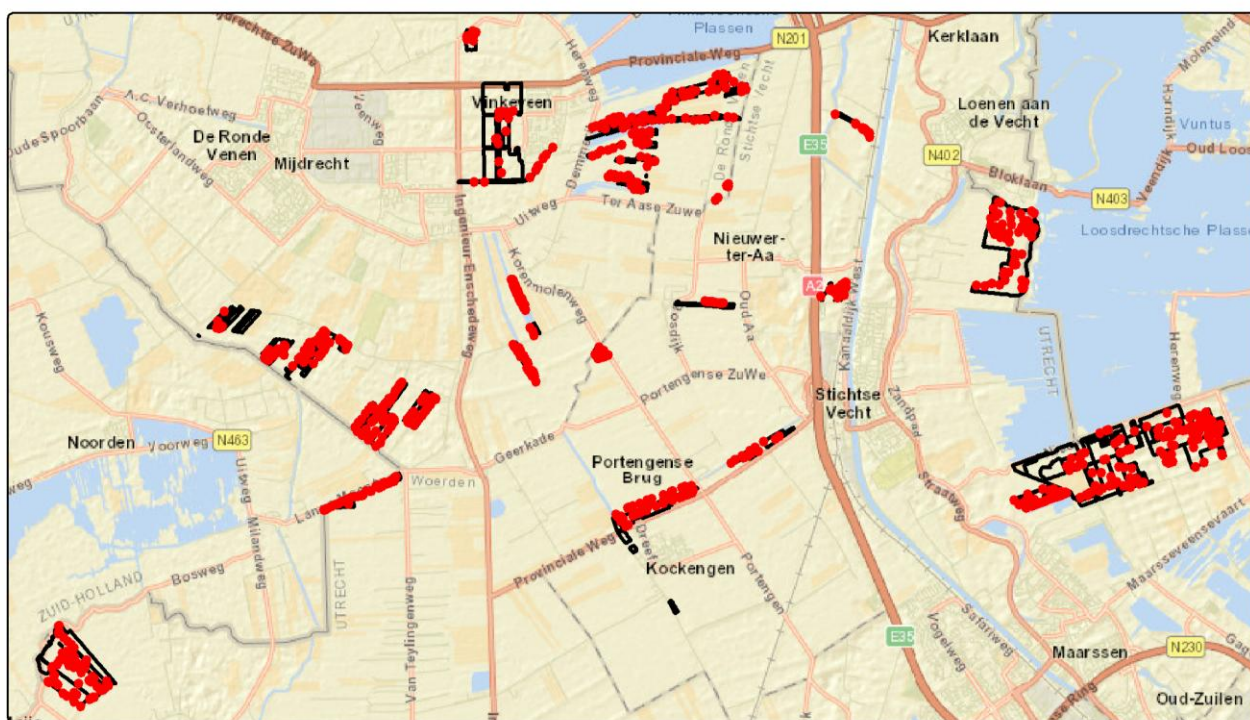
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - distelvlinder

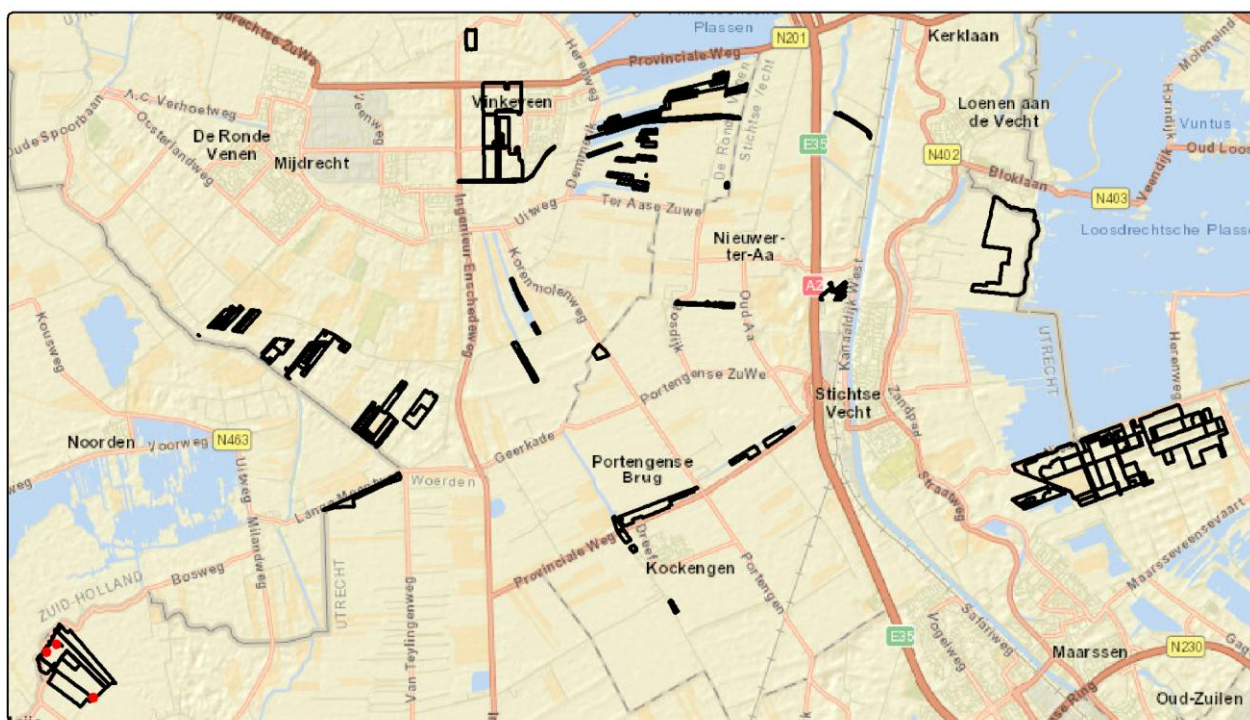
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - gehakkelde aurelia

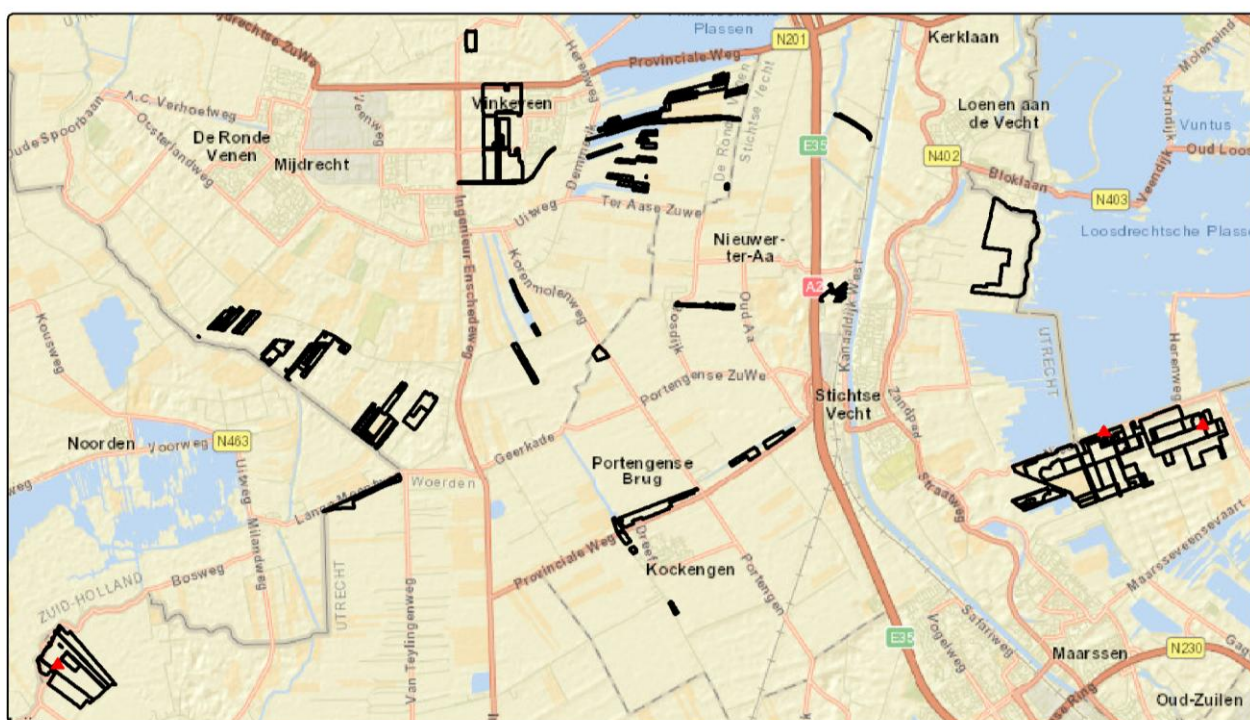
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - gewone oeverlibel

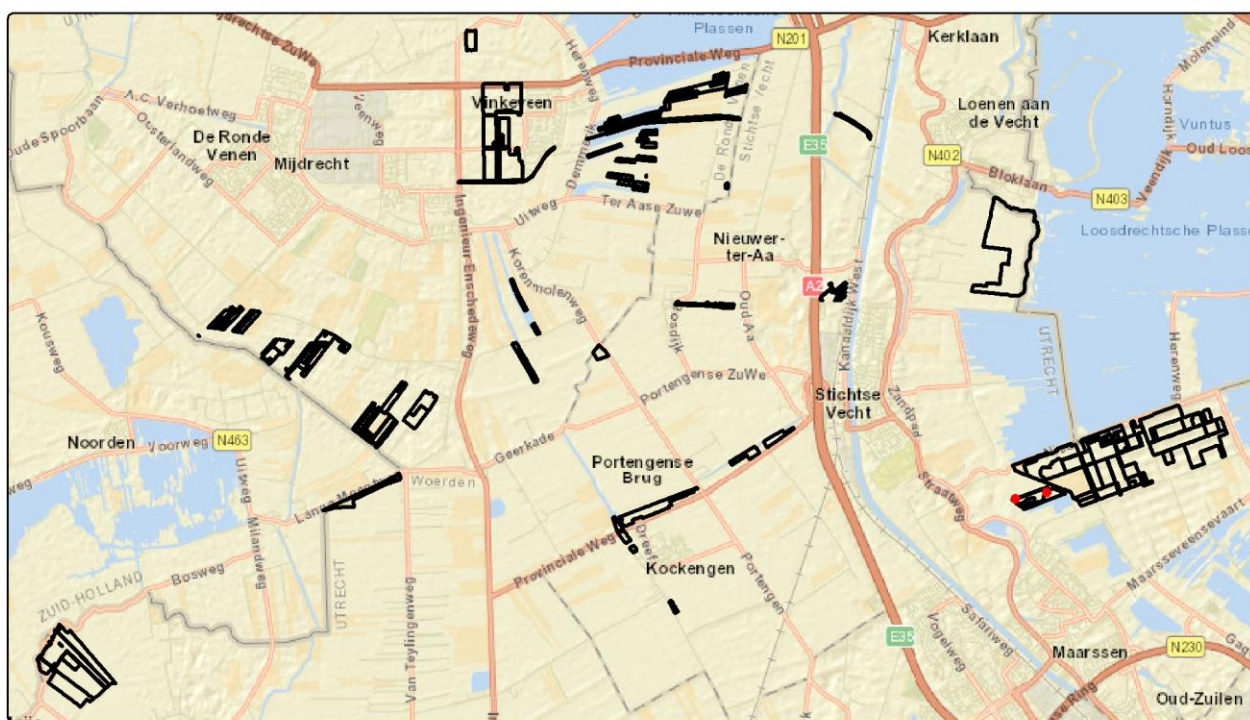
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - gewone pantserjuffer

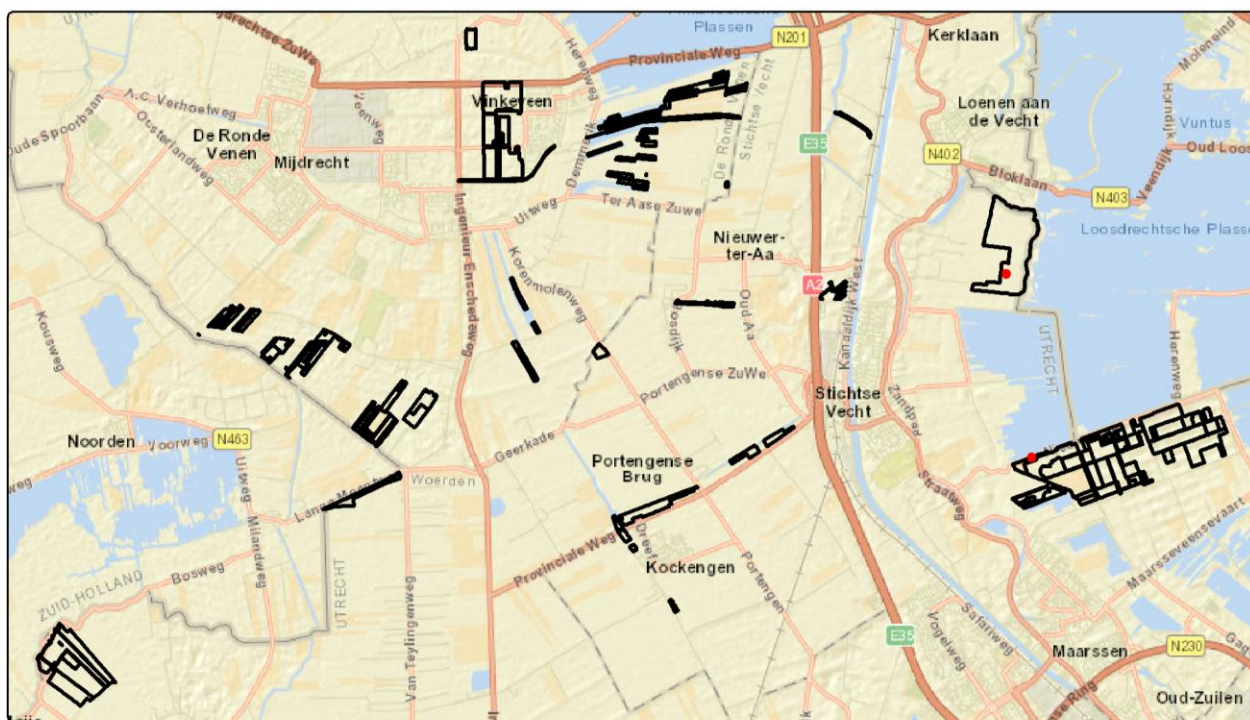
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - glassnijder

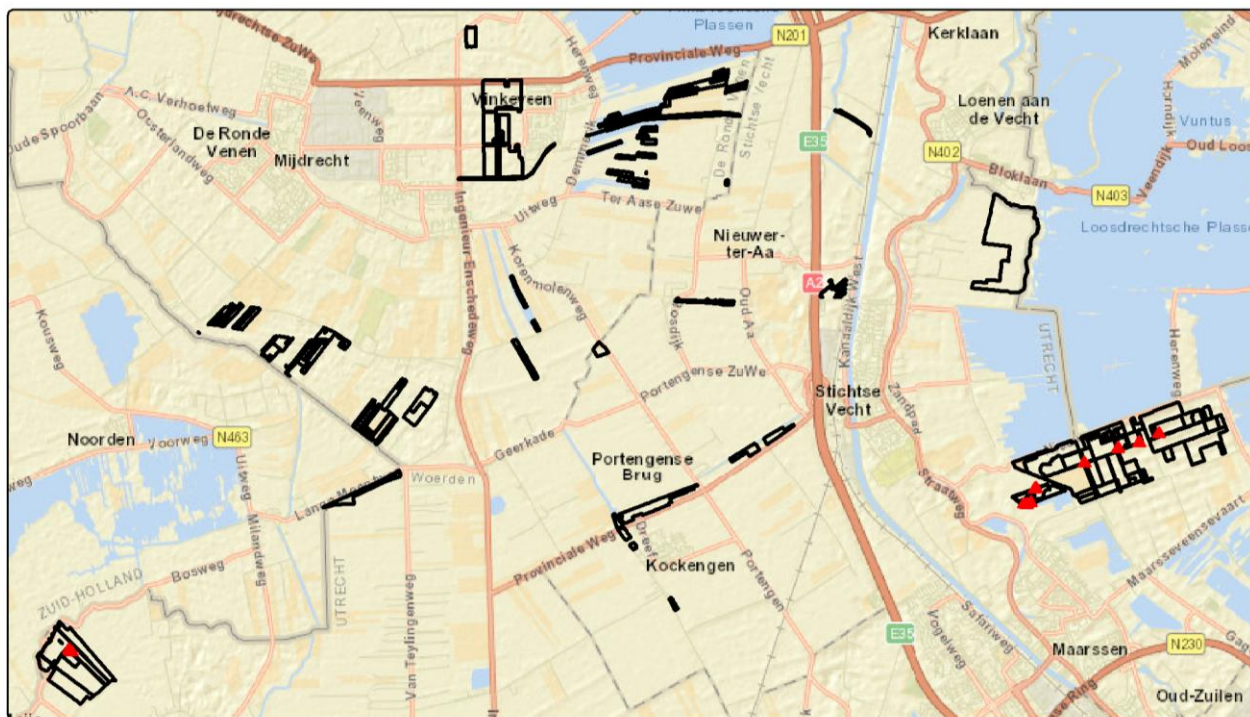
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - gouden sprinkhaan

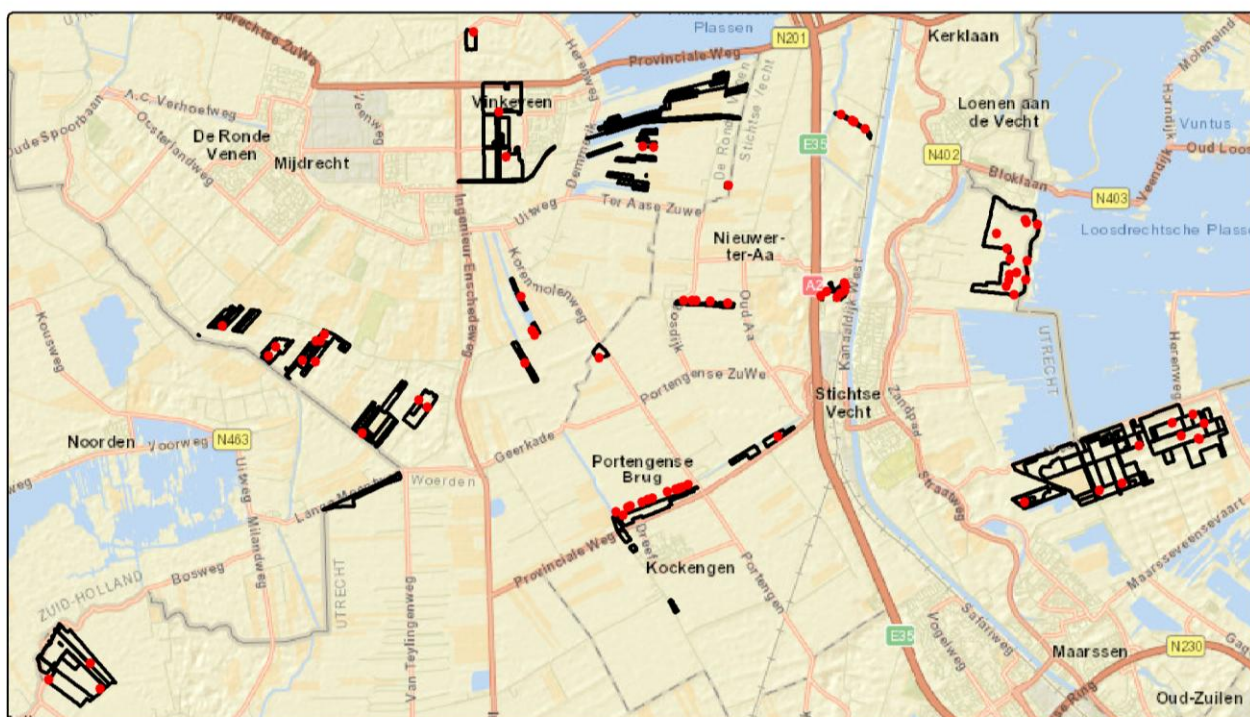
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - greppelsprinkhaan

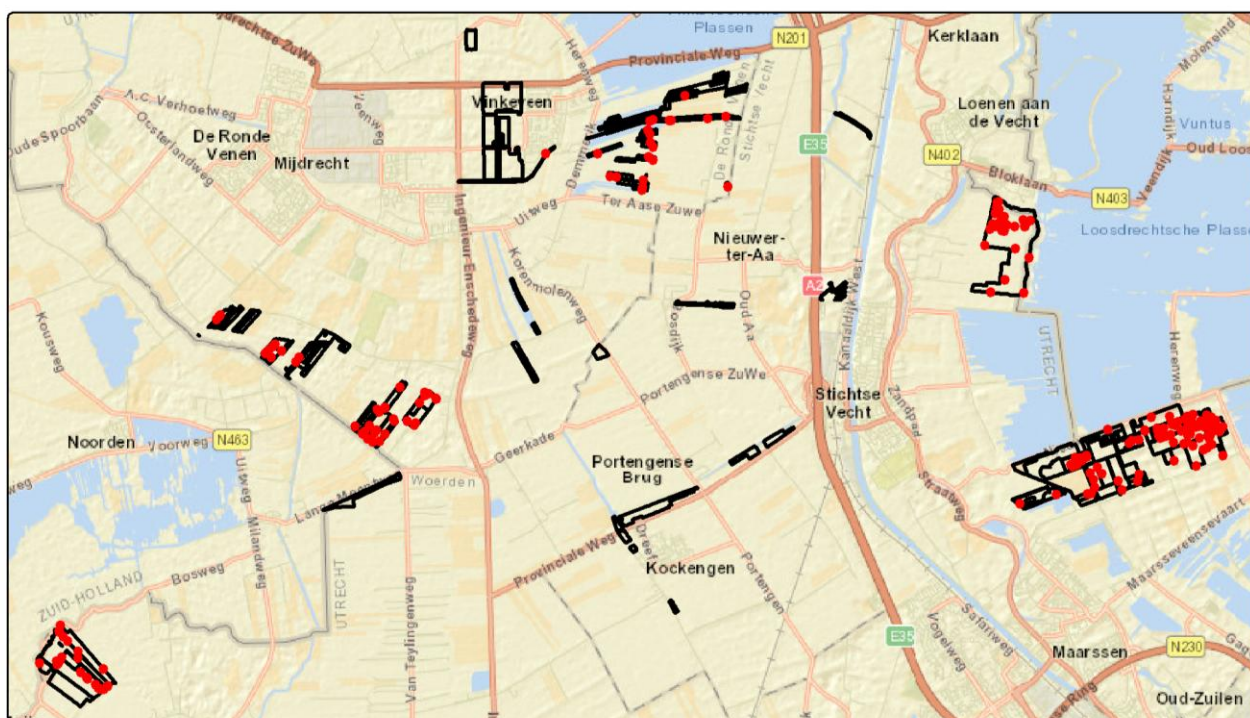
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - groot dikkopje

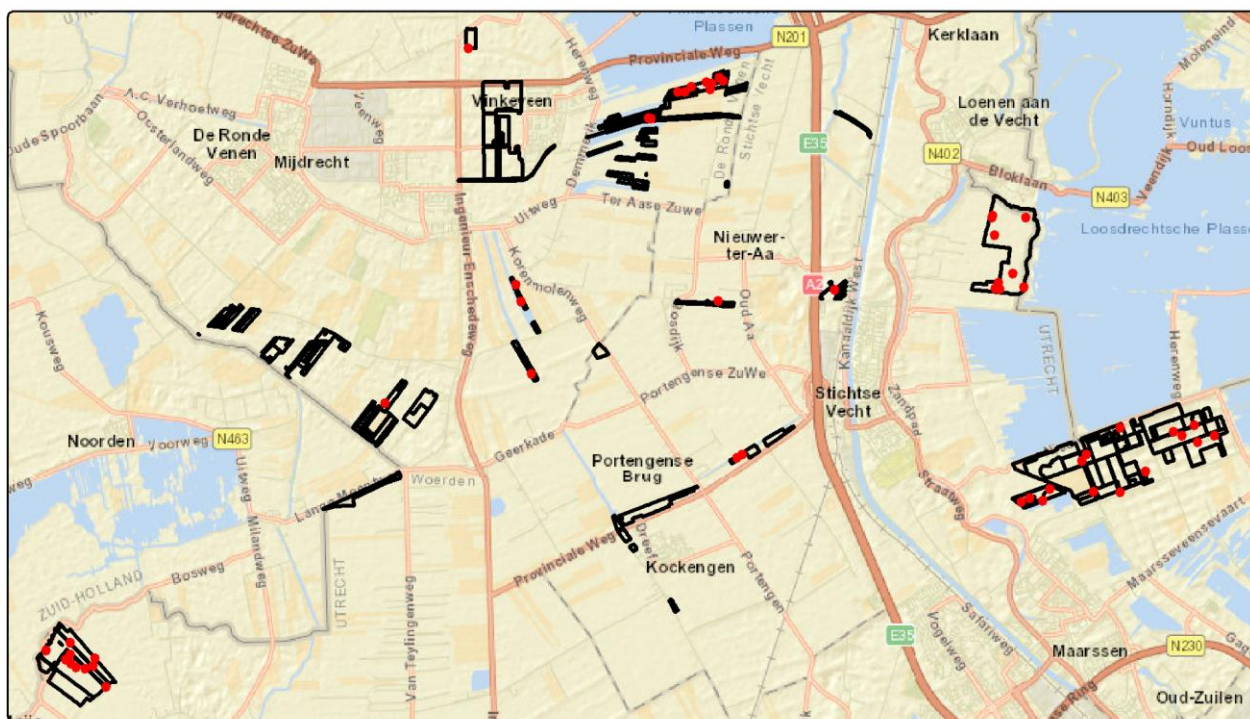
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - groot koolwitje

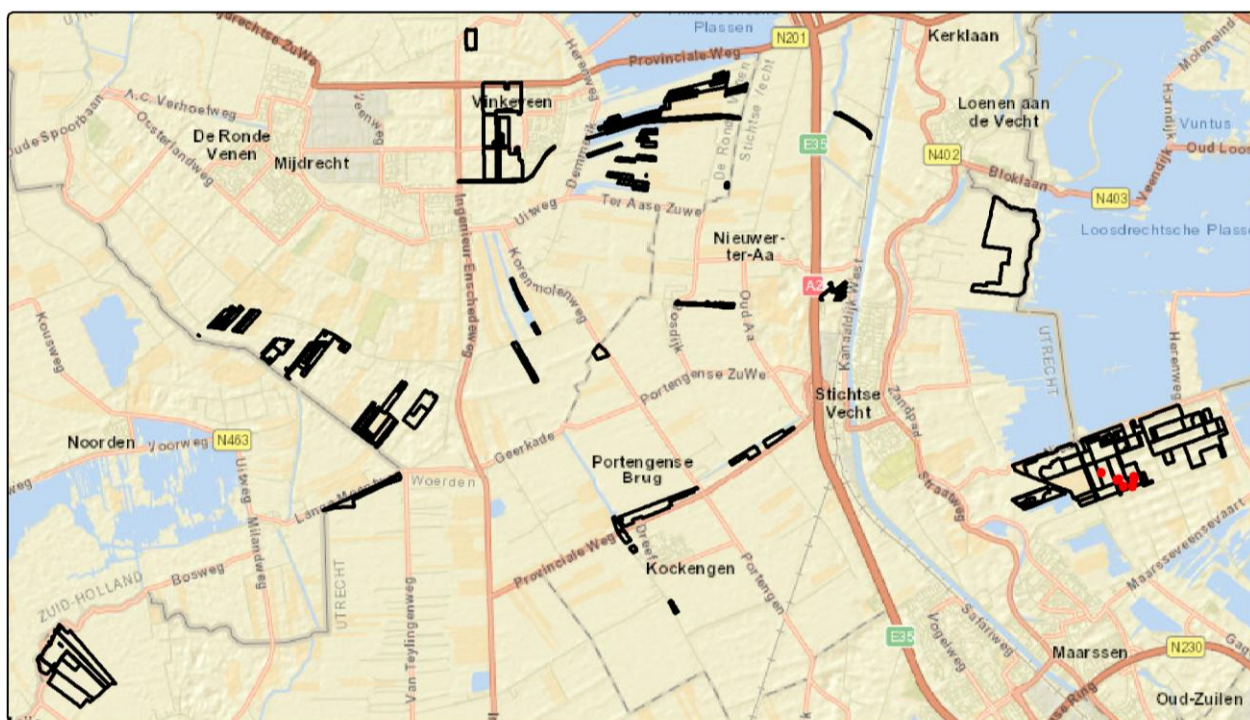
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - grote groene sabelsprinkhaan

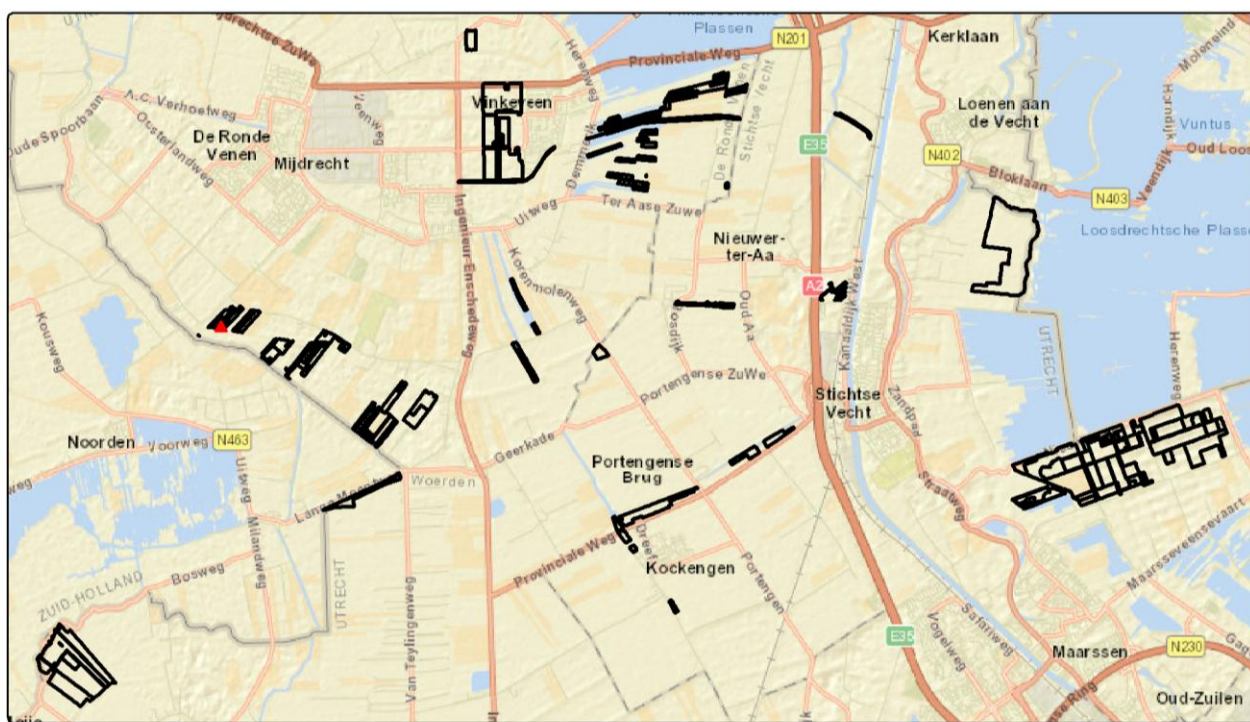
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - grote keizerlibel

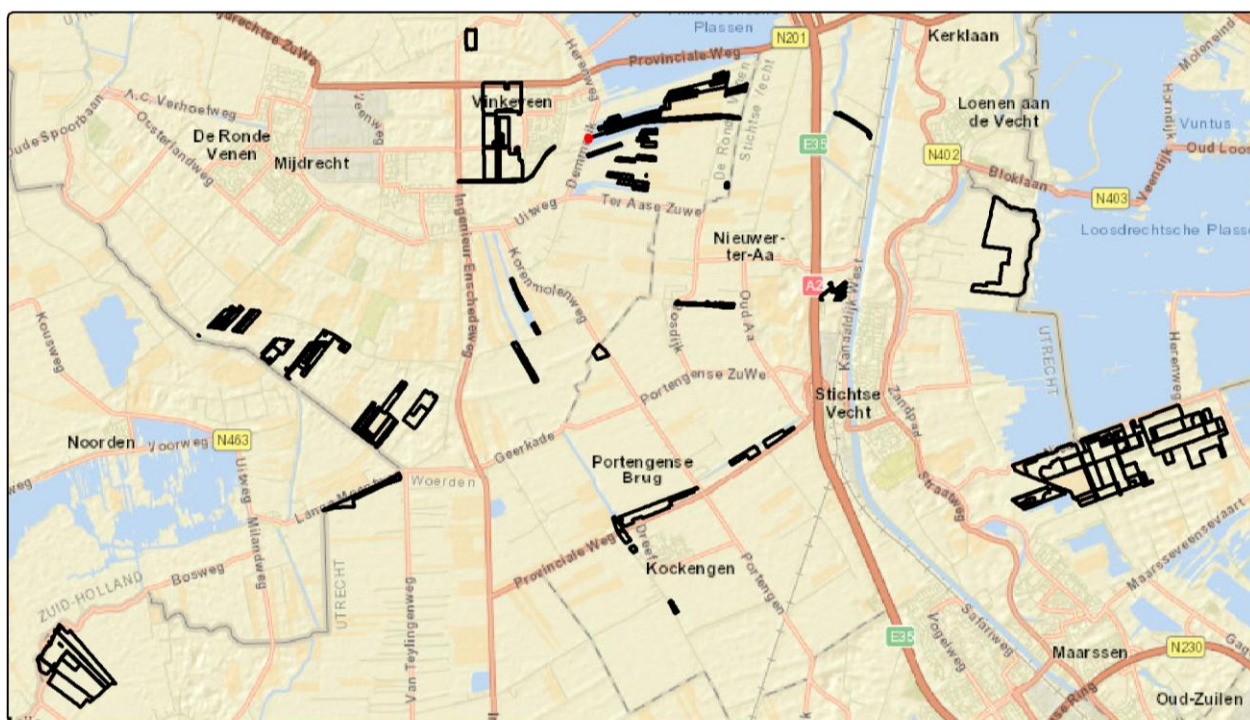
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - grote roodoogjuffer

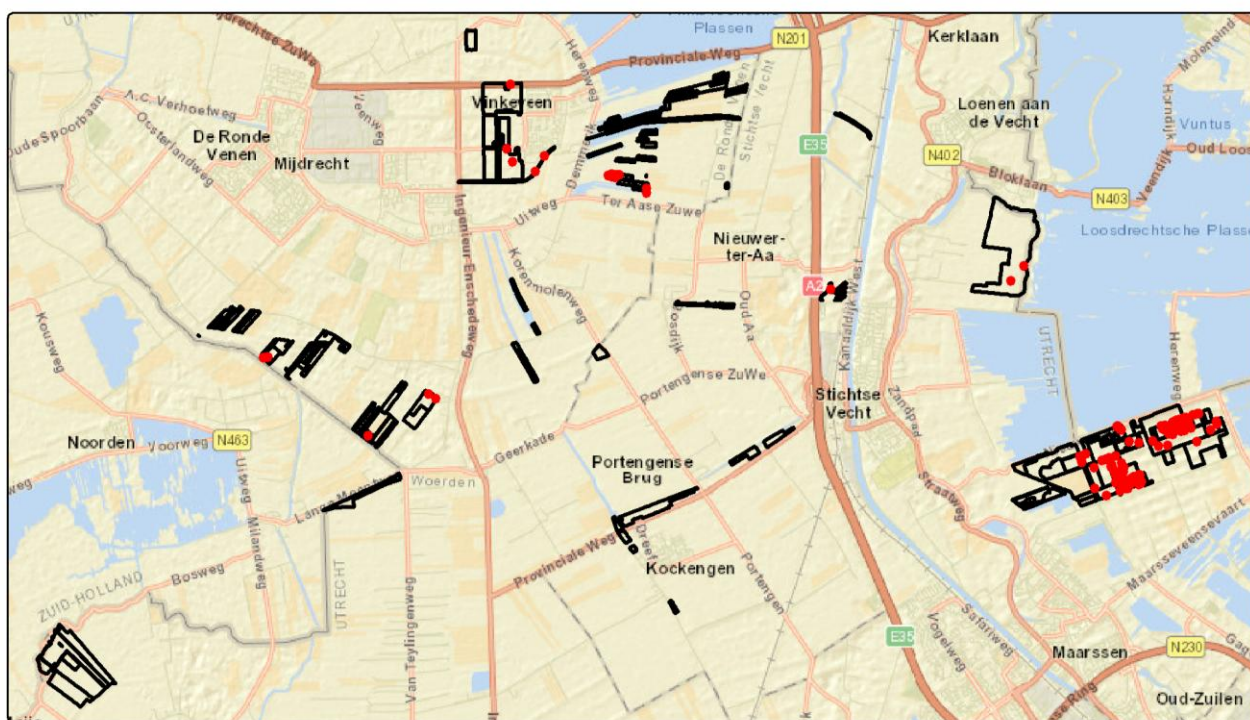
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - hooibeestje

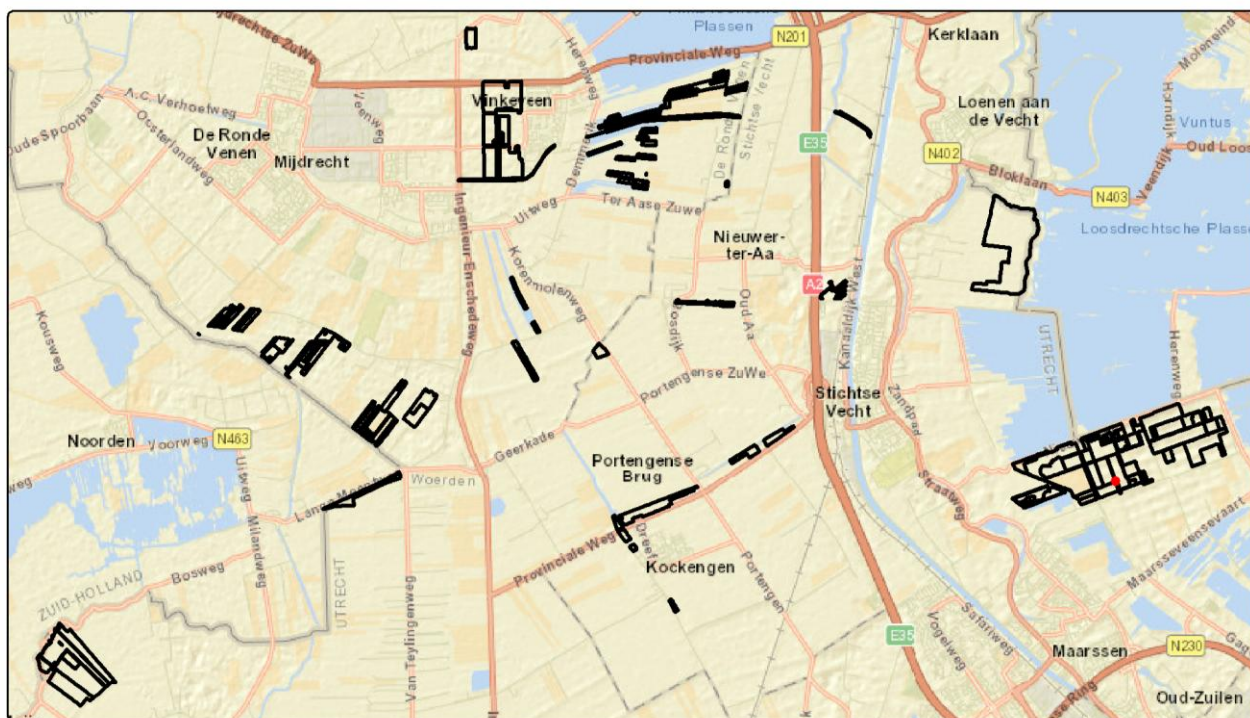
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - houtpantserjuffer

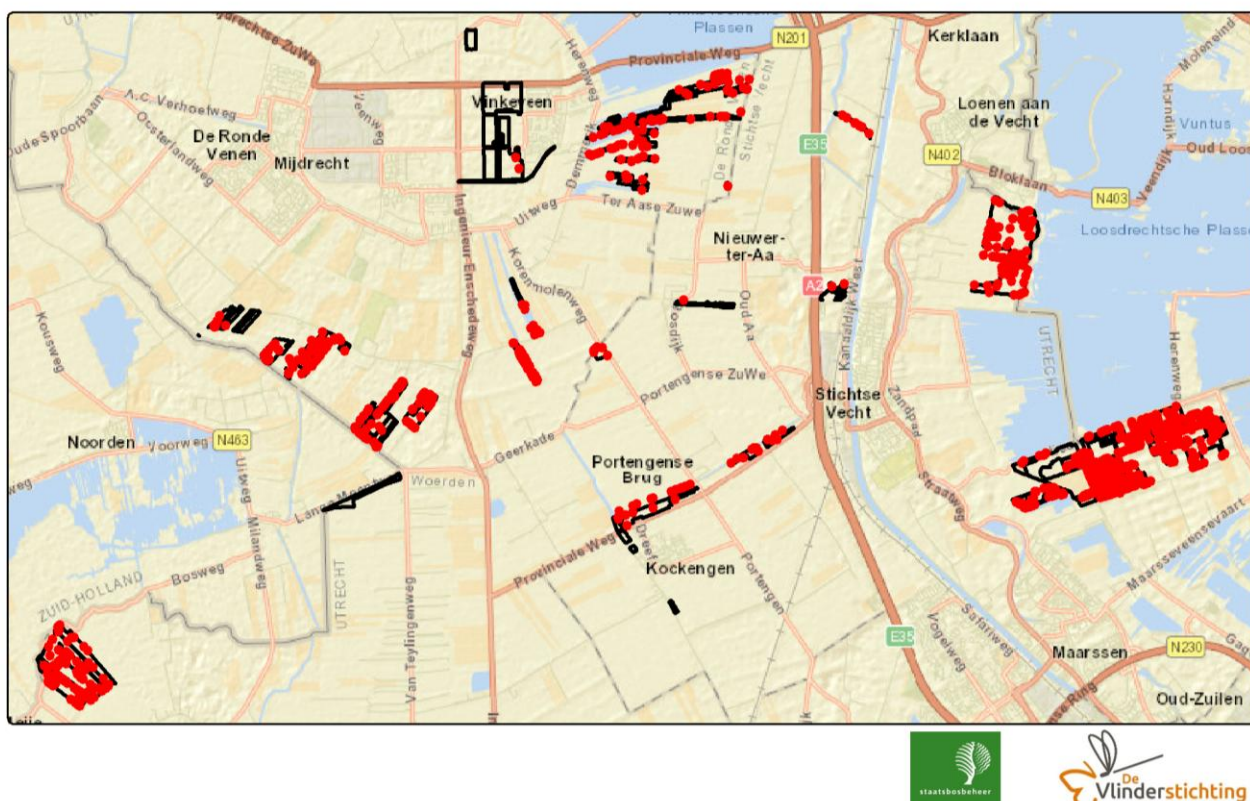
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - icarusblauwtje

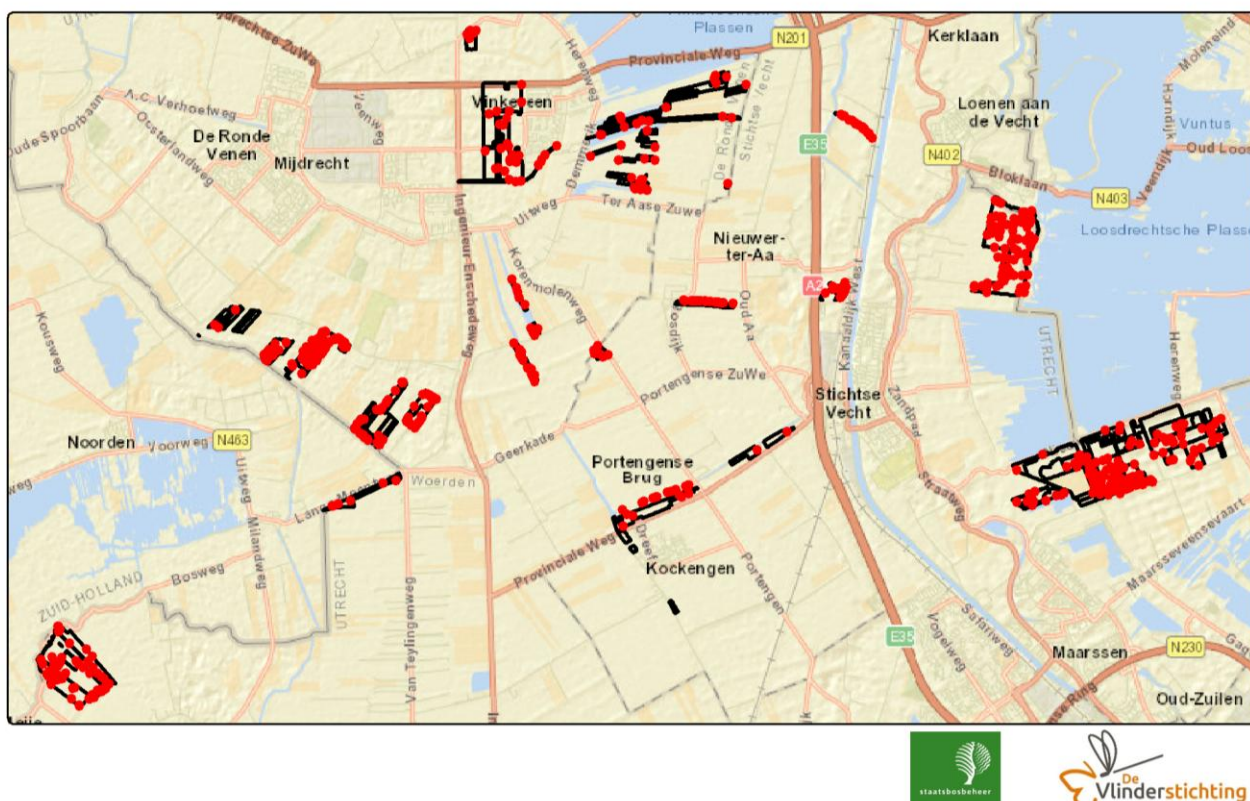
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - ijsvogel

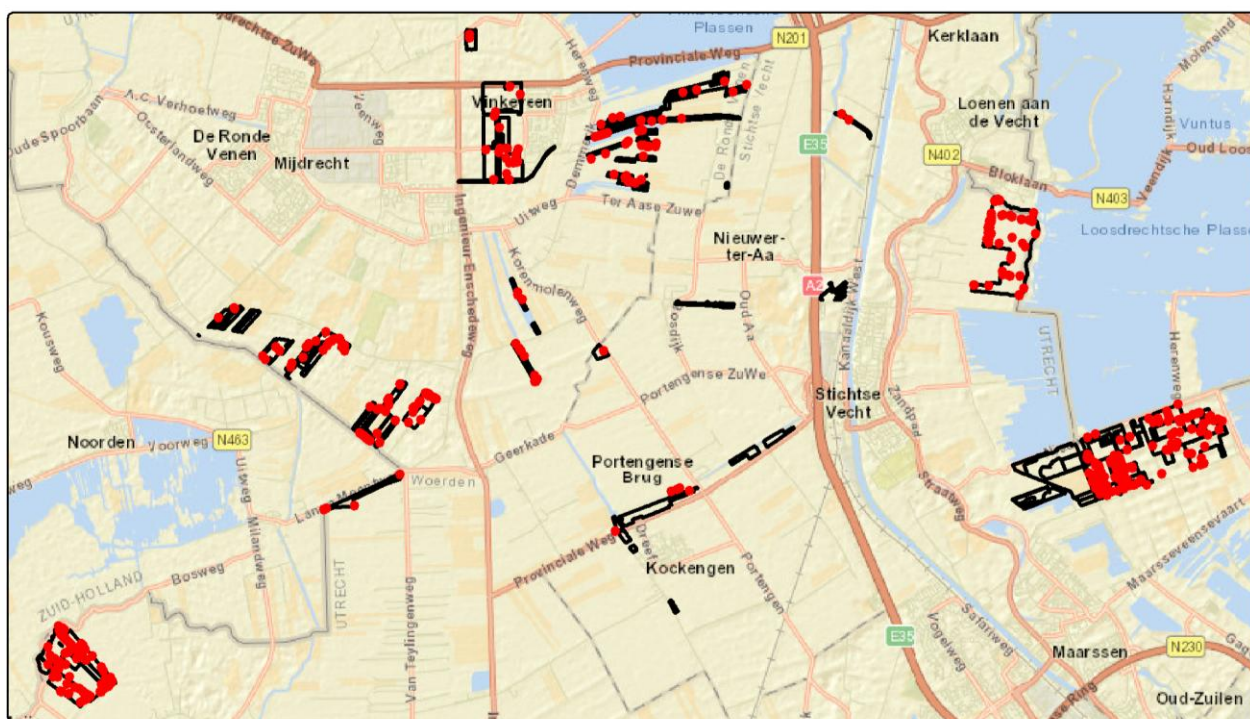
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - klein geaderd witje

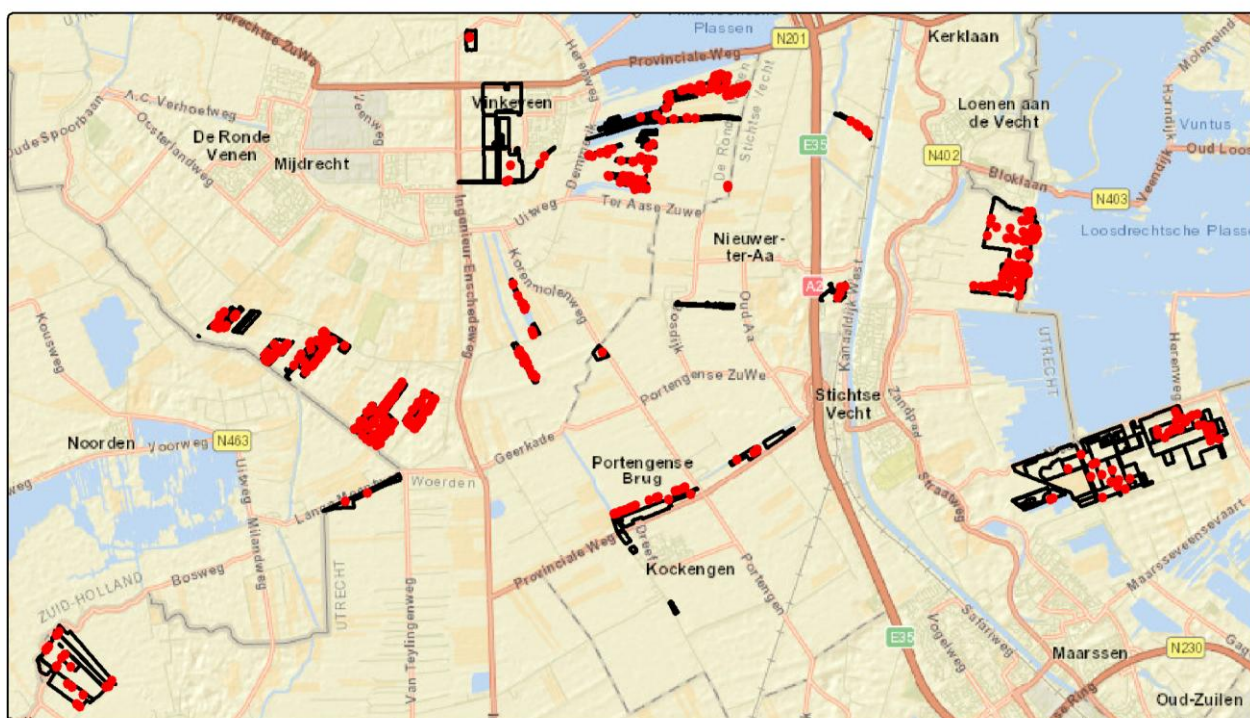
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - klein koolwitje

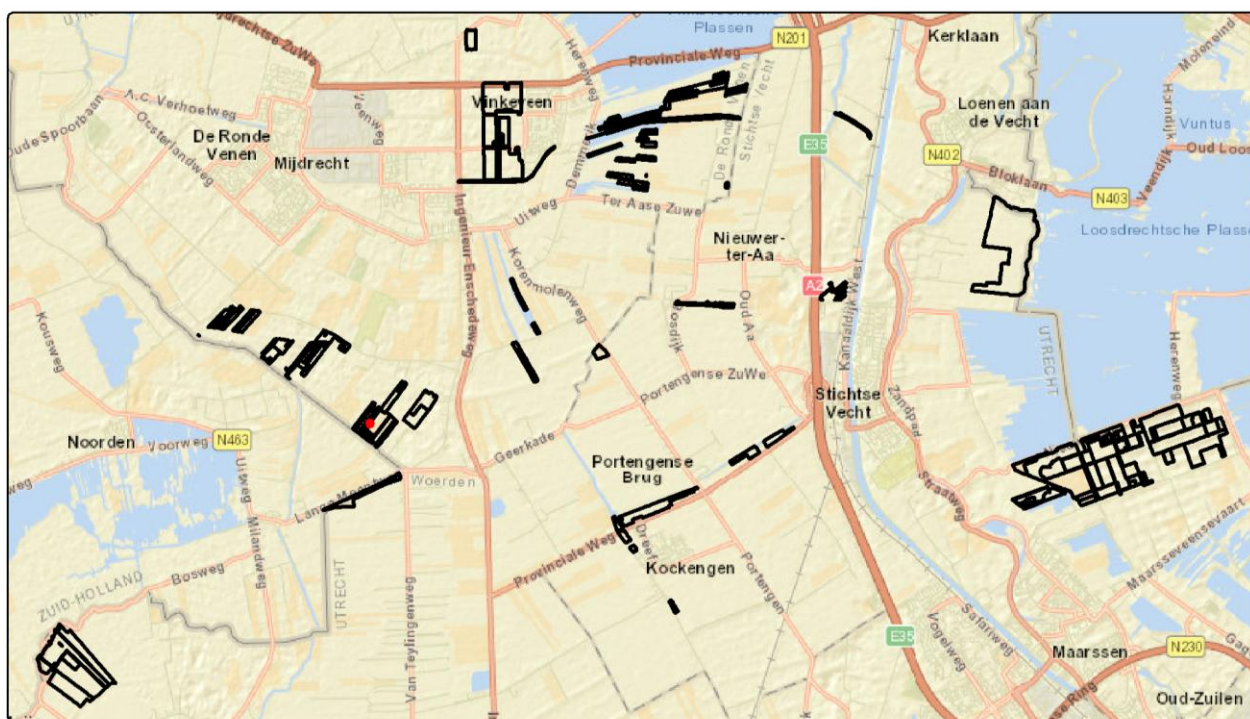
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - kleine vos

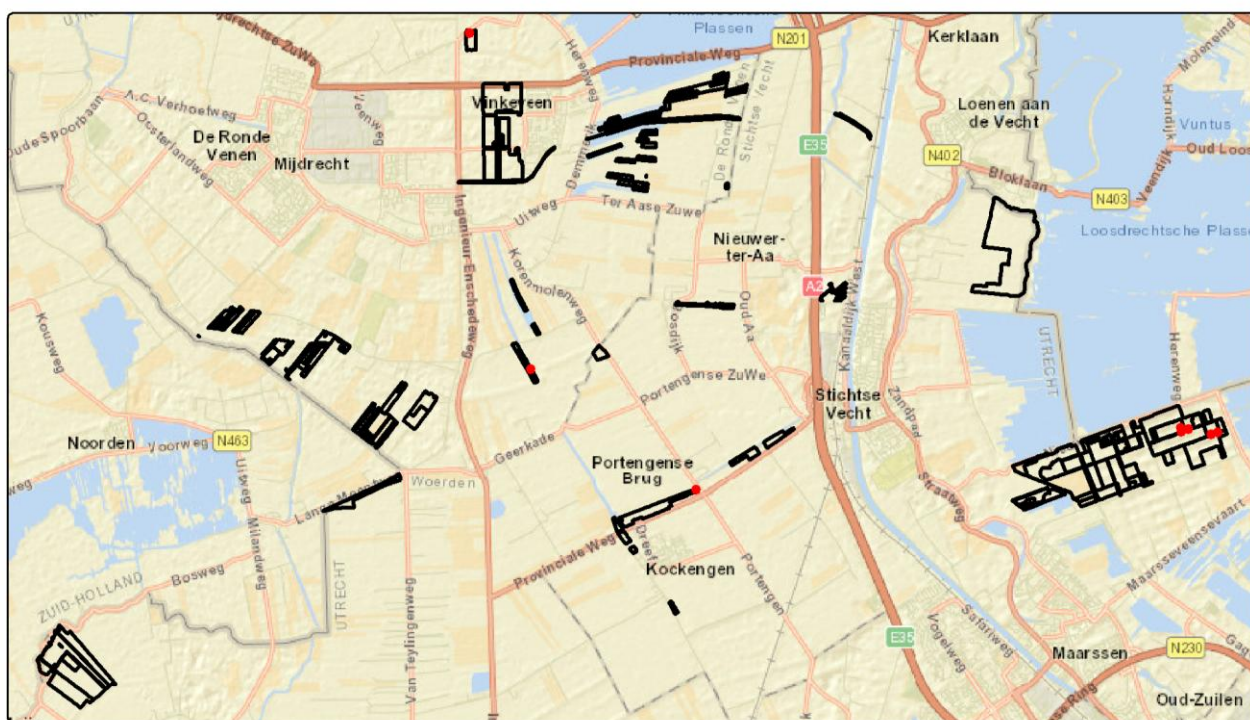
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - kleine vuurvliinder

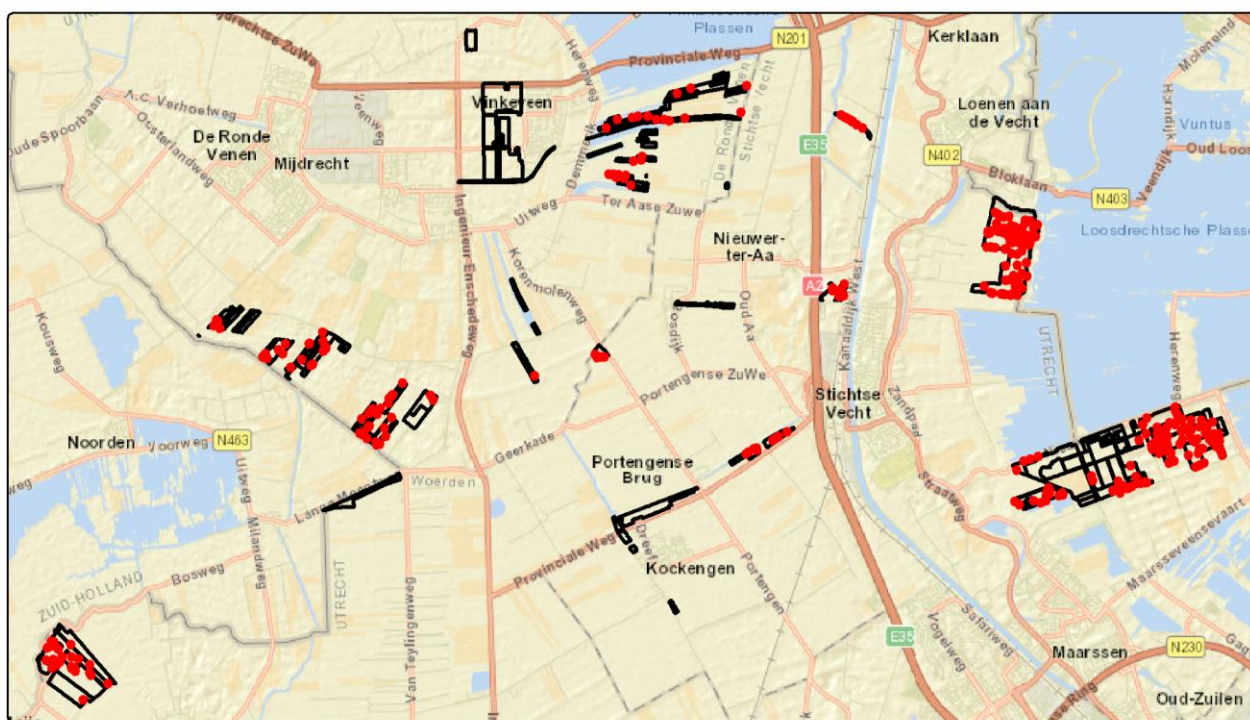
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - koninginnenpage

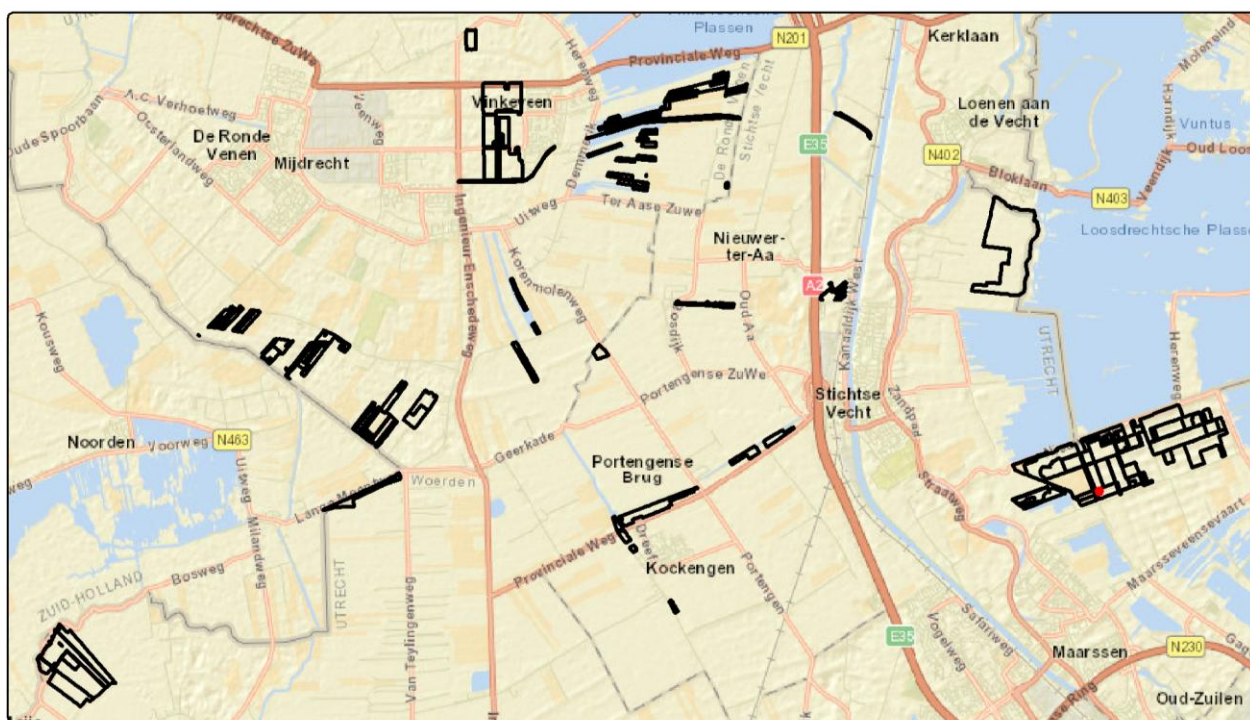
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - krasser

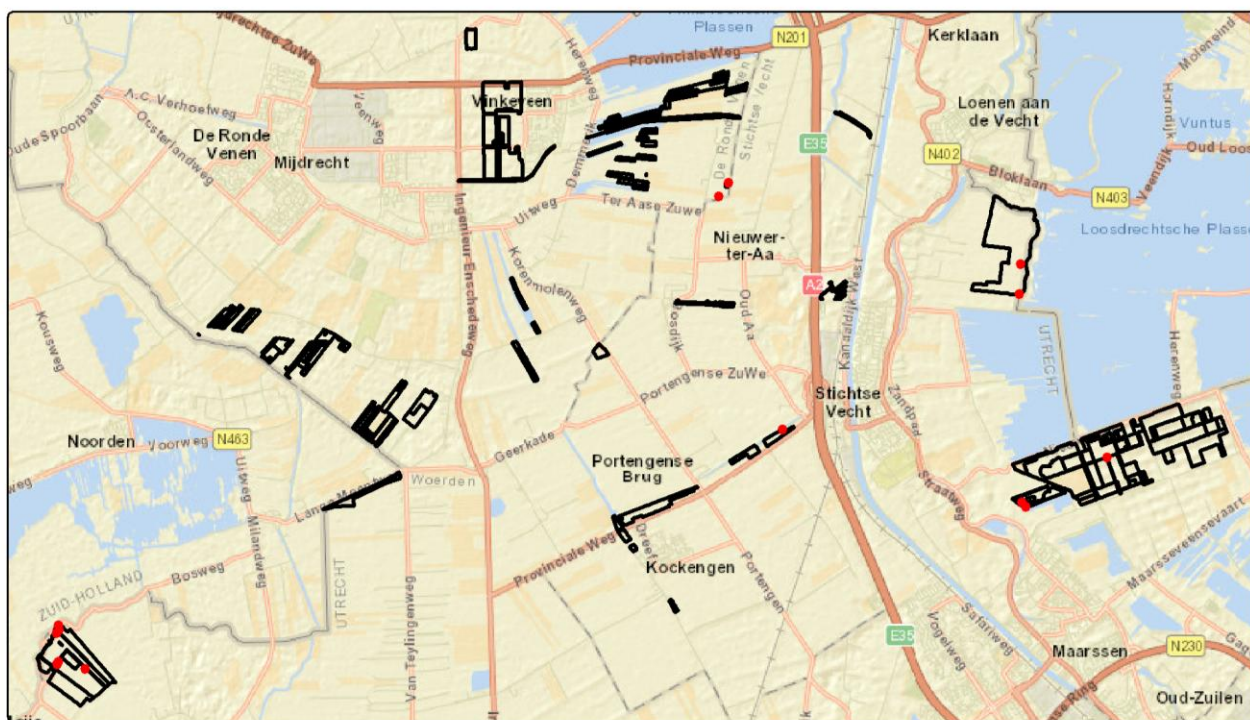
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - kustsprinkhaan

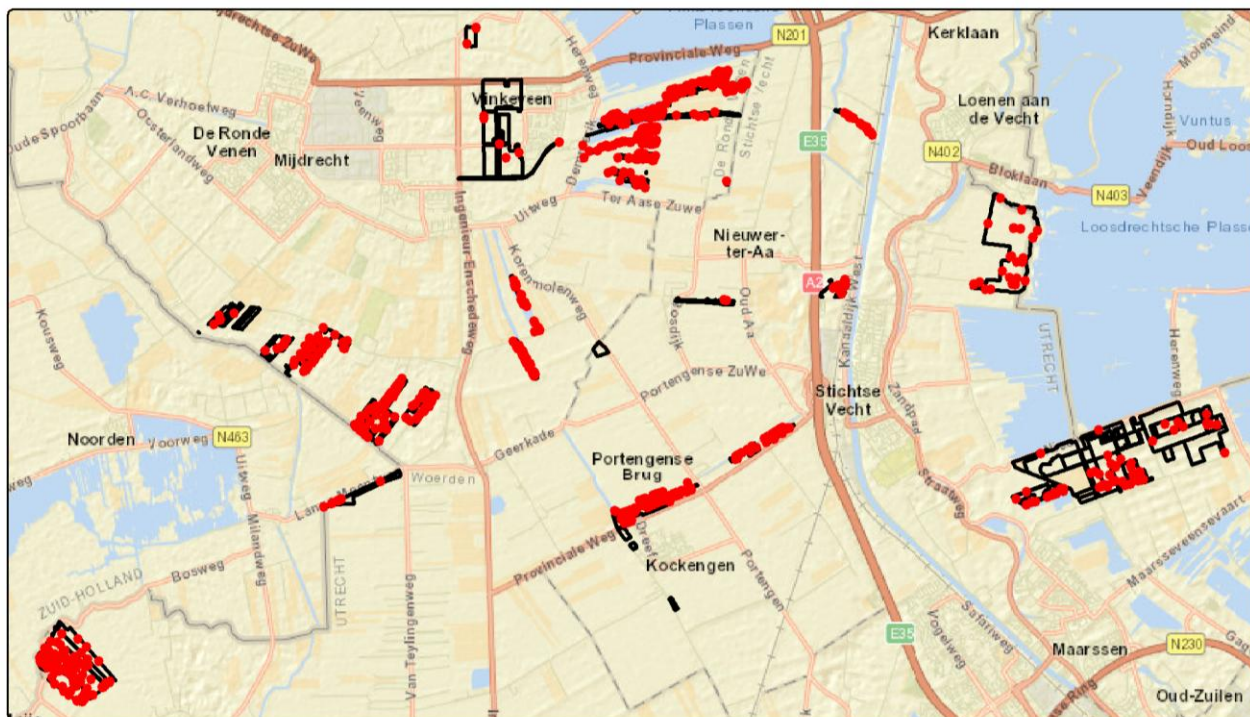
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - kwartel

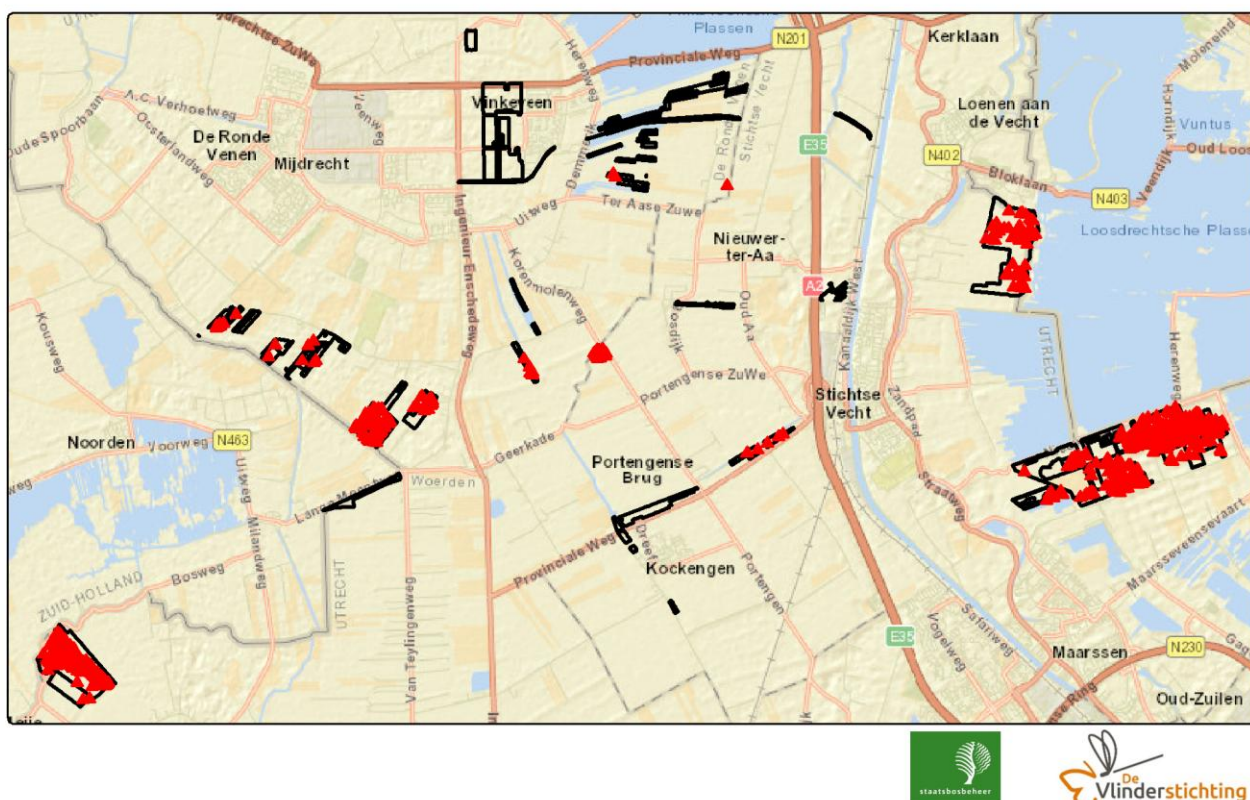
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - landkaartje

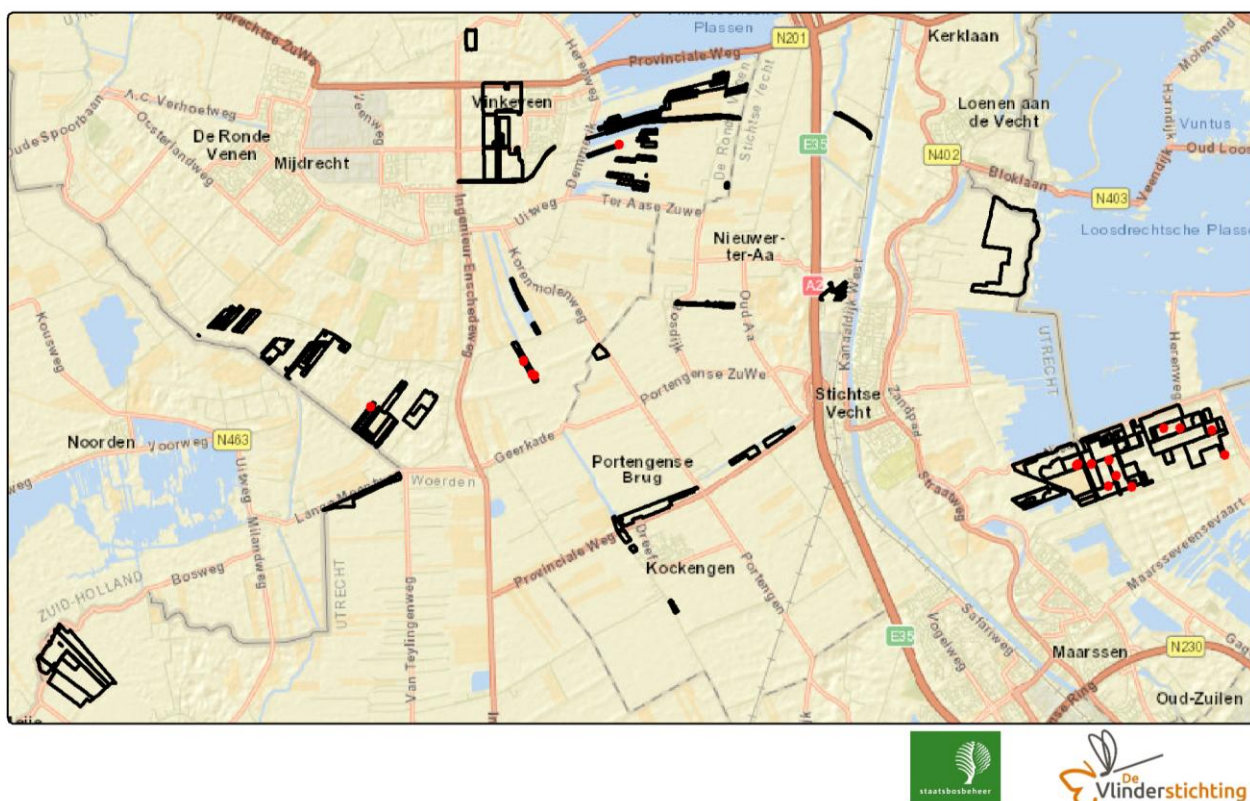
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - lantaartje

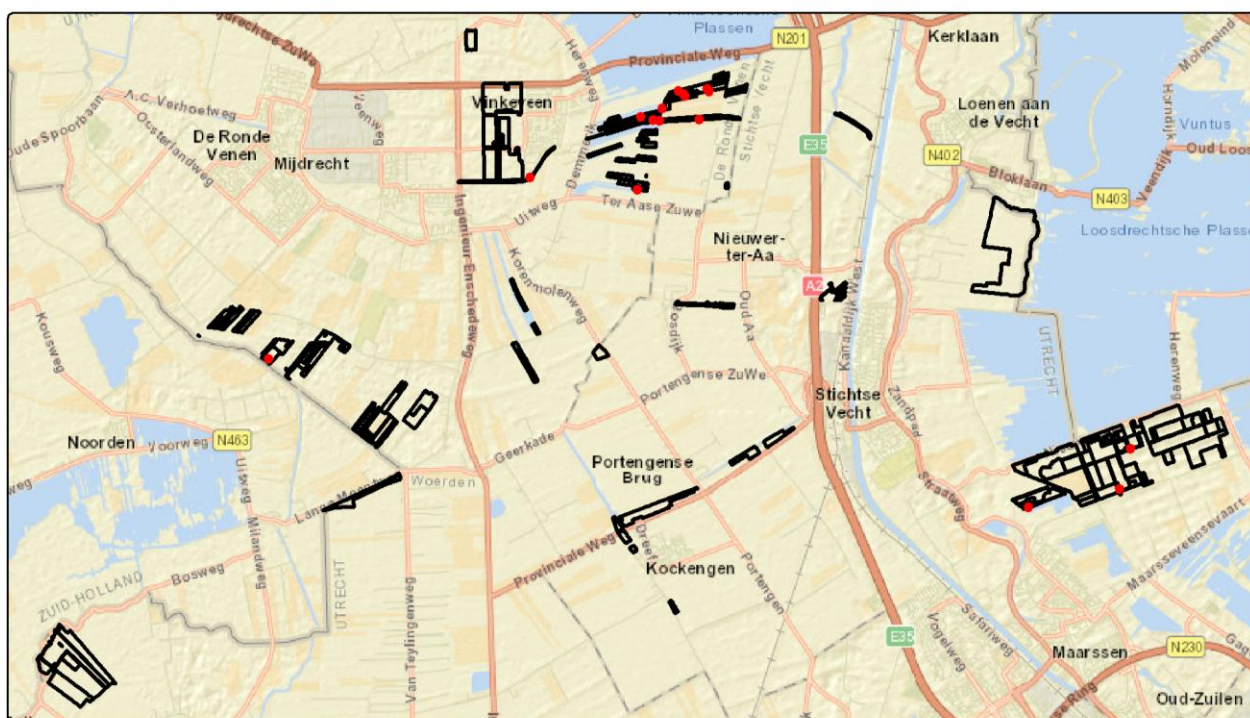
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - moerassprinkhaan

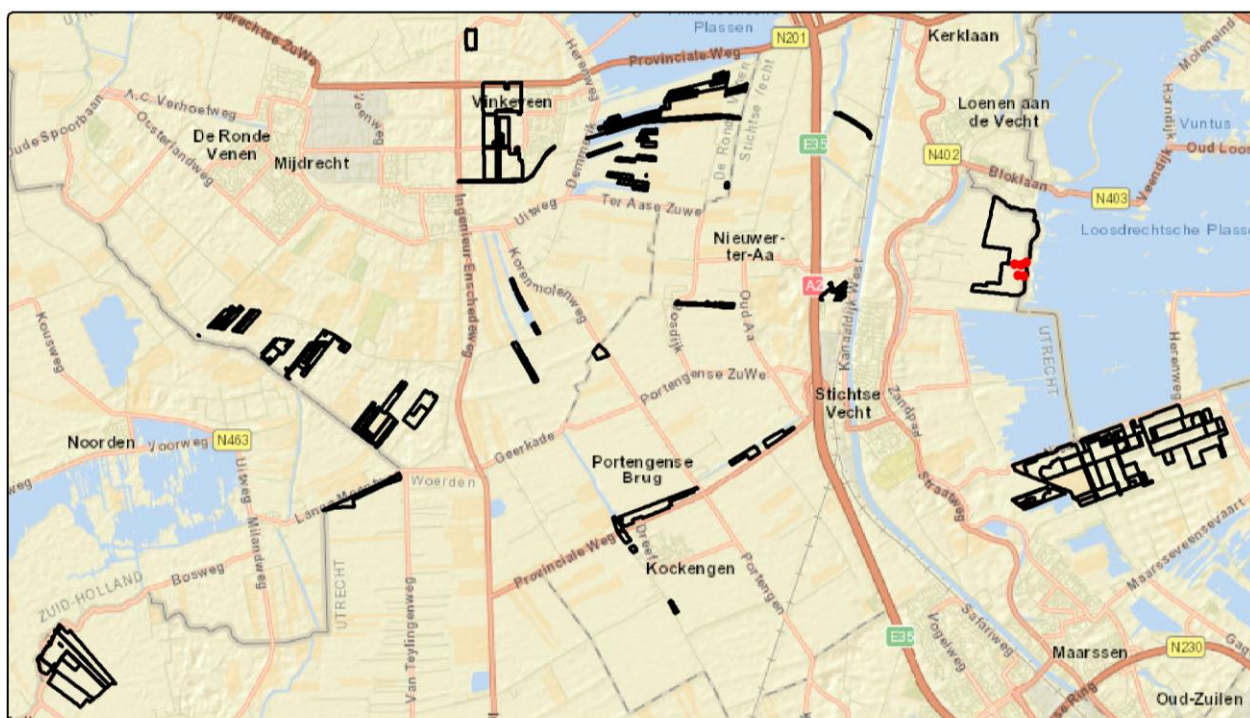
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - oranje luzernevlinder

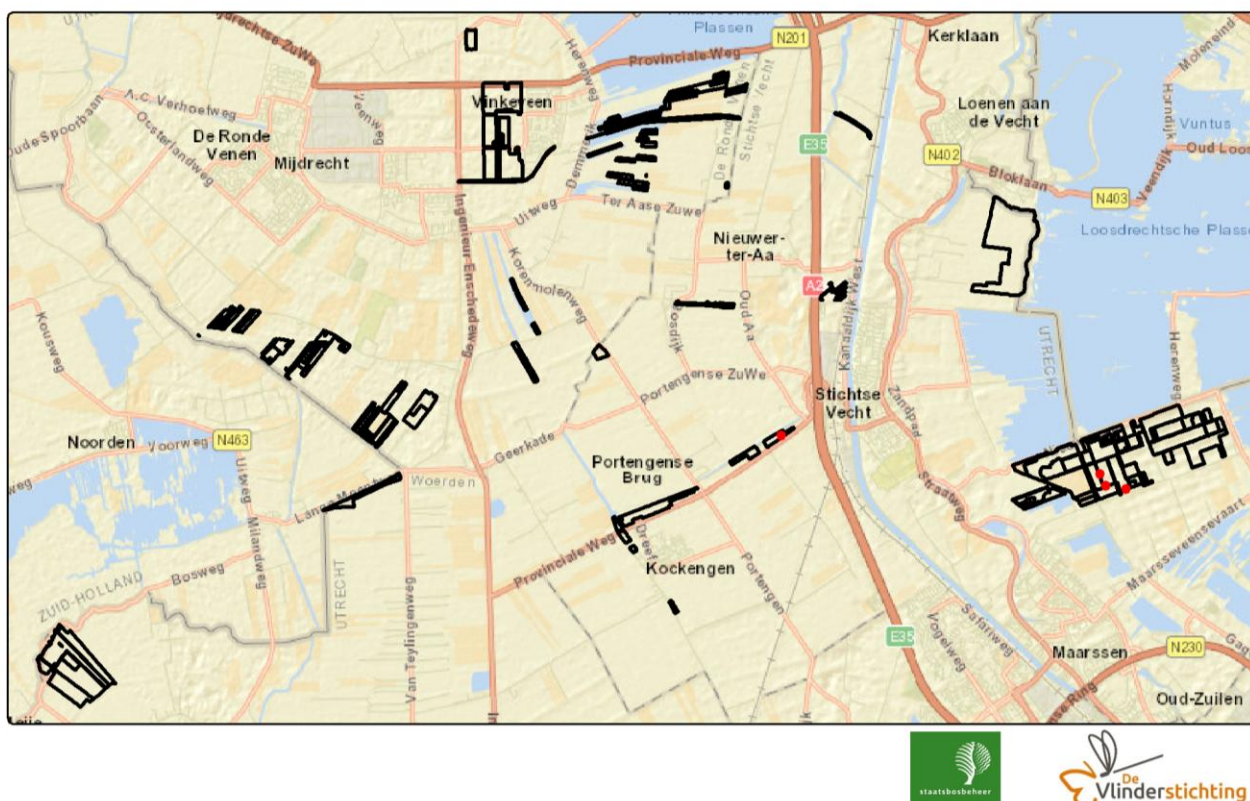
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - paardenbijter

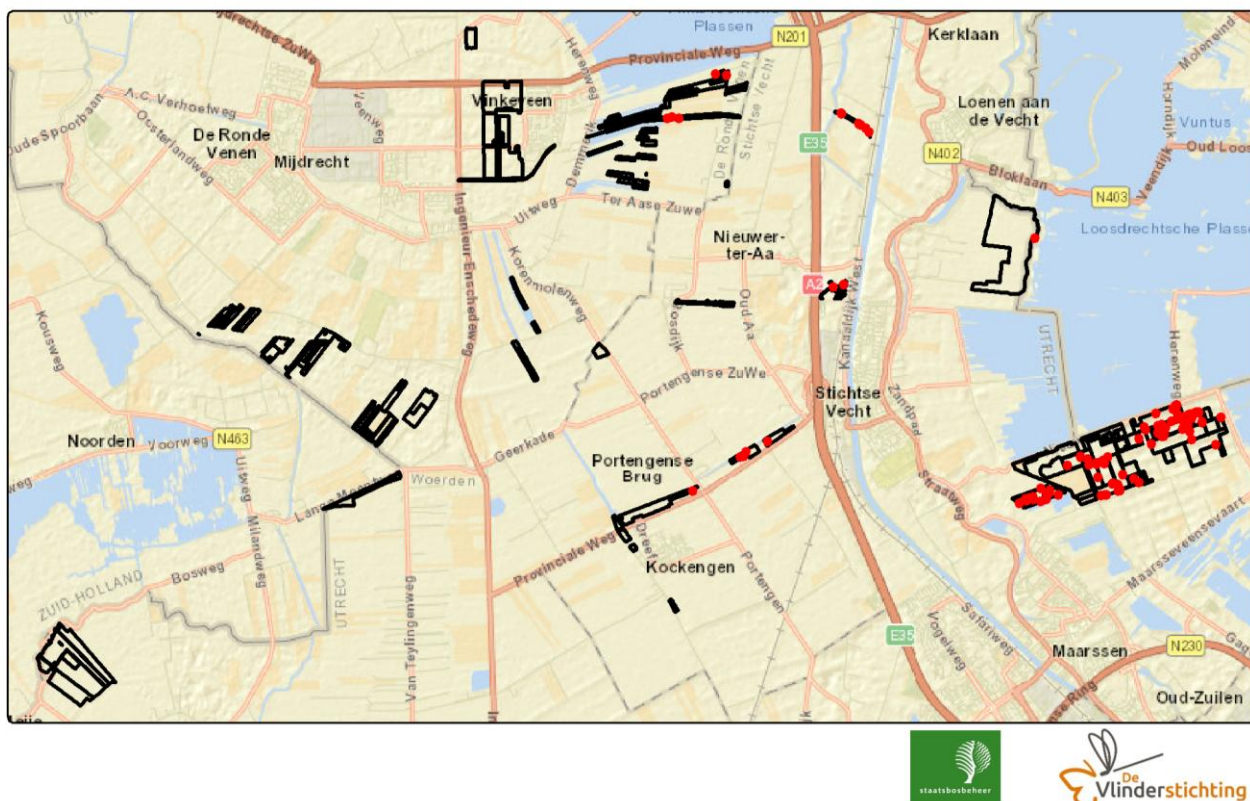
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - platbuik

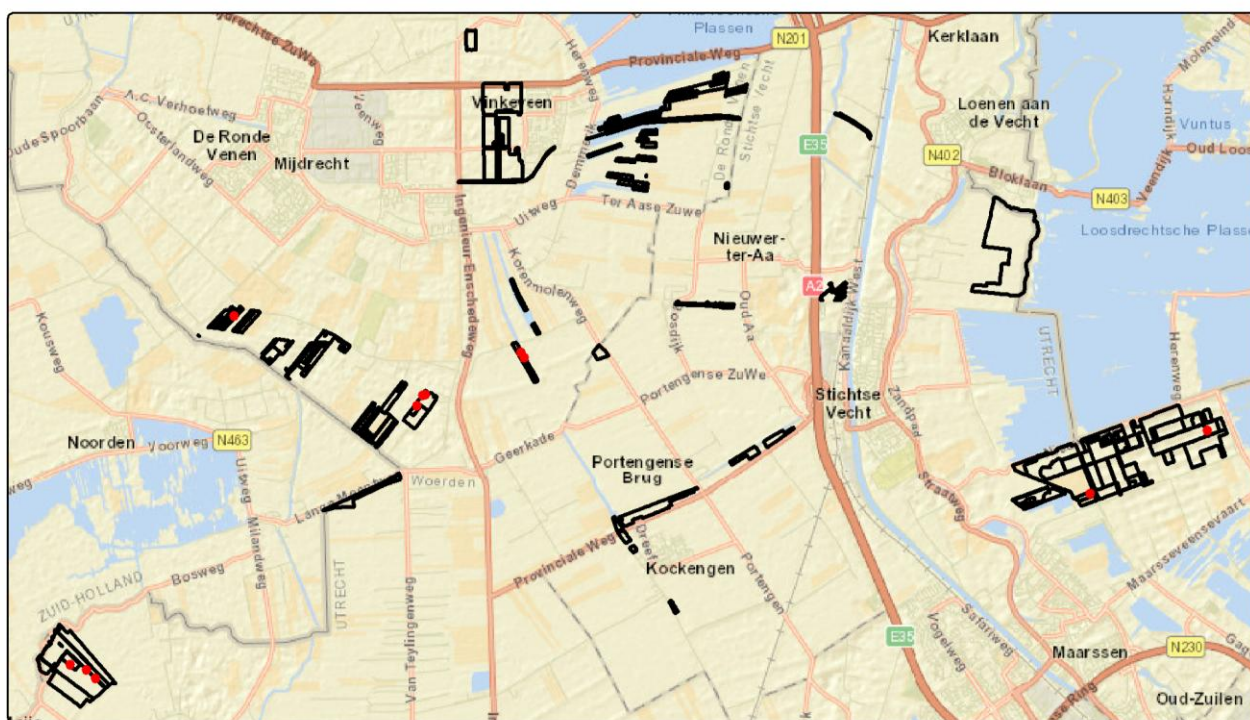
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - purperreiger

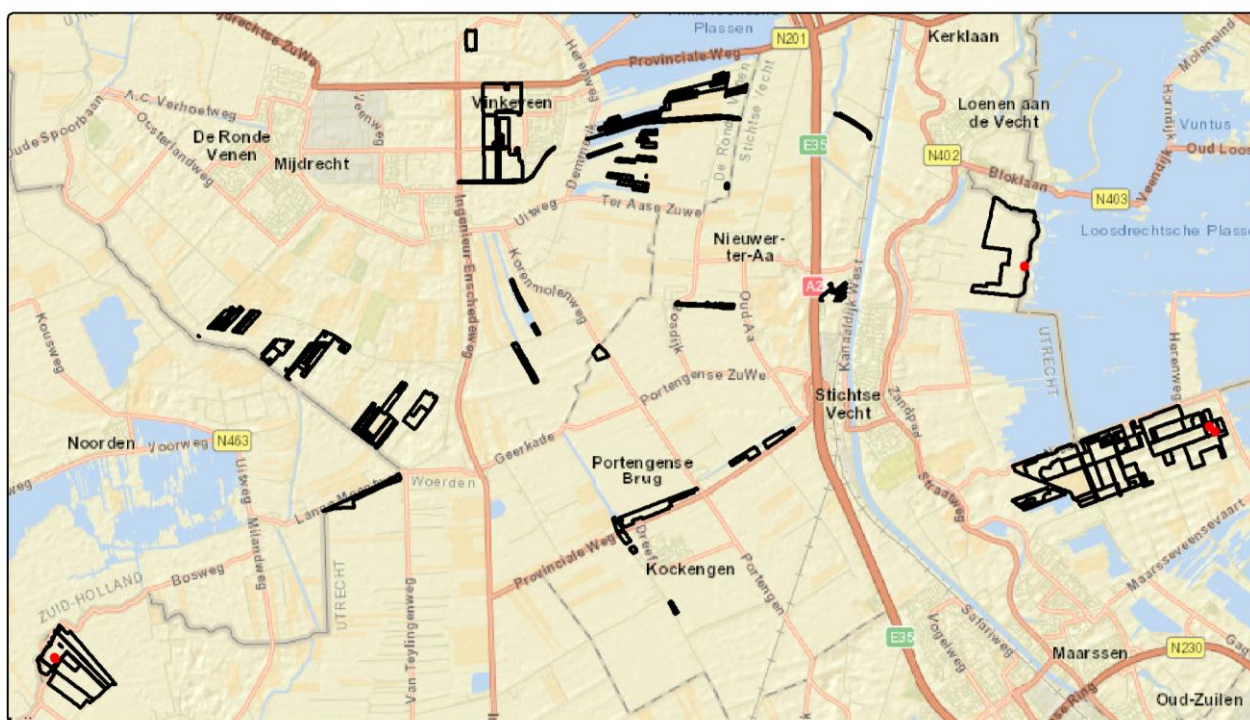
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - ratelaar

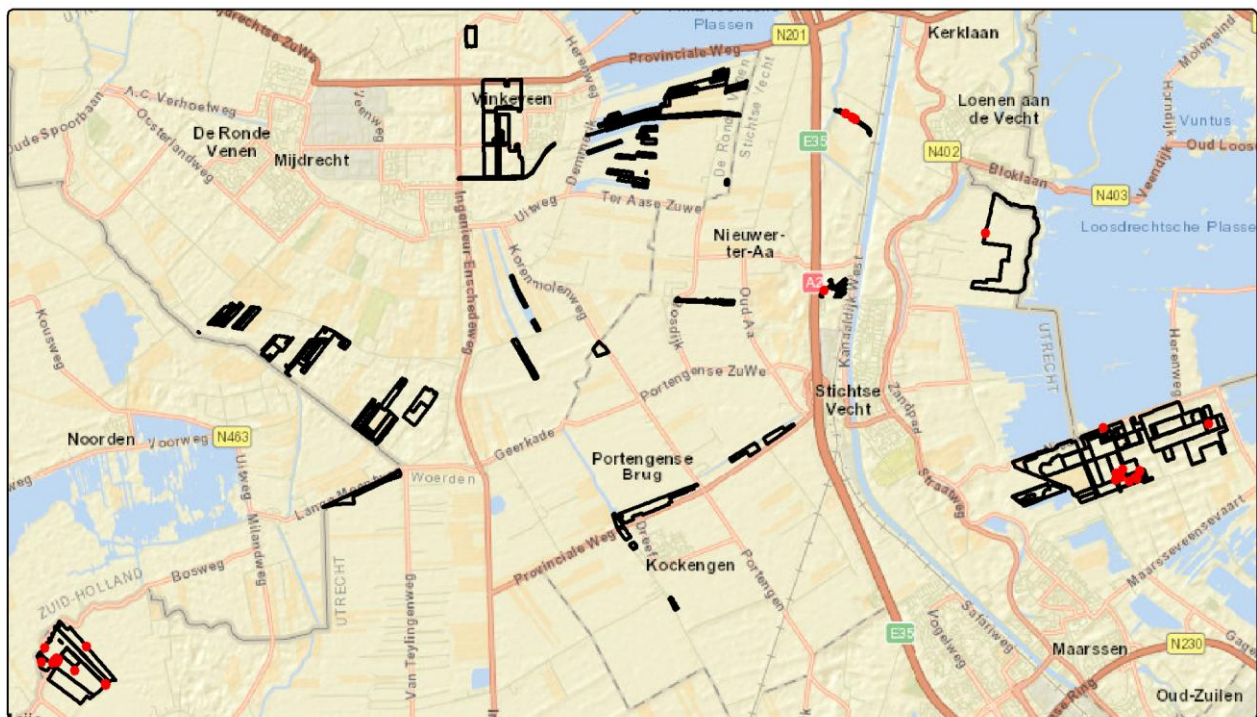
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - steenrode heidelibel

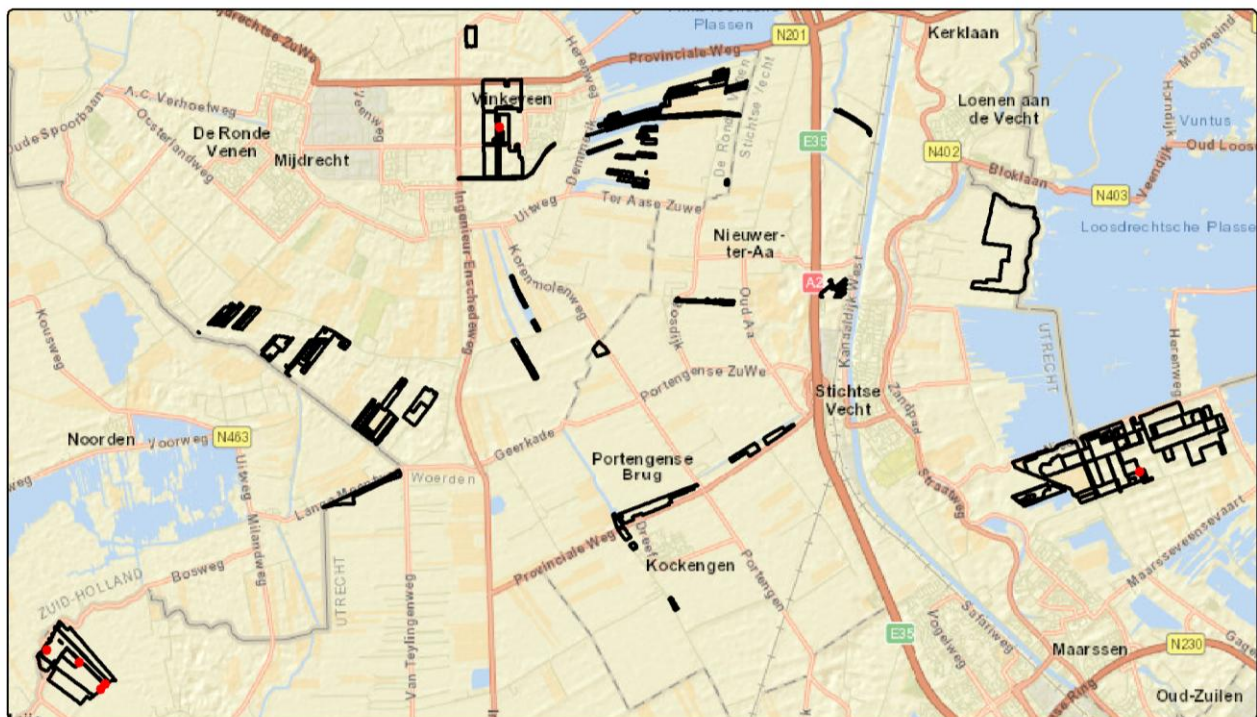
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - tengere grasjuffer

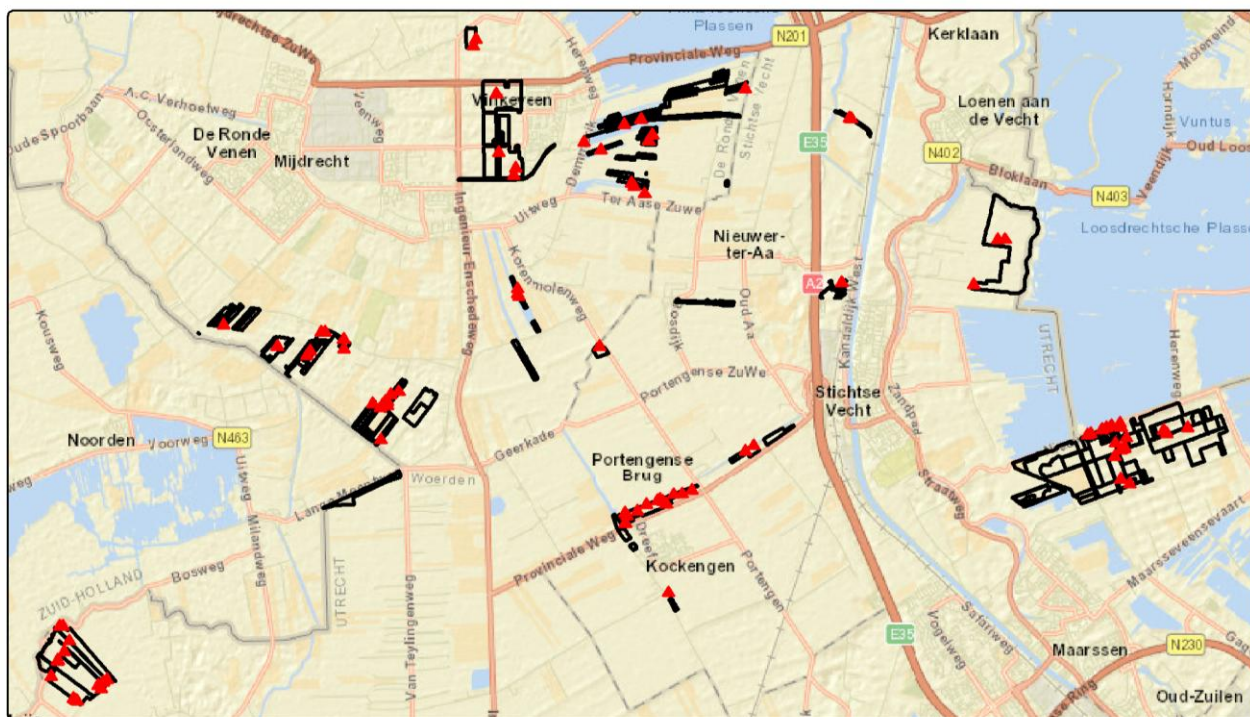
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - variabele waterjuffer

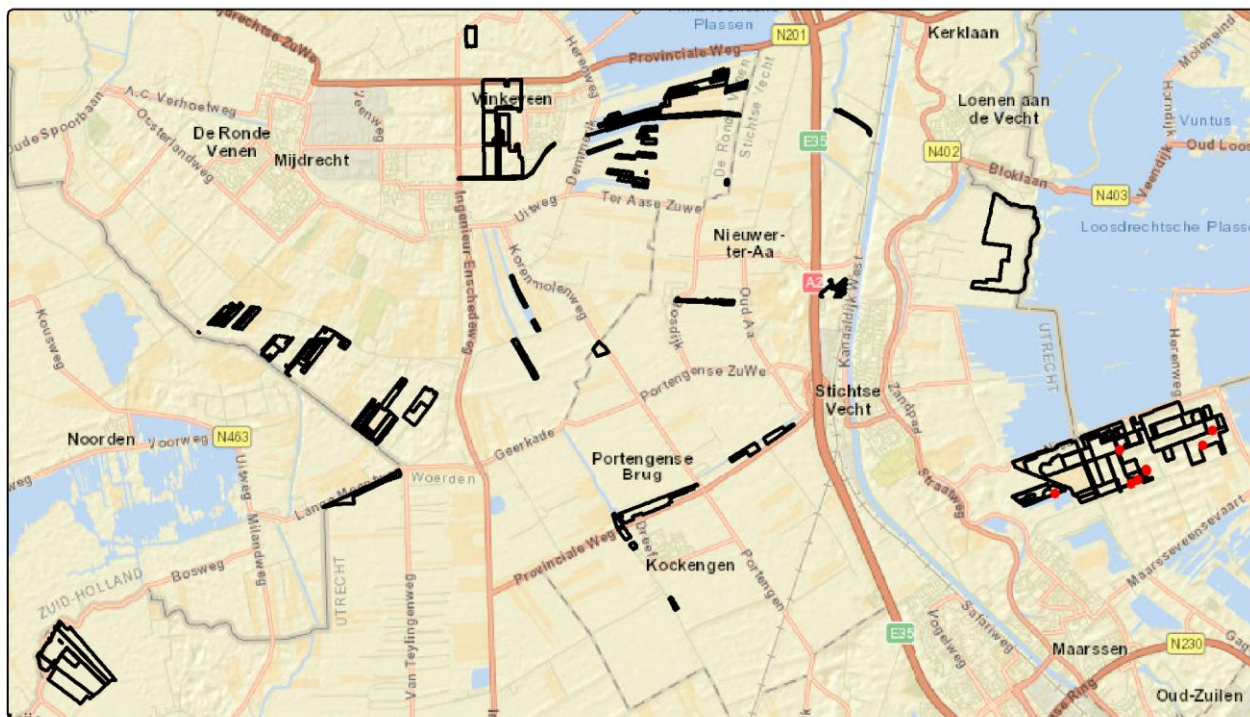
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - viervlek

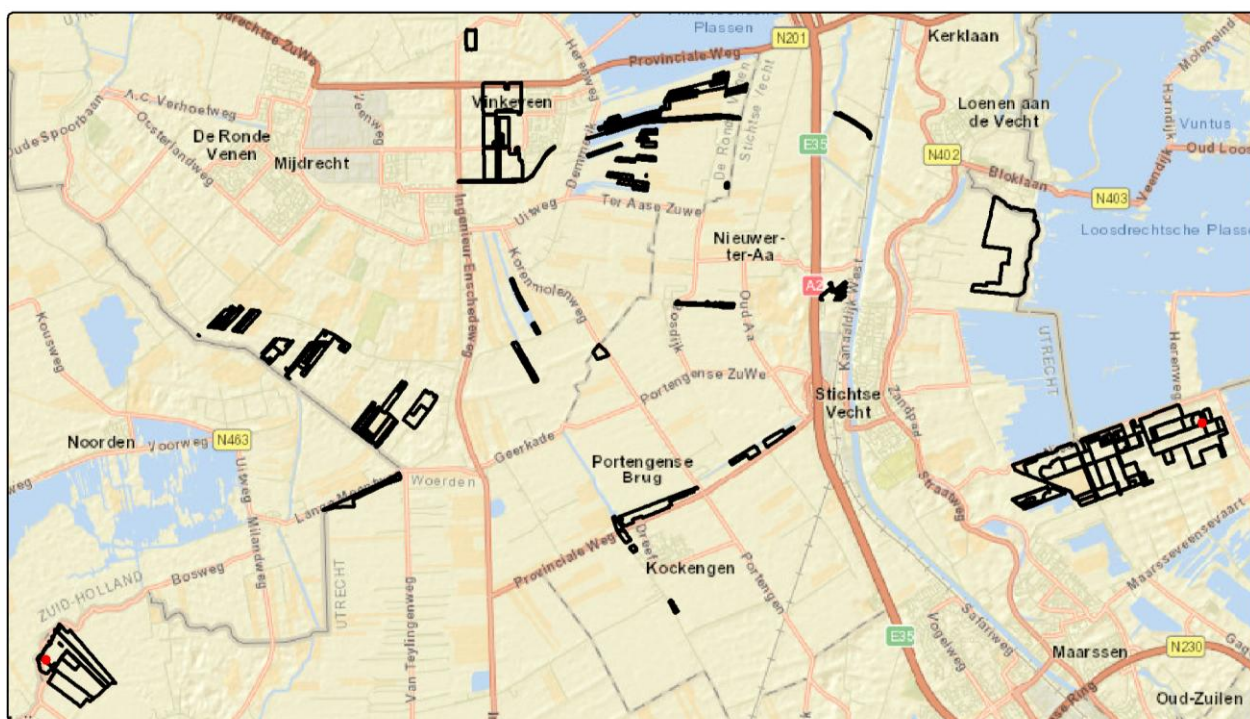
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - vroege glazenmaker

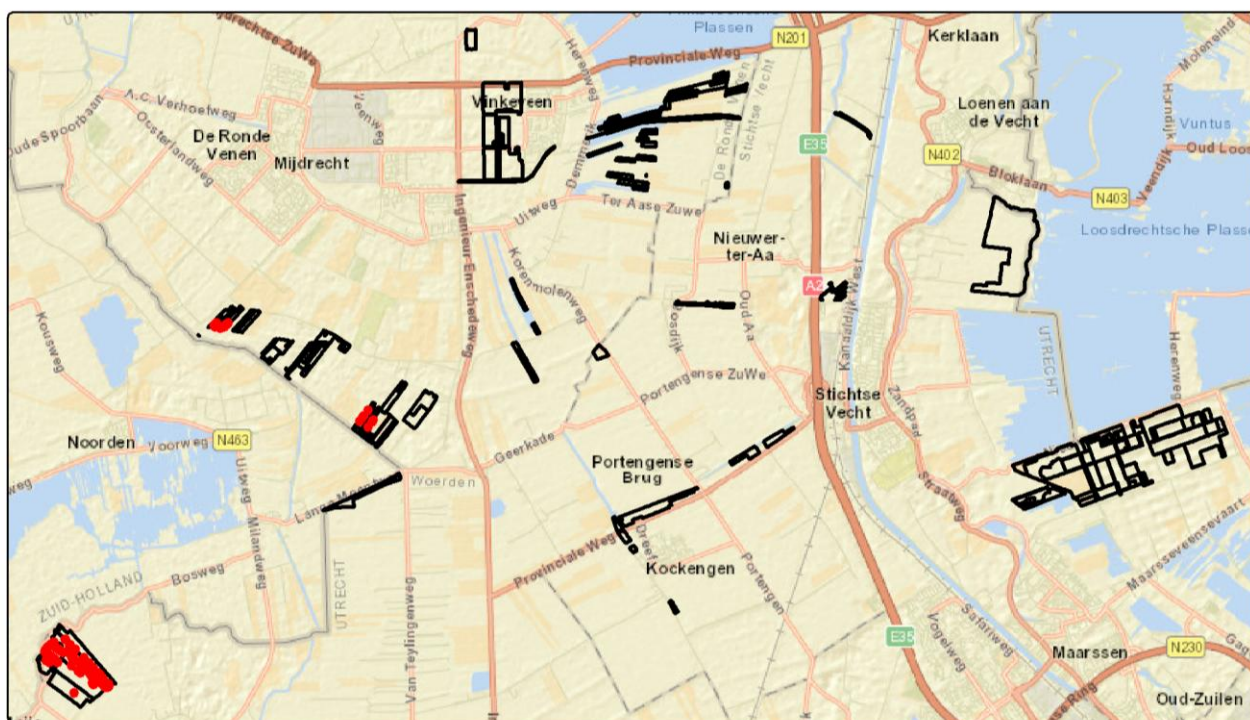
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - vuurlibel

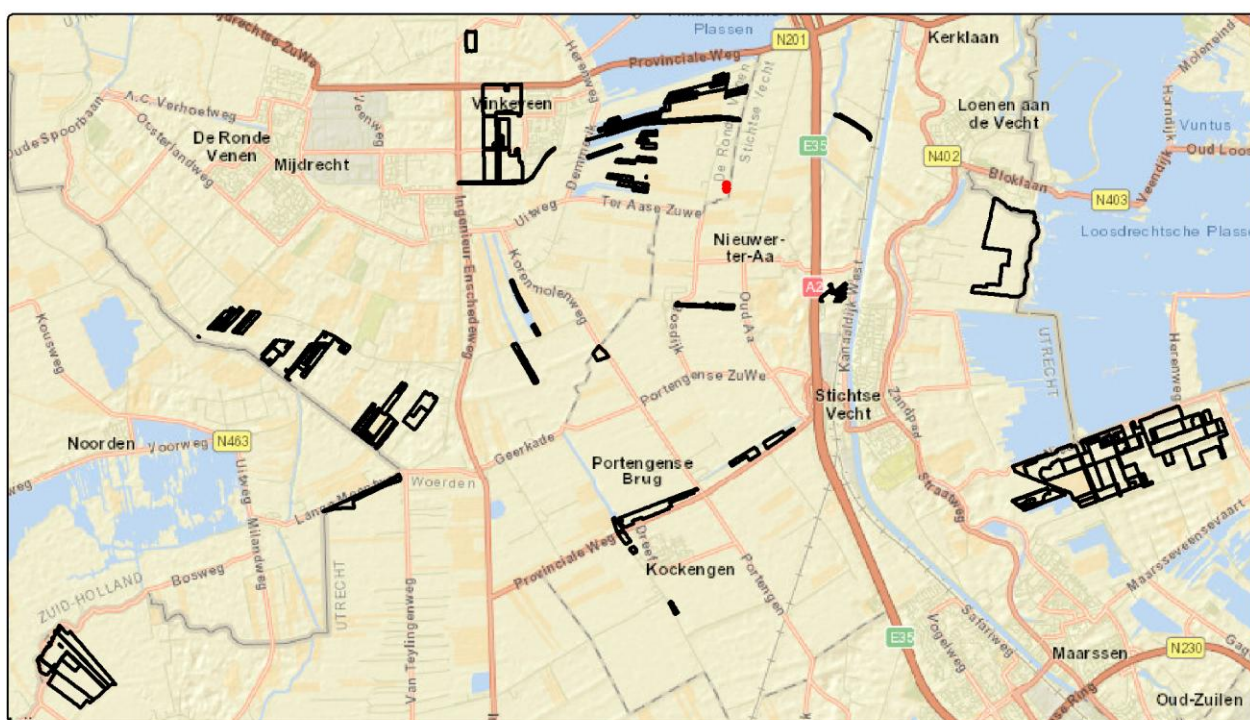
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - watersnuffel

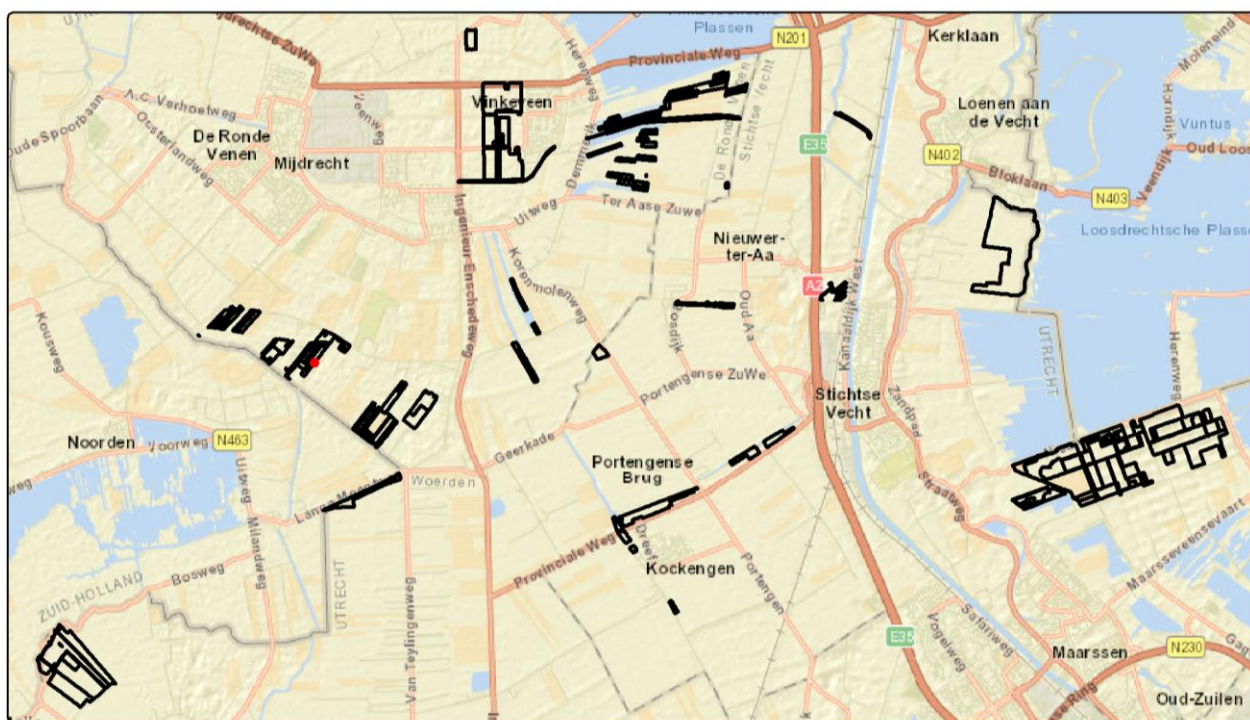
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - wekkertje

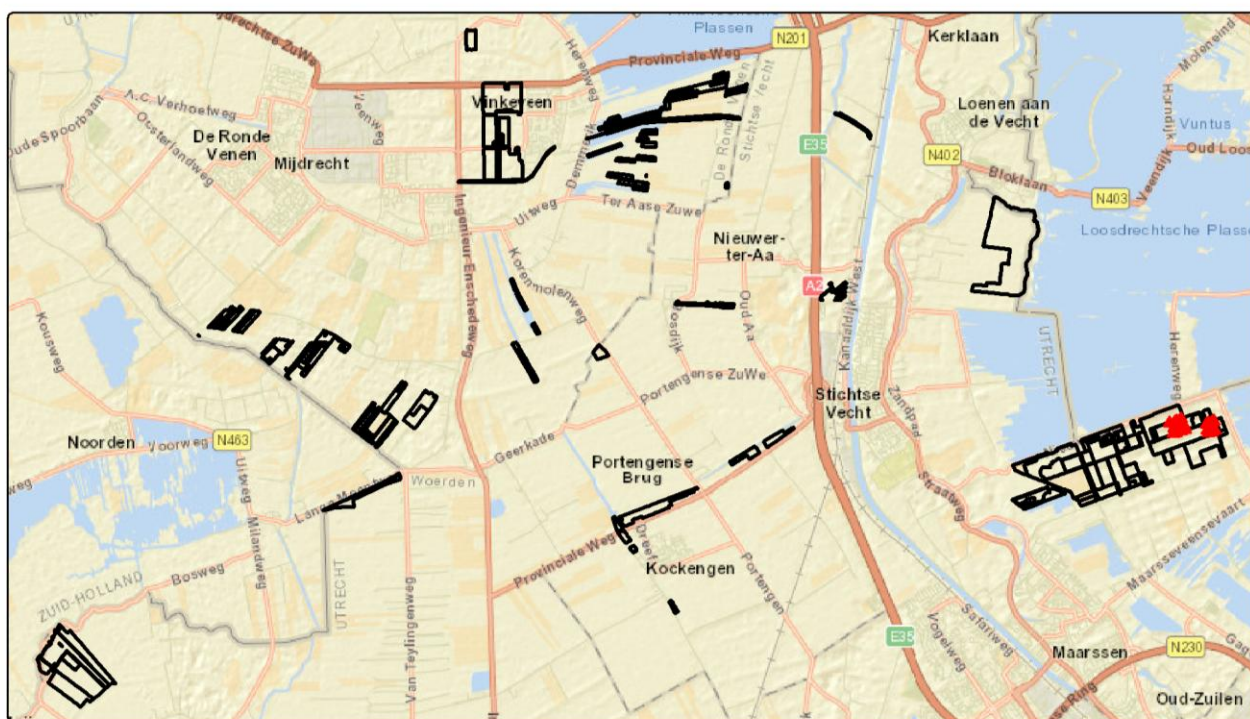
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - zanddoortje

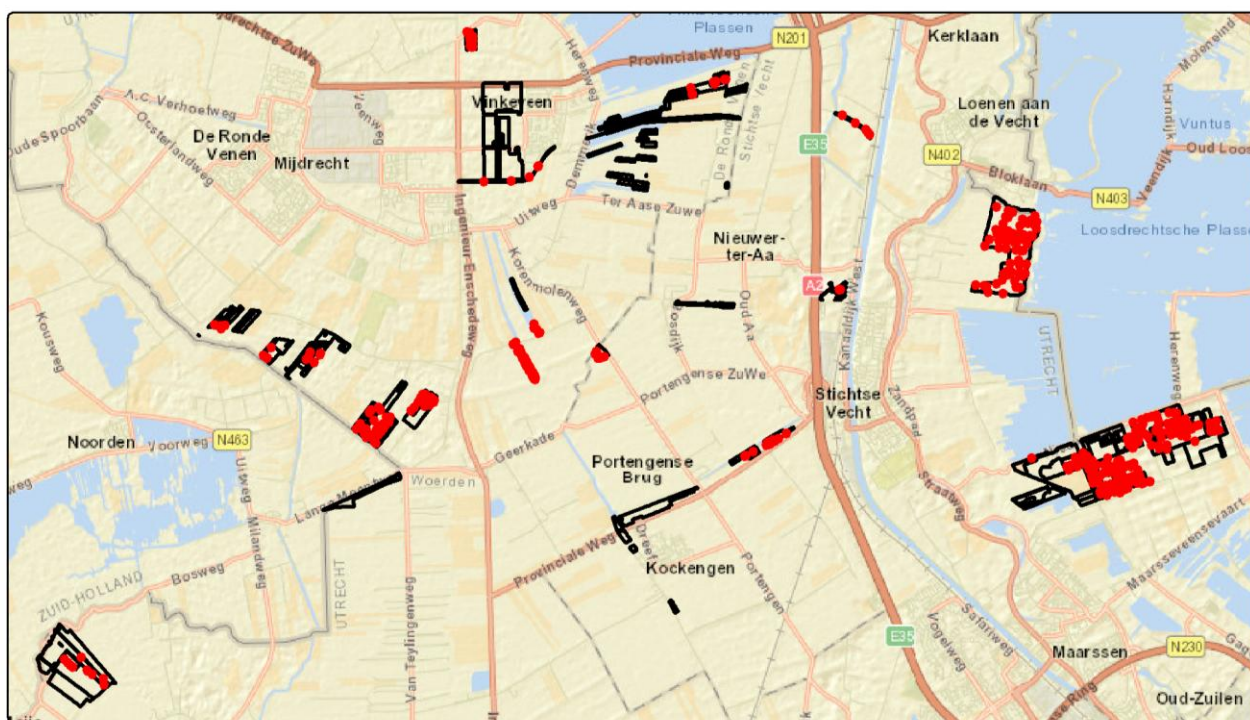
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - zeggendoortje

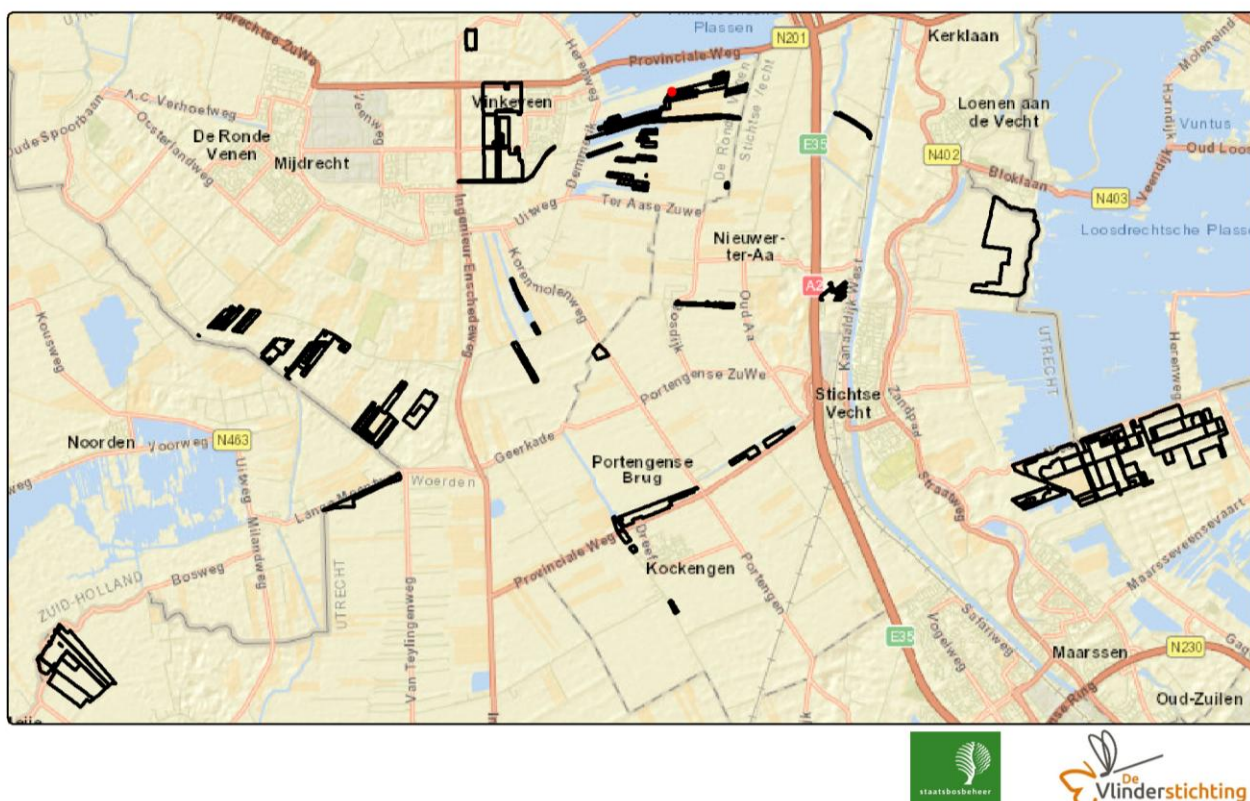
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - zompsprinkhaan

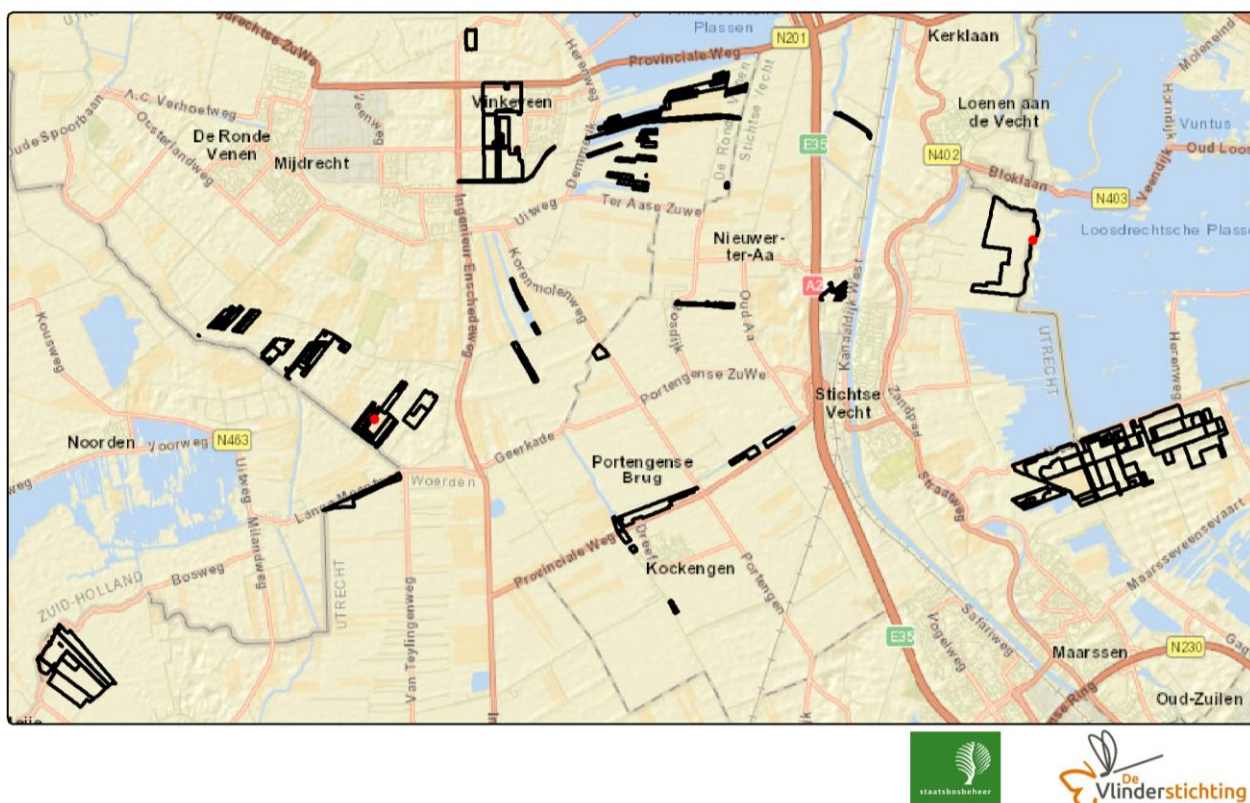
25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - zuidelijk spitskopje

25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - zuidelijke keizerlibel

25UTP2-4 Bethunepolder en Utrechtse Venen insecten - 2025 - zwervende heidelibel

Bijlage 2: Karteersoortenlijst

Soortgroep	NEDERLANDS	WETENSCHAP	SNL	Rode Lijst	GROEPNR	NUMMER
dagvlinders	Aardbeivlinder	Pyrgus malvae	ja	BE	6	12
dagvlinders	Argusvlinder	Lasiommata megera	ja		6	92
dagvlinders	Bont dikkopje	Carterocephalus palaemon	ja		6	2
dagvlinders	Bosparelmoervlinder	Melitaea athalia		EB	6	90
dagvlinders	Boswitje	Leptidea sinapis		BE	6	21
dagvlinders	Bruin blauwtje	Aricia agestis	ja	GE	6	52
dagvlinders	Bruin dikkopje	Erynnis tages	ja	EB	6	8
dagvlinders	Bruin zandoogje	Maniola jurtina	ja		6	101
dagvlinders	Bruine eikenpage	Satyrium ilicis		BE	6	38
dagvlinders	Bruine vuurvlinder	Lycaena tityrus	ja	KW	6	44
dagvlinders	Donker pimperlblauwtje	Phengaris nausithous	ja	EB	6	62
dagvlinders	Duinparelmoervlinder	Argynnis niobe	ja	BE	6	82
dagvlinders	Dwergblauwtje	Cupido minimus		VN	6	47
dagvlinders	Dwergdikkopje	Thymelicus acteon		VN	6	5
dagvlinders	Geelsprietdikkopje	Thymelicus sylvestris	ja	BE	6	3
dagvlinders	Gele luzernevlinder	Colias hyale		BE	6	24
dagvlinders	Gentiaanblauwtje	Phengaris alcon	ja	BE	6	57
dagvlinders	Groentje	Callophrys rubi	ja		6	35
dagvlinders	Groot dikkopje	Ochlodes faunus	ja		6	7
dagvlinders	Groot geaderd witje	Aporia crataegi		VN	6	28
dagvlinders	Grote ijsvogelvlinder	Limenitis populi		VN	6	65
dagvlinders	Grote parelmoervlinder	Argynnis aglaja	ja	EB	6	84
dagvlinders	Grote vos	Nymphalis polychloros		KW	6	71
dagvlinders	Grote vuurvlinder	Lycaena dispar	ja	EB	6	42
dagvlinders	Grote weerschijnvlinder	Apatura iris			6	66
dagvlinders	Heideblauwtje	Plebeius argus	ja	KW	6	49
dagvlinders	Heivlinder	Hipparchia semele	ja	KW	6	106
dagvlinders	Hooibeestje	Coenonympha pamphilus	ja		6	98
dagvlinders	Iepenpage	Satyrium w-album			6	39
dagvlinders	Kaasjeskruiddikkopje	Carcharodus alceae		GE	6	9
dagvlinders	Kalkgraslanddikkopje	Spialia sertorius		VN	6	10
dagvlinders	Keizersmantel	Argynnis paphia			6	85
dagvlinders	Klaverblauwtje	Cyaniris semiargus	ja	EB	6	55
dagvlinders	Kleine heivlinder	Hipparchia statilinus	ja	EB	6	107
dagvlinders	Kleine ijsvogelvlinder	Limenitis camilla		KW	6	64
dagvlinders	Kleine parelmoervlinder	Issoria lathonia	ja	KW	6	81
dagvlinders	Koevinkje	Aphantopus hyperantus	ja		6	95
dagvlinders	Kommavvlinder	Hesperia comma	ja	BE	6	6
dagvlinders	Koninginnenpage	Papilio machaon			6	19
dagvlinders	Moerasparelmoervlinder	Euphydryas aurinia		VN	6	86
dagvlinders	Oranje zandoogje	Pyronia tithonus		GE	6	100
dagvlinders	Pimperlblauwtje	Maculinea teleius	ja	EB	6	61
dagvlinders	Purperstreepparelmoervlinder	Brenthis ino		VN	6	80
dagvlinders	Rode vuurvlinder	Lycaena hippothoe		VN	6	45
dagvlinders	Rouwmantel	Nymphalis antiopa		VN	6	72
dagvlinders	Sleedoornpage	Thecla betulae		BE	6	36
dagvlinders	Spiegeldikkopje	Heteropterus morpheus		KW	6	1
dagvlinders	Tijmblauwtje	Maculinea arion		VN	6	60
dagvlinders	Tweekleurig hooibeestje	Coenonympha arcania		VN	6	97

Soortgroep	NEDERLANDS	WETENSCHAP	SNL	Rode Lijst	GROEPNR	NUMMER
dagvlinders	Vals heideblauwtje	Plebeius idas		VN	6	50
dagvlinders	Veenbesblauwtje	Plebejus optilete		EB	6	51
dagvlinders	Veenbesparelmoervlinder	Boloria aquilonaris		EB	6	76
dagvlinders	Veenhooibeestje	Coenonympha tullia		EB	6	99
dagvlinders	Veldparelmoervlinder	Melitaea cinxia	ja	EB	6	88
dagvlinders	Woudparelmoervlinder	Melitaea diamina		VN	6	89
dagvlinders	Zilveren maan	Boloria selene	ja	BE	6	77
dagvlinders	Zilverstreephooibeestje	Coenonympha hero		VN	6	96
dagvlinders	Zilvervlek	Boloria euphrosyne		VN	6	78
dagvlinders	Zwartsprietdikkopje	Thymelicus lineola	ja		6	4
libellen	Bandheidlibel	Sympetrum pedemontanum			8	2720
libellen	Beekoeverlibel	Orthetrum coerulescens			8	2570
libellen	Beekrombout	Gomphus vulgatissimus		BE	8	2060
libellen	Blauwe breedscheenjuffer	Platynemis pennipes			8	1170
libellen	Bosbeekjuffer	Calopteryx virgo		BE	8	1030
libellen	Bronslibel	Oxygastra curtisii		VN	8	2460
libellen	Bruine glazenmaker	Aeshna grandis			8	2250
libellen	Bruine korenbout	Libellula fulva	ja		8	2510
libellen	Bruine winterjuffer	Sympecma fusca	ja		8	1060
libellen	Donkere waterjuffer	Coenagrion armatum	ja	EB	8	1310
libellen	Dwergjuffer	Nehalennia speciosa		VN	8	1490
libellen	Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia		BE	8	2100
libellen	Gaffelwaterjuffer	Coenagrion scitulum			8	1410
libellen	Geelvlekheidlibel	Sympetrum flaveolum			8	2680
libellen	Gevlekte glanslibel	Somatochlora flavomaculata	ja	BE	8	2420
libellen	Gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis	ja	KW	8	2800
libellen	Gewone bronlibel	Cordulegaster boltonii		BE	8	2370
libellen	Glassnijder	Brachytron pratense	ja		8	2200
libellen	Groene glazenmaker	Aeshna viridis		KW	8	2300
libellen	Grote roodoogjuffer	Erythromma najas			8	1440
libellen	Hoogveenglanslibel	Somatochlora arctica	ja	EB	8	2410
libellen	Kanaaljuffer	Cercion lindenii			8	1420
libellen	Kempense heidelibel	Sympetrum depressiusculum	ja	EB	8	2670
libellen	Kleine tanglibel	Onychogomphus forcipatus		GE	8	2130
libellen	Koraaljuffer	Ceriagrion tenellum	ja		8	1470
libellen	Maanwaterjuffer	Coenagrion lunulatum	ja	KW	8	1360
libellen	Mercurwaterjuffer	Coenagrion mercuriale		VN	8	1370
libellen	Metaalglanslibel	Somatochlora metallica			8	2430
libellen	Noordse glazenmaker	Aeshna subarctica	ja	KW	8	2290
libellen	Noordse winterjuffer	Sympecma paedisca	ja	BE	8	1050
libellen	Noordse witsnuitlibel	Leucorrhinia rubicunda	ja		8	2820
libellen	Oostelijke witsnuitlibel	Leucorrhinia albifrons	ja	VN	8	2780
libellen	Plasrombout	Gomphus pulchellus			8	2040
libellen	Rivierrombout	Gomphus flavipes			8	2010
libellen	Sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis	ja	VN	8	2790
libellen	Smaragdlibel	Cordulia aenea			8	2380
libellen	Speerwaterjuffer	Coenagrion hastulatum	ja	EB	8	1330
libellen	Tangpantserjuffer	Lestes dryas			8	1090
libellen	Tengere pantserjuffer	Lestes virens	ja		8	1110
libellen	Venglazenmaker	Aeshna juncea	ja	KW	8	2270
libellen	Venwitsnuitlibel	Leucorrhinia dubia	ja	KW	8	2810
libellen	Vroege glazenmaker	Aeshna isosceles	ja		8	2260
libellen	Vuurlibel	Crocothemis erythraea			8	2620

Soortgroep	NEDERLANDS	WETENSCHAP	SNL	Rode Lijst	GROEPNR	NUMMER
libellen	Weidebeekjuffer	Calopteryx splendens			8	1020
libellen	Zuidelijke glazenmaker	Aeshna affinis			8	2220
libellen	Zuidelijke heidelibel	Sympetrum meridionale			8	2700
libellen	Zuidelijke keizerlibel	Anax parthenope			8	2330
libellen	Zuidelijke oeverlibel	Orthetrum brunneum		GE	8	2550
libellen	Zwarte heidelibel	Sympetrum danae			8	2660
libellen	Zwervende heidelibel	Sympetrum fonscolombii			8	2690
libellen	Zwervende pantserjuffer	Lestes barbarus			8	1080
nachtvinders	Spaanse vlag	Euplagia quadripunctaria			41	2333
sprinkhanen	Blauwvleugelsprinkhaan	Oedipoda caerulescens	ja		7	6430
sprinkhanen	Bosdoorntje	Tetrix bipunctata	ja	EB	7	5150
sprinkhanen	Duinsabelsprinkhaan	Platycleis albopunctata	ja		7	2520
sprinkhanen	Europese treksprinkhaan	Locusta migratoria ssp. migratoria		VN	7	6420
sprinkhanen	Gouden sprinkhaan	Chrysochraon dispar			7	6510
sprinkhanen	Heidesabelsprinkhaan	Metrioptera brachyptera	ja		7	2540
sprinkhanen	Huiskekel	Acheta domesticus		KW	7	312
sprinkhanen	Klappersprinkhaan	Psophus stridulus		VN	7	6410
sprinkhanen	Kleine groene sabelsprinkhaan	Tettigonia cantans		GE	7	2420
sprinkhanen	Kleine wrattenbijter	Gampsocleis glabra	ja	EB	7	2590
sprinkhanen	Locomotiefje	Chorthippus apricarius		GE	7	6710
sprinkhanen	Moerassprinkhaan	Stethophyma grossum	ja		7	6470
sprinkhanen	Rosse sprinkhaan	Gomphocerippus rufus		GE	7	6620
sprinkhanen	Schavertje	Stenobothrus stigmaticus	ja		7	6580
sprinkhanen	Sikkelsprinkhaan	Phaneroptera falcata			7	2110
sprinkhanen	Steppesprinkhaan	Chorthippus vagans		GE	7	6730
sprinkhanen	Veenmol	Gryllotalpa gryllotalpa			7	4110
sprinkhanen	Veldkekel	Gryllus campestris	ja	KW	7	3110
sprinkhanen	Weidesprinkhaan	Chorthippus dorsatus		VN	7	6820
sprinkhanen	Wrattenbijter	Decticus verrucivorus	ja	EB	7	2510
sprinkhanen	Zadelsprinkhaan	Ephippiger ephippiger	ja	EB	7	2610
sprinkhanen	Zoemertje	Stenobothrus lineatus	ja		7	6560
sprinkhanen	Zompsprinkhaan	Chorthippus montanus	ja	KW	7	6840

Bijlage 3:

Kwalificerende

soorten

	Moeras	Gemaaid rietland	Veenmoeras	Veenmoerasrietland en moerasheide	Hoogveen	Vochtige heide	Zwalgebufferd ven	Zuur ven of hoogveenven	Droge heide	Zandverstuiving	Open duin	Duinheide	Nat schraalland	Vochtig hooiland	Droog schraalgrasland	Bloemdijk	Kruiden- en faunarijk grasland	Glanshaverhooiland
	N05.01	N05.02	N05.03	N06.01	N06.03	N06.04	N06.05	N06.06	N07.01	N07.02	N08.02	N08.04	N10.01	N10.02	N11.01	N12.01	N12.02	N12.03
Dagvlinders																		
Aardbeivlinder			x					x	x		x	x						
Argusvlinder				x						x				x	x	x	x	
Bont dikkopje													x					x
Bruin blauwtje										x	x			x	x	x		
Bruin dikkopje														x				
Bruin zandoogje															x	x		
Bruine vuurvlinder								x				x	x	x	x	x		
Donker pimpernelblauwtje													x					
Duinparelmoervlinder								x		x	x							
Geelsprietdikkopje															x	x		
Gentiaanblauwtje					x								x					
Groentje			x		x													
Groot dikkopje					x												x	
Grote parelmoervlinder								x		x	x			x				
Grote vuurvlinder			x															
Heideblauwtje					x							x						
Heivlinder								x	x	x	x			x				
Hooibeestje								x						x	x	x	x	
Klaverblauwtje														x				
Kleine heivlinder								x	x									
Kleine parelmoervlinder										x	x						x	
Koevinkje																		x
Kommavilinder								x	x	x	x			x				
Pimpernelblauwtje													x					
Veldparelmoervlinder														x				
Zilveren maan				x									x	x				
Zwartsprietdikkopje																x	x	x
Libellen																		
Bruine korenbout	x	x	x															
Bruine winterjuffer							x											
Donkere waterjuffer	x	x	x															
Gevlekte glanslibel	x	x	x															
Gevlekte witsnuitlibel	x	x	x				x											
Glassnijder	x	x	x				x											
Hoogveenglanslibel				x														
Kempense heidelibel							x											
Koraaljuffer				x		x	x											
Maanwaterjuffer							x											
Noordse glazenmaker				x			x											
Noordse winterjuffer	x	x	x															
Noordse witsnuitlibel				x			x											
Oostelijke witsnuitlibel						x	x											
Sierlijke witsnuitlibel	x	x	x				x											
Speerwaterjuffer							x											
Tengere pantserjuffer				x		x	x											
Vengglazenmaker				x			x											
Venwitsnuitlibel				x			x											
Vroege glazenmaker	x	x	x			x												
Sprinkhanen																		
Blauwvlugelsprinkhaan								x	x	x								
Bosdoortje								x										
Duinsabelsprinkhaan										x								
Heidesabelsprinkhaan					x													
Kleine wrattenbijter								x										
Moerassprinkhaan					x							x	x					
Schavertje								x										
Veldkrekel								x										
Wrattenbijter								x										
Zadelsprinkhaan								x										
Zoemertje								x										
Zompsprinkhaan					x							x	x					

